

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروژۆکۆلەکان

60

سالی / 2010 – بەرگی شەست

چاپی یەكەم / سالی 2010

پریست

- پروتوکۆلی دانیشتنی دەسپیک خولی سییەمی ھەلبژاردن – سی شەممە 2010/9/7 ن 5
- پروتوکۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی سییەمی ھەلبژاردن – دوو شەممە 2010/9/20 ن 17
- پروتوکۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی سییەمی ھەلبژاردن – چوار شەممە 2010/9/29 ن 83
- پروتوکۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی سییەمی ھەلبژاردن – دوو شەممە 2010/10/4 ن 161
- پروتوکۆلی دانیشتنی ژمارە (4) خولی سییەمی ھەلبژاردن – چوارشەممە 2010/10/6 ن 207
- پروتوکۆلی دانیشتنی ژمارە (5) خولی سییەمی ھەلبژاردن – یەك شەممە 2010/10/10 ن
- 221
- پروتوکۆلی دانیشتنی ژمارە (6) خولی سییەمی ھەلبژاردن – چوار شەممە 2010/10/13 ن 225
- پروتوکۆلی دانیشتنی ژمارە (7) خولی سییەمی ھەلبژاردن – سی شەممە 2010/10/26 ن 229
- پروتوکۆلی دانیشتنی ژمارە (8) خولی سییەمی ھەلبژاردن – چوار شەممە 2010/10/27 ن 251
- پروتوکۆلی دانیشتنی ژمارە (9) خولی سییەمی ھەلبژاردن – دوو شەممە 2010/11/1 ن 291

تېيىنەكەم و نوقتە نيزامىكەم لەسەر ئاليەتى تەرشىح كىردنەكەيە.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك زانا ئەو پاشان وەرە سەرۆكايەتى لەگەل جەنابت دادەنشىن، ھەر بەرپىزىكى تر، چونكە ئەو كۆتايى پى ھات و دەنگمان لەسەرىدا، رجائەن دوايى وەرە سەرۆكايەتى لەگەل جەنابت دادەنشىن، ھەز دەكەيت دوو سەعات، سى سەعات، ئەو تەواو بوو و ھەسم گراو بەكۆى دەنگ پەسند گرا، كەرەم بکەن فەرموو، فەرموو نوقتەى نيزاميت ھەيە.

بەرپىز عمر عبدالعزيز بەالدين:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئيمە لەسەر ئەو ماددەيە پيش ئەوھى بخريتە دەنگدان مولاھەزەمان ھەبوو لەسەر چۆنيەتى تەرشىح كىردنى.....

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاكە، ئەمە موداوەلەى لەسەر نييە، تەقدىم دەكرىت بۆ دەنگدان دەتوانيت دەنگى پى نەدەيت، مولاھەزەيەكت ھەيە، دوايى لەخزەتت دەبين كەرەم بکە دەتوانيت ببيت، ئيستا بۆ خالى دووھى بەرنامەى كار / خويندنەوھى يەكەمى پرۆژە ياساى وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار، كە لەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوھ پيشكەش گراو.

ليژنەى ياساى كەرەم بکەن بۆ شوپنى خۇتان، ليژنەى ياساى كەرەم بکەن بۆ خالى دووھم / خويندنەوھى يەكەمى پرۆژە ياساى وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار، كە لەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوھ پيشكەش كراو، تكيە گشت پرۆژەكەى لەبەردەستانە بەزمانى كوردى و عەرەبى بيخويننەوھ، بۆ ئەوھى لە پرۆتوكۆل تۆمار بكرىت، فەرموون.

بەرپىز شېروان ناصح ھەيدەرى:

بەناوى خواى گەورەو مېھربان.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان.

ئىستا دەقى پرۆژەى ياساى وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزارى ھەريمى كوردستانان پيشكەش دەكەين بە زمانى عەرەبى، پاشان بەزمانى كوردى دەيخويننەوھ:

قانون رقم ( ) لسنة 2010

قانون وزارة البلديات والسياحة لاقليم كردستان – العراق

المادة الاولى: يقصد بالمصطلحات الاتية المعاني المبينة ازاها لاغراض هذا القانون:

اولاً: الاقليم: اقليم كوردستان - العراق.
ثانياً: الوزارة: وزارة البلديات والسياحة للاقليم.
ثالثاً: الوزير: وزير البلديات والسياحة للاقليم.
رابعاً: وكيل الوزارة: وكيل وزارة البلديات والسياحة للاقليم.
خامساً: المجلس: المجلس الاستشاري لوزارة البلديات والسياحة للاقليم.

(اهداف الوزارة)

المادة الثانية: تهدف الوزارة الى مايلي:
اولاً: تقديم الخدمات البلدية والسياحية لتأمين احتياجات السكن من الماء الصافي للشرب ومجري المياه الثقيلة ومياه الامطار ومحطة تصفيته وبناء الطرق والجسور والانفاق داخل حدود البلديات والقرى مع المناطق السياحية والارتقاء بالخدمات البلدية المختلفة كما ونوعاً مع تأمين احتياجات المواطنين في المناطق السياحية والمتنزهات.
ثانياً: التخطيط والادارة وتنفيذ العمل والواجبات بما يسهم في خلق تنمية اقتصادية محلية عن طريق السياسات الفعالة في استخدامات الارض والتخطيط العمراني مع تخطيط متابعة وتطوير الحركة السياحية ضمن اطار الخطة العامة للسياحة في الاقليم.
ثالثاً: تهيئة الاجواء المناسبة للمحافظة على البيئة النظيفة والصحية والاهتمام بالمناطق الخضراء في المدن والقصبات مع المناطق السياحية.
رابعاً: العمل على اجتذاب رؤوس الاموال وتشجيع الاستثمارات الاجنبية مع هيئة الاستثمار في الاقليم.

(تشكيلات الوزارة)

المادة الثالثة: تتألف الوزارة من التشكيلات التالية:
اولاً: الوزير: هو الرئيس الاعلى للوزارة والمسؤول عن اعمالها وتوجيه سياستها والاشراف والرقابة عليها وتصدر عنه وتنفذ باشرافه جميع القرارات والوامر والتعليمات في كل ماله علاقة بمهام الوزارة وتشكيلاتها وصلاحياتها وسائر شؤونها الفنية والمالية والادارية والتنظيمية وفق احكام هذا القانون، ويكون مسؤولاً امام مجلس الوزراء باعتباره عضواً متضامناً فيه، وله تفويض بعض من صلاحياته الى وكيل الوزارة او المدراء العاميين او من يراه مناسباً في الوزارة.
ثانياً: وكيل الوزارة: يساعد الوزير في توجيه الوزارة والاشراف على شؤونها ضمن الصلاحيات التي توكل اليه من قبل الوزير على ان يكون حاصل على شهادة جامعية اولية اختصاصية.
ثالثاً: مكتب الوزير: يرأسه ويديره موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة جامعية اولية ويعاونه عدد من الموظفين.

رابعاً: مكتب وكيل الوزارة: يرأسه ويديره موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة جامعية اولية ويعاونه عدد من الموظفين.

خامساً: المستشارون: يكون عددهم خمس مستشارين ومن حملة شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص في اعمالهم على ان لاتقل عن عشرين سنة في احد الاختصاصات التالية:

1- القانونية.

2- هندسة الطرق.

3- هندسة الماء والمجاري.

4- هندسة تخطيط المدن.

5- السياحة.

سادساً: المديرية العامة للديوان: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

سابعاً: المديرية العامة للتخطيط والمتابعة: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

ثامناً: المديرية العامة للتخطيط العمراني: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

تاسعاً: المديرية العامة للمشاريع: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

عاشرأ: المديرية العامة للماء والمجاري: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

الحادية عشرة: المديرية العامة للبلديات في محافظات الاقليم: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

الثانية عشرة: رئاسة البلدية في مركز كل محافظة من محافظات الاقليم: يرأسها في كل محافظة رئيس بلدية حسب الصنف الخاص للبلدية.

الثالثة عشرة: الهيئة العامة للسياحة: ترتبط بالوزارة ويرأسها موظف بدرجة خاصة حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص في مجال السياحة وتنظم اعمال الهيئة اعلاه وتشكيلاتها بقانون خاص.

المادة الرابعة:

اولاً: يكون للوزارة مجلس استشاري يتألف من:

1- الوزير.

2- وكيل الوزارة.

3- المستشارون.

4- المدراء العامون في الوزارة.

5- للوزير دعوة أي شخص داخل الوزارة وخارجها في اجتماع المجلس لغرض الاستشارة عند الحاجة. ثانياً: يتولى المجلس تقديم الاستشارات والتوجيهات الى الوزير وتكتسب صفة القرار الوزاري اذا نال تصديقه. المادة الخامسة: للوزير التعاقد مع الاشخاص الطبيعية والمعنوية من ذوي الخبرة والاختصاص داخل الاقليم او خارجه للقيام بالمهام والواجبات التي توكل اليهم وللمدة التي يراها مناسباً وذلك لغرض تحقيق اهداف الوزارة وتحدد حقوقهم والتزاماتهم من قبل الوزير بعد استحصال موافقة رئاسة مجلس الوزراء.

المادة السادسة:

اولاً: يحدد بنظام مهام واختصاصات وتشكيلات الوزارة.

ثانياً: للوزير استحداث او دمج او الغاء مديريات او اقسام او شعبا عند الاقتضاء.

ثالثاً: للوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة السابعة: يلغى قانوني وزارة البلديات رقم (2) لسنة 2007 وقانون وزارة السياحة رقم (20) لسنة 2006 الصادرين من برلمان اقليم كردستان - العراق.

المادة الثامنة: لايعمل بأي نص قانوني او قرار يتعارض مع احكام هذا القانون.

المادة التاسعة: على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة العاشرة: ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ صدوره وينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كردستان).

الاسباب الموجبة

نظراً لتشكيل الكابينة السادسة لحكومة اقليم كردستان ودمج وزارتي البلديات والسياحة ببعضها ولتحقيق المصلحة العامة ووضع هيكل مناسب ونشط حسب متطلبات الوقت الحاضر وتقليص النفقات والغاء بعض التشكيلات الادارية وتسهيل تعامل المواطنين مع دوائر الوزارة، صدر هذا القانون.

بهريز سهرۆكى پههلهمان:

كههم بکهه بهزمانى كوردى.

بهريز د.رۆژان عبدالقادر دزهيى:

بهريز سهرۆكى پههلهمان.

ياسای ژماره ( ) سالى 2010

ياسای وهزارهتى شارهوانى و گهشتوگوزار له ههرىمى كوردستان – عيراق

ماددهى يهكهه: مهبهست لهه زاراوانهه خوارهوه بۆ مهبهستى ئەم ياسايه ماناكانى بهرامبهريانه:

يهكهه: ههرىم: ههرىمى كوردستان – عيراق.

دووهم: وهزاهت: وهزارهتى شارهوانى و گهشتوگوزارى ههرىم.

سیپه: وزیر: وزارت شارهوانی و گهشتوگوزاری ههریم.
چوارم: بریکاری وزارت: بریکاری وزارت شارهوانی و گهشتوگوزاری ههریم.
پینجه: نهجمه: نهجمه راویژگاری وزارت شارهوانی و گهشتوگوزاری ههریم.

ئامانجهکانی وزارت

ماددهی دووم: ئامانجی وزارت ئهمانهی خوارهویه:
یهگه: پیشکش کردنی خزمهتگوزاری شارهوانی و گهشتوگوزاری بۆ دابین کردنی پیوستیهکانی دانیشتان له ئاوی پاکی خواردنهوه و ئاوهرۆی ئاوی قورس و ئاوهرۆی ئاوی باران و ویستگهی چارهسهری پاککردنهویان و دروست کردنی ریگاو پردو تونیل لهناو سنووری شارهوانیهکان و گوندهکان لهگهڵ شوینه گهشتوگوزارییهکان و بهرزکردنهوی ئاستی خزمهتگوزاری ههمهجووری له رووی چهندی و چۆنییهوه لهگهڵ دابین کردنی پیوستیهکانی هاوئیشتمانیان له شوینی سهرانگاو شوینه گهشتیاریهکان.
دووم: پلاندانان و بهرپوهبردن و راپهواندن کارو ئهرکهکان بهجوړیکی وا دهگریته ئهستۆ، که بهشداری له خولقاندنی گهشه سهندنی ئابووری خۆمائی بکات، ئهمش له ریگای گرتنهبهری سیاسهتیکی کارا دهبی، بۆ بهکارهینانی زهوی و نهخشهدانانی ئاوهوانی لهگهڵ پلاندانان و بهدواداچوونهوه و پیش خستنی جموجۆلی گهشتهوهی له چوارچووهی پلانی گشتی گهشتوگوزار له ههریم.
سیپه: ئاماده کردنی بارودۆخیکی گونجاو بۆ پارێزگاری کردن له ژینگهی پاک و دروست و گرنجیدان بهناوچه سهوزاییهکان له شاروشارۆچهکان و لهگهڵ شوینه گهشتوگوزارییهکان.
چوارم: کار کردن لهپیناوی هینانی سهرمایه و هاندانی وهبهرهینانی خۆمائی و بیانی له کهرتیهکانی پهیوهندیار به کارهکانی وزارت و ئهمش به ههماهنگی لهگهڵ دهستهی وهبهرهینان له ههریمدا دهبی.

پیکهاتهکانی وزارت

ماددهی سیپه: وزارت لهم پیکهاتانهی خوارهوه پیکدی:
یهگه: وزیر: سهروکی بالایی وزارت و بهرپرسه له کارهکانی و ئاراسته کردنی سیاسهتهکهی و سهرهپرستی و چاودیری چالاکیهکانی دهکات و ههر لهویشهوه ئه و برپارو فهومان و رینمایانه دهردهچن، که پهیوهندیان به ئهرکهکانی وزارت و دهزگاکانییهوه له رووی هونهری و دارایی و کارگێری و ریخستنهوه ههیه، بهپیی حوکمهکانی یاسا بهرپرسیاره بهرامبهر نهجمهنی وزیران به و پییهی که ئهندامیکی هاوکاره له و نهجمهنداو، بۆ ههیه ههندی له دهسهلاتهکانی بدات به بریکاری وزارت، یان بهرپوهبهره گهشتیهکان، یان ئهوانهی له وزارتدا به شیواویان دهزانی.

دووم: بریکاری و وزارت: یارمەتی و وزیر دەدات لە ئاراستە کردنی کاروباری و وزارت و سەرپەرشتی کاروبارەکانی لە چوارچێوەی ئەو دەسەڵاتانە کە لەلایەن وەزیرە وە پێی دەدری و دەبیت برۆنامە ی بەرایی پسیۆری زانکۆیی هەبیت.

سییەم: نووسینگە و وزیر: فەرمانبەرێک سەرۆکایەتی دەکات و بەرپۆە دەبات کە بە پلە ی بەرپۆەبەر بیت و برۆنامە ی بەرایی زانکۆ ی هەبیت و چەند فەرمانبەرێک یارمەتی دەدەن.

چوارەم: نووسینگە ی بریکاری و وزارت: فەرمانبەرێک سەرۆکایەتی دەکات و بەرپۆە دەبات کە بە پلە ی بەرپۆەبەر بیت و برۆنامە ی بەرایی زانکۆ ی هەبیت و چەند فەرمانبەرێک یارمەتی دەدەن.

پنجەم: رابوێژکاران: ژمارەیان پینج دەبیت دەبێ برۆنامە ی بەرایی زانکۆیان هەبیت و ماوە ی شارەزاییان لە بواری کارەکیان کەمتر نەبیت لە بیست ساڵ خزمەت و کارامە بن و پسیۆریەکیەکیان لە یەکیک لەم بوارانەدا دەست نیشان دەکری:

1- یاسایی.

2- ئەندازیاری ریگابوان.

3- ئەندازیاری ئاو و ئاوهرۆکان.

4- ئەندازیاری نەخشەکیشانی شارەکان.

5- گەشتوگوزار.

شەشەم: بەرپۆەبەراییەتی گشتی دیوان: بەرپۆەبەرایی گشتی سەرۆکایەتی دەکات، کە خاوەنی برۆنامە ی بەرایی زانکۆ بیت و خاوەنی شارەزایی و کارامەیی بیت.

هەوتەم: بەرپۆەبەراییەتی گشتی پلاندانان و بەدواداچوون: بەرپۆەبەرایی گشتی سەرۆکایەتی دەکات، کە خاوەنی برۆنامە ی بەرایی زانکۆ بیت و خاوەنی شارەزایی و کارامەیی بیت.

هەشتەم: بەرپۆەبەراییەتی گشتی نەخشەدانانی ئاوەدانی: بەرپۆەبەرایی گشتی سەرۆکایەتی دەکات، کە خاوەنی برۆنامە ی بەرایی زانکۆ بیت و خاوەنی شارەزایی و کارامەیی بیت.

نۆیەم: بەرپۆەبەراییەتی گشتی پرۆژەکان: بەرپۆەبەرایی گشتی سەرۆکایەتی دەکات، کە خاوەنی برۆنامە ی بەرایی زانکۆ بیت و خاوەنی شارەزایی و کارامەیی بیت.

دەیەم: بەرپۆەبەراییەتی گشتی ئاو و ئاوهرۆکان: بەرپۆەبەرایی گشتی سەرۆکایەتی دەکات، کە خاوەنی برۆنامە ی بەرایی زانکۆ بیت و خاوەنی شارەزایی و کارامەیی بیت.

ماددە ی هەشتەم: کار بە هیچ دەقیکی یاسایی، یا برپاریک ناکریت گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆک بیت.

ماددە ی نۆیەم: دەبێ ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەيوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جی بەجی بکەن.

ماددە ی دەیەم:

ئەم ياسايە لە رۇژى دەرجوونىيەوە كارى پى دەكرى و لە رۇژنامەى فەرمى (وفاقى كوردستان)يشدا بلاو دەكرىتەوہ.

ھۆيەكانى دەرجوواندىنى ئەم ياسايە

لەبەر پىكھىنانى كابىنەى شەشەمى حكومەتى ھەرىمى كوردستان و لىكدانەوہى ھەر دوو وەزارەتى شارەوانىيەكان و وەزارەتى گەشتوگوزارو بە لەبەر چاوگرتنى بەرژەوہندى گشتى و دامەزراندنى ھەيكەلىكى گونجاو و چالاک، بەپى پىويستى ھەنووكەيى و كەم كوردنەوہى خەرجىيەكان و نەھىشتنى ھەندىك لە پىكھاتە كارگىرپەكان و بەرپۆبەردن و ئاسان كوردنى مامەلەكردن لەنيوان ھاوولاتيان و دامودەزگاكانى وەزارەت، ئەم ياسايە دانرا.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى پىنج و شەش و ھەوت كۆپى نەكراوہ، ئىستا دىتن، بۇ ئەوہى بەردەوام بن لەسەرى.

بەرپىز د.رۇژان عبدالقادر دزەيى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىزان، دەقە ەرەبىيەكەم لەبەردەستە ھەول دەدەم بىكەمە كوردى تا كەموكۆرى تىدا نەبىت، بۇ ئەو سى ماددەيە چاوەرپى نەكەين، ماددەى پىنج و شەش و ھەوت.

ماددەى پىنجەم:

وەزىر بۇى ھەيە گرىبەست لەگەل كەسەكانى سروشتى و مەعنەوى، ئەوانەى كەخاوەن پىسپۆرى و شارەزان لە ھەرىم و لەدەرەوہى ھەرىم، بۇ ئەوہى بە ئەرك و كارەكانيان كە پىيان دەسپىردىت ھەستن، بۇ ئەو ماوہى كە بەگونجاوى دەزانى تا ئامانجەكانى وەزارەت بەدەست بەينىت، ماف وئەركەكانيان لەلايەن وەزىر ديارى دەكرىت، دواى وەرگرتنى رەزامەندى سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزىران.

ماددەى شەشەم:

1- ئەرك و دەسەلاتەكان و پىكھاتەكانى وەزارت بە پىرەويك ديارى دەكرىت.

2- وەزىر بۇى ھەيە، چەند بەرپۆبەرايەتيەك، يان ھۆبەيەك، يان بەشيك لەكاتى پىويست دروست بكات، يان لىكيان بدات، يان ھەئيان بوەشىنىتەوہ.

3- وەزىر بۇى ھەيە، رىنمايى پىويست دەربكات بۇ ئاسانكارى جىبەجىكردنى ئەم ياسايە.

ماددەى ھەوتەم:

ياساى وەزارەتى شارەوانى ژمارە(2)ى سالى 2007 و ياساى وەزارەتى گەشتوگوزار ژمارە (20)ى سالى 2006 كە لەلايەن پەرلەمانى كوردستانەوہ دەرجووہ، ھەلدەوہشىندىتەوہ.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروژۆکۆلەکان

61

سالی / 2010 – بەرگی شەست و یەك

چاپی یەكەم / سالی 2010

پریست

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (10) خولی سییه می هه لێژاردن – سی شهممه 2010/11/2 ن 5

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (11) خولی سییه می هه لێژاردن – چوار شهممه 2010/11/3 ن 115

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (12) خولی سییه می هه لێژاردن – دوو شهممه 2010/11/8 ن 259

پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (13) خولی سییه می هه لێژاردن – سی شهممه 2010/11/9 ن 333

6- جلال علی عبدالله.

7- تارا نەسەدی.

8- سمیرە عبدالله.

9- ئەفین عمر احمد.

10- دانا سعید صۆفی.

لەبەر ئەوەی کیشەکه چارهسەر کراوە، ئەم بڕگەیه له فەقەرەى بەرنامەى کار هەڵدەگرین، دەچینه سەر فەقەرەیهکی تر، که فەقەرەى دوازدەیه، فەرموو بۆ فەقەرەى دوازدە.

بەرپۆز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلهمان.

بڕگەى دوازدە/ خۆیندەنەوێ یهکەمی پێشنیاری یاسای گۆرانکاری له یاسای ژماره (9) ی سالی 2008 ی یاسای بهکریدانی خانوو بهره.

ئەم پرۆژه یاسایه له لایه ن ژماره ی یاسای ئەندامانی پەرلهمانه وه پێشکەش کراوه، به ناوی پرۆژه یاسای گۆرانکاری له یاسای ژماره (9) ی سالی 2008 یاسای بهکریدانی خانوو بهره، ئەو بهرپۆزانه داوا دهکەن که وا بخریته بهرنامەى کاری کۆبوونهوێ داها تووی پەرلهمان، ئەوانه ی که وا پرۆژه که یان پێشکەش کردوو:

1- کویتستان محمد عبدالله.

2- نەسرین جمال مصطفى.

3- فیان عبدالرحيم عبدالله.

4- د. ریباز فتاح محمود.

5- پهيمان عزالدين عبدالرحمن.

6- سەر ههنگ فرج محمد.

7- برهان رشيد حسين.

8- عدنان عثمان محمد.

9- سيوهيل عثمان احمد.

10- پهيمان عبدالکريم.

11- کاروان صالح احمد.

ئەم پرۆژه یاسایه به زمانى كوردی و عەرەبى پێشکەش کراوه، له چوار مادده پیک دیت، ههروهها هۆیهکانی دهرکردنى یاساکەش هاوپیچ کراوه له گه ل پرۆژه که، داوا دهکەین ئاراسته ی لیژنه په یوه ندیداره کان بکریت، سوپاس.

بەرپۆز د. ارسلان بايز اسماعيل/ چيگري سەرۆکی پەرلهمان:

ئەم پرۆژە ياسايە تەحويل دەكەين بۆ ليژنەى ياسايى و ليژنەى دارايى و سەرجهم پەرلەمانتارەكان، فەرموون بۆ خالى (13)، تكايە ليژنەى شارەوانى بفرموون بۆ ئيرە، فەرموون ليژنەى ياسايى راپۆرتى خۆتان بخوئىننەوه.

بەريز شيروان ناصح حەيدەرى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىستا دەقى راپۆرتى ليژنەى ياسا دەخوئىننەوه، سەبارەت بە پرۆژەى ياساى ومزارەتى شارەوانى و گەشت و گوزار لە هەريمى كوردستان – عيراق بەزمانى عەرەبى، پاشان بەزمانى كوردى ئەم راپۆرتە دەخوئىننەوه.

الى/ رئاسة برلمان كوردستان-العراق

م/ تقرير اللجنة القانونية حول مشروع قانون وزارة البلديات و السياحة لاقليم كوردستان - العراق
اجتمعت لجنة الشؤون القانونية صباح يوم الثلاثاء 30/9/2010 كوردي المصادف ليوم 21/9/2010 الميلادية بحضور عدد من مستشاري الوزارة لدراسة مشروع قانون (وزارة البلديات والسياحة لاقليم كوردستان – العراق) المقدم من قبل مجلس الوزراء والمحال الى لجنتنا بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته الاعتيادية المرقمة (1) في 20/9/2010 كما اجتمعت ثانية بحضور وزير البلديات والسياحة بتاريخ 3/10/2010.

وبعد مناقشة ومدولة مواد وفقرات المشروع، تقدم اللجنة ملاحظاتها بالشكل الآتي:

اولا: المادة الاولى: تؤيدها اللجنة ولا توجد عليها اية ملاحظة.

ثانيا: المادة الثانية: تؤيد اللجنة المادة وتقرح اضافة عبارة (في اطار القوانين النافذة) الى نهاية الفقرة (رابعا) من المادة وبالشكل الآتي:

(رابعا: العمل على اجتذاب رؤوس الاموال وتشجيع الاستثمارات الاجنبية مع هيئة الاستثمار في الاقليم في اطار القوانين النافذة).

ثالثا: المادة الثالثة:

1- تؤيد اللجنة الفقرات (اولا - ثانيا - ثالثا - رابعا - سادسا - سابعا - ثامنا - تاسعا - عاشرا - حادي عشر) اما بالنسبة لبقية الفقرات ترى اللجنة ما يلي:

2- الفقرة (خامسا): تقترح اللجنة تقليص عدد المستشارين بحيث لايزيد عددهم عن اربعة وعدم الحاجة الى ذكر سنوات الخدمة اسوة ببقية الوزارات، واعادة صياغة الفقرة بالشكل الآتي:

(خامسا: المستشارون: لايزيد عددهم عن اربعة ومن حملة شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص).

3- الفقرة (ثاني عشر): اعادة صياغة الفقرة بالشكل الآتي:

(ثاني عشر: رئاسة البلدية في مراكز محافظات الاقليم، يرأسها في كل محافظة رئيس بلدية حسب الصنف الخاص به).

4- الفقرة (ثالث عشر): تقترح اللجنة اعادة صياغتها بالشكل الآتي بعد حذف عبارة (تنظم تشكيلاتها بقانون خاص) وكالآتي، وتحديد مهام تشكيلات الهيئة بنظام.

(ثالث عشر: الهيئة العامة للسياحة: ترتبط بالوزارة ويرأسها موظف بدرجة خاصة حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص في مجال السياحة، وتتكون من التشكيلات الآتية:

1- رئيس الهيئة: هو الرئيس الاعلى للهيئة ويشترط ان يكون حاصل على شهادة جامعية اولية في مجال السياحة ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

2- مكتب رئيس الهيئة.

3- المديرية العامة للسياحة في كل محافظة من محافظات الاقليم).

رابعا: المادة الرابعة: تقترح اللجنة مايلي:

1- الفقرة (اولا): اضافة كلمة (رئيساً) مقابل (الوزير) لانه يكون رئيساً للمجلس الاستشاري واطافة كلمة (عضواً) الى بقية الفقرات.

2- الفقرة (ثانياً): اضافة عبارة (دون ان يكون له حق التصويت).

3- الفقرة (ثالثاً): تبديل كلمة (التوجيهات) بـ(الاقتراحات).

واعادة صياغة المادة بالشكل الآتي:

(اولاً: يكون للوزارة مجلس استشاري يتألف من:

1- الوزير / رئيساً.

2- وكيل الوزارة/ عضواً.

3- رئيس الهيئة العامة للسياحة/ عضواً.

4- المستشارون/ اعضاء.

5- المدراء العامون في الوزارة/ اعضاء.

6- للوزير دعوة اي شخص داخل الوزارة وخارجها في اجتماع المجلس لغرض الاستشارة عند الاقتضاء، دون ان يكون له حق التصويت.

ثانياً: يتولى المجلس تقديم الاستشارات والاقتراحات الى الوزير وتكتسب صفة القرار الوزاري اذا نال تصديقه).

خامساً: المادة الخامسة: تؤيد اللجنة المادة ولا توجد عليها اي ملاحظة.

سادساً: المادة السادسة: تؤيد اللجنة المادة ولا توجد عليها اي ملاحظة.

سابعاً: المادة السابعة: تقترح اللجنة اعادة صياغتها بالشكل الآتي بعد اضافة فقرة (ثانياً) اليها:

اولاً: يلغي قانون وزارة البلديات رقم (2) لسنة 2007 وقانون وزارة السياحة رقم (20) لسنة 2006 لاقليم كوردستان - العراق.

ثانياً: تؤول جميع حقوق والتزامات وموجودات وملاكات وزارتي البلديات والسياحة الملغيتين الى الوزارة.
ثامناً: المادة الثامنة: تقترح اللجنة الغاء هذه المادة لعدم الحاجة اليها نظراً لوجود بعض القوانين الخاصة
بمجالس البلديات وادارة البلديات وضرورة بقاء احكامها نافذة بما لاتعارض مع هذا القانون.

تاسعاً: المادة التاسعة: تؤيد اللجنة المادة ولاتوجد عليها اية ملاحظة.

عاشراً: المادة العاشرة: تقترح اللجنة ان يكون النفاذ من تاريخ النشر وليس من تاريخ الاصدار، لانه الاصل في
نفاذ القوانين، واعادة صياغتها بالشكل الآتي:

{المادة العاشرة: ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كردستان)}.

حادي عشر: الاسباب الموجبة: تقترح اللجنة اعادة صياغتها بالشكل الآتي :

(نظراً لاستحداث وزارة البلديات والسياحة بعد دمج وزارتي البلديات والسياحة في وزارة واحدة وبغية تحديد
تشكيلاتها واهدافها ومهامها، فقد شرع هذا القانون).

راجين التفضل بالاطلاع وعرض أصل المشروع ورأي اللجنة القانونية بشأنه على البرلمان للمناقشة وأبداء الرأي
المناسب والتصويت، مع التقدير.

بهريز د. ارسلان بابز اسماعيل/ جيگري سهروكي بهرلهمان:

فهرموون به كورديش بيخويننهوه.

بهريز د. رؤان عبدالقادر دزهبي:

بهريز سهروكي بهرلهمان.

بۆ/ سهروكايهتي بهرلهماني كوردستان - عيراق

بابهت/ راپورتى ليژنهى كاروبارى ياسايى دهربارهى پرۆزه ياساي وهزارهتى شارهوانيهكان و گهشت و گوزار

له ههرىمى كوردستان - عيراق

ليژنهى كاروبارى ياسايى سه ر له بهيانى رۆزى سى شههمه ريكهوتى 30/گهلاويژ/2710ى كوردى بهرامبه ر
به 2010/9/21ى زايينى كۆبووهوه بهئاماده بوونى ژمارهيهك له راپورتكارانى وهزارهت، بۆ ليكولينهوه له
پرۆزه ياساي (وهزارهتى شارهوانيهكان و گهشت و گوزار له ههرىمى كوردستان - عيراق)، كه له لايهن
ئهنجومهنى وهزيران پيشكesh كراوه و ئاراستهى ليژنهكهمان كراوه، له دواى خويندنهوهى يهكهمى له
بهرلهمان له دانيشتنى ئاسايى ژماره (1)ى رۆزى 2010/9/20، ههروهها ليژنهكهمان دووباره كۆبووه به
ئاماده بوونى وهزيرى شارهوانيهكان و گهشت و گوزار له رۆزى 2010/10/3دا، دواى وتوويزو تاوتووى
كردنى ماددهو برهگهكانى پرۆزهكه، ليژنه تيبينيهكانى خوى بهم شيويهيهى خوارهوه پيشكesh دهكات:

يهكهم: ماددهى يهكهم: ليژنه پشتگيرى دهكات و هيچ تيبينيهكى لهسه ر نيهه.

دووهم: ماددهى دووهم: ليژنه پشتگيرى ماددهكه دهكات و پيشنياز دهكات دهستهواژهى
(له چوارچيوهى ياسا جيهبهجى كراوهكاندا) بخريته كوتايى برهگهى چوارهم له ماددهكهو بهم شيويهيهى

خوارهوه:

(چوارەم: كارکردن بۇ راکېشانى سەرمايە و ھاندانى وەبەرھىنانى بىانى لەگەل دەستەى وەبەرھىنان لە ھەرئىمدا لە چوارچىۋەى ياسا جى بەجى كراۋەگاندا بىت).

سىيەم: ماددەى سىيەم:

1- لىژنە پشتگىرى بىرگەگانى (يەكەم - دوۋەم - سىيەم - چوارەم - شەشەم - ھەوتەم - ھەشتەم - نۆيەم - دەيەم - يازدەم) دەكات، بەلام لە بارەى بىرگەگانى دىكە، كە دەكاتە بىرگەى (پىنج و دوازدەم سىزدە) لىژنە ئەم تىبىنىيەنى ھەيە:

2- بىرگەى (پىنجەم): لىژنە پىشنىياز دەكات ژمارەى راپوئىزگارەگان كەم بىرئىتەۋە، بەجۇرىك كە ژمارەيان لە چوار زىاتەر نەبى، پىۋىست ناكات باسى سالىگانى خزمەتى بىرئىت، ۋەك وەزارەتەگانى دىكە و بىرگەكە بەم شىۋەيەى خوارەۋە دابىرئىتەۋە:

(پىنجەم: راپوئىزگارەگان: ژمارەيان لە چوار زىاتەر نەبى و خاۋەن بىرونامەى بەرايى زانكۆ و شارەزاۋ پىسپۇر بىن).

3- بىرگەى (دوازدەم): بىرگەكە بەم شىۋەيەى خوارەۋە دابىرئىتەۋە:

(دوازدەم: سەرۋىكايەتى شارەۋانىيەگان لەسەنتەرى پارىزگاگانى ھەرئىم: لە ھەر پارىزگايەك سەرۋىكى شارەۋانى سەرۋىكايەتى دەكات، بەپىي پۆلى تايبەتى خۇى).

4- بىرگەى (سىزدەم): لىژنە پىشنىياز دەكات بەم شىۋەى خوارەۋە دابىرئىتەۋە، دواى لادانى دەستەۋاژەى (پىكھاتەگانى بەياساى تايبەتى رىكەدەخرى) و بەم جۇرە نەركى پىكھاتەگانى دەستەكە بەپىرەۋ دەستىنىشان دەكرى.

(سىزدەم: دەستەى گشتى گەشت وگوزار: بە وەزارەتەۋە دەلكى و فەرمانبەرىك بەپەلى تايبەت خاۋەن بىرونامەى بەرايى زانكۆ و شارەزاۋ پىسپۇر لەبۋارى گەشتوگوزاردا سەرۋىكايەتى دەكات و، لەمانەى خوارەۋە پىكىدى:

1- سەرۋىكى دەستە: سەرۋىكى بالاي دەستەيە، بەمەرجىك خاۋەن بىرونامەى بەرايى زانكۆ بىت لە بۋارى گەشت وگوزارداۋ خاۋەن شارەزاۋ پىسپۇر بىت.

2- نووسىنگەى سەرۋىكى دەستە.

3- بەرپۆەبەرايەتى گشتى گەشتوگوزار لەھەر پارىزگايەك لە پارىزگاگانى ھەرئىمدا).

چوارەم: ماددەى چوارەم: لىژنە پىشنىيازى ئەمەى خوارەۋە دەكات:

1- بىرگەى (يەكەم): وشەى (سەرۋىك) بەرامبەر بە (ۋەزىر) زىاد بكرى، چۈنكە سەرۋىكى ئەنجۈمەنى راپوئىزكارىيەۋ، وشەى (ئەندام) بۇ بىرگەگانى دىكە زىاد بكرىت.

2- بىرگەى (دوۋەم): دەستەۋاژەى (بەبى ئەۋەى مافى دەنگدانى ھەبىت) زىاد بكرىت.

3- بىرگەى (سىيەم): گۆرپىنى وشەى (ئاراستەكردنەگان) بە (پىشنىيازەگان). ماددەكە بەم شىۋەيەى خوارەۋە دابىرئىتەۋە:

(يەكەم: وەزارەت ئەنجومەنىكى رايۇنكارى دەپى و لەمانەى خوارەوہ پىك دى):

1- وەزىر / سەرۆك.

2- بريكارى وەزارەت / ئەندام.

3- سەرۆكى دەستەى گشتى گەشت و گوزار / ئەندام.

4- رايۇنكارەكان / ئەندامن.

5- بەرپۆبەرە گشتىەكان لە وەزارەت / ئەندامن.

6- وەزىر بۇى ھەيە بانگھېشتى ھەر كەسىك بكات لەناو وەزارەتدا، يا لەدەرەوہى بۇ كۆبۇونەوہى

ئەنجومەن، بەمەبەستى رايۇن پى كرىن لەكاتى پىويستىدا، بەبى ئەوہى مافى دەنگدانى ھەبىت.

دووہم: ئەنجومەن پىشكەش كرىنى رايۇن و پىشنىازەكان بۇ وەزىر دەگرىتە ئەستۇ، شىوہى برپارى وەزارى

وہردەگرى، ئەگەر پەسەند كرىنى بەدەست ھىنا.

پىنجەم: ماددەى پىنجەم: لىژنە پىشكىرى ماددەكە دەكات، ھىچ تىبىنىيەكى لەسەر نىيە.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

شەشەم : ماددەى شەشەم: لىژنە پىشكىرى ماددەكە دەكات، ھىچ تىبىنىيەكى لەسەر نىيە.

ھەوتەم: ماددەى ھەوتەم:

لىژنە پىشنىاز دەكات بەم شىوہىيەى خوارەوہ دابىرپىژرىتەوہ، دواى زىاد كرىنى برپگەى (دووہم):

(يەكەم: ياساى وەزارەتى شارەوانىيەكان ژمارە (2)ى سالى 2007 و ياساى وەزارەتى گەشت و گوزارى ژمارە

(20)ى سالى 2006ى ھەرىمى كوردستان - عىراق ھەلدەوہشىتەوہ.

دووہم: ھەموو مافەكان و پابەند بوون و ھەبووہكان (موجودات) و مىلاكەكانى وەزارەتەكانى شارەوانىيەكان

و گەشت و گوزارى ھەلوەشاوہ دەدرىنە وەزارەت).

ھەشتەم: ماددەى ھەشتەم: لىژنە پىشنىاز دەكات ئەم ماددەيە ھەلوەشىتەوہ، چونكە پىويست ناكات،

بەھۇى ھەبوونى ھەندى ياساى تايبەت بە ئەنجومەنەكانى شارەوانىيەكان و بەرپۆبەردنى شارەوانىيەكان و،

پىويستە ھوكمەكانى جى بەجى بكرىن بەو شىوہىيەى كە لەگەل ئەم ياسايە ناكوك نەبن.

نۆيەم: ماددەى نۆيەم: لىژنە پىشكىرى ماددەكە دەكات، ھىچ تىبىنىيەكى لەسەر نىيە.

دەيەم: ماددەى دەيەم: لىژنەى پىشنىاز دەكات جىبەجى كرىنى لە رۇژى بلاوكرىنەوہى بىت، نەك لە رۇژى

دەرچواندىنى، چونكە بنەرەتیکە لەجى بەجى كرىنى ياساكاندايەو بەم شىوہىيەى خوارەوہ دابىرپىژرىتەوہ:

(ماددەى دەيەم: ئەم ياسايە لە رۇژى بلاوكرىنەوہى لە رۇژنامەى فەرمى (وہقايعى كوردستان) دا جىبەجى

دەكرى).

يازەم: ھۇيە پىويستىەكانى: لىژنە پىشنىاز دەكات بەم شىوہىيەى خوارەوہ دابىرپىژرىتەوہ:

(تتبع المديرية العامة المبينة أدناه الوزارة، ويرأس كلاً منها موظف بدرجة مدير عام حاصل على شهادة جامعية أولية ويتمتع بالخبرة والأمكانية).

1 - المديرية العامة للديوان.

2 - المديرية العامة للتخطيط والمتابعة.

3 - المديرية العامة للتخطيط العمراني.

4 - المديرية العامة للمشاريع.

5 - المديرية العامة للماء والمجارى.

6 - المديرية العامة للبلديات في محافظات الأقليم.

7 - المديرية العامة للسياحة في محافظات الأقليم.

(ثاني عشر) والذي أصبح (ثامناً)، يصاغ بالشكل الآتي:

(رئاسة البلدية في كل محافظة من محافظات الاقليم، يرأسها موظف بدرجة مدير عام حسب الصنف الخاص للبلدية).

(ثالث عشر) والذي اصبح (تاسعاً): تقترح اللجنة أن تكون دائرة السياحة (مديريات عامة) وليست هيئة كما هو في المشروع وتصبح (المديريات العامة للسياحة في محافظات الأقليم).

المادة الرابعة/ تقترح اللجنة أن تصاغ (4) كما يأتي: (4- المدراء العامون للوزارة) وليست في الوزارة.

تقترح اللجنة أن تصاغ (5) في النص العربى كما يأتي:

(أي شخص يدعو الوزير من داخل الوزارة أو خارجها الى اجتماع المجلس لغرض الاستشارة عند الحاجة دون أن يكون له حق التصويت).

المادة الخامسة/ تقترح اللجنة أن تعاد صياغة المادة في النص الكوردي بالشكل الآتي: (وهزير بوئ ههيه گريبهست بکات له گهل كهسه ناساي و مهعنهويهکان، نهوانهه شارهزاو پسيپورن له ههريم و دهرهوهى ههريم، بو نهو ماوهيهى به گونجاوى دهزانيهت بهمهبهستى وهدهستهينانى نامانجهکانى وهزارهت، لهلايهن وهزيرهوه ماف و نهركهکانيان ديارى دهکريهت، دواى وهرگرتنى رهزامهندى سهروگايهتى نهنجومهنى وهزيران).

المادة السادسة/ تقترح اللجنة أن تصاغ الفقرة (أولاً) كما يأتي: (يحدد بنظام مهام واختصاصات تشكيلات الوزارة).

تقترح اللجنة أن تصاغ الفقرة (ثالثاً) كما يأتي: (على الوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون).

المادة السابعة/ تقترح اللجنة أن تضاف اليها فقرة أخرى وتصبح الفقرة الأصلية (أولاً) ويكون نص الفقرة المضافة كالآتي: (تؤول ممتلكات وموجودات وشؤون منتسبي الوزارتين الى الوزارة المستحدثة بموجب هذا القانون).

(العمل على اجتذاب رؤوس الأموال وتشجيع الاستثمارات الأجنبية في القطاعات ذات العلاقة بالوزارة مع هيئة الاستثمارات في الاقليم).

ماددهى سى يەم / شەشەم: ئەم پېشەكەيى بۇ زىاد بىكرىت:

شەشەم: ئەم بەرپۆه بەرپۆه تىيە گشتيانە سەر بە وەزارەت دەبن و ھەريە كەيان بەرپۆه بەرپۆه گشتى بەرپۆه يان دەبات، كە خاوەنى بېروانامەى بەرپۆه زانكۆ بېت و خاوەنى شارەزايى و كارامەيى بېت.

1 – بەرپۆه بەرپۆه تى گشتى ديوان.

2 – بەرپۆه بەرپۆه تى پلان دانان و بەدواداچوون.

3 – بەرپۆه بەرپۆه تى نەخشە دانانى ئاوەدانى.

4 – بەرپۆه بەرپۆه تى پىرۆژەكان.

5 – بەرپۆه بەرپۆه تى ئا و ئاوەپۆكان.

6 – بەرپۆه بەرپۆه تى گشتى شارەوانىەكان لە پارىزگاكانى ھەريەم.

7 – بەرپۆه بەرپۆه تى گشتىەكانى گەشت و گوزار لە پارىزگاكانى ھەريەم.

دوانزەھەم: لە دەقى پىرۆژە ياسا كەدا دەبىتە (ھەشەم) و، بەم شىوہەيى خوارەو دەدەپىرپۆتەوہ:

(ھەشت) سەرۆكايەتى شارەوانى لە سەنتەرى ھەر پارىزگايەك لە پارىزگاكانى ھەريەم، كەسيك

سەرۆكايەتى دەكات بە پەلى بەرپۆه بەرپۆه تى گشتى دەبىت، بەپىي تايبەتمەندى شارەوانىەكە).

سيانزەھەم: لە دەقى پىرۆژە ياسا كەدا دەبىتە (ھەوتەم) و، بەم شىوہەيى خوارەو دەدەپىرپۆتەوہ:

(بەرپۆه بەرپۆه تى گشتىەكانى گەشت و گوزار لە پارىزگاكانى ھەريەم) و لە رىزبەندىدا بىخرىتە پىش خالى

(ھەشەم) و رىزبەندىەكە رىك بىخرىتەوہ.

ماددهى چوارەم / (4) لەم لە دەقى كوردىەكە تىبىنىمان نىيە، بەلام دەقى ەربىەكەش ناخوینمەوہ، لەبەر

ئەوہى پىشتر خویندرايەوہ.

(5) لەم بەم شىوہە دابىرپۆتەوہ:

(لەكاتى پىويست وەزىر بۆى ھەيە بانگھىشتى ھەر كەسيك بىكات لە ئاوەوہو دەروہى وەزارەت، بەمەبەستى

راوئىر پى كردن، بى ئەوہى ھەقى دەنگدانىان ھەبىت).

ماددهى پىنجەم / بەم شىوہە دابىرپۆتەوہ:

(وہزىر بۆى ھەيە گرىبەست بىكات لەگەل كەسە ئاسايى و مەعنەويەكان ئەوانەى شارەزاو پىسپۆرن لە

ھەريەم و دەروہى ھەريەم، بۇ ئەو ماوہىەى بە گونجاوى دەزانىت، بەمەبەستى وەدەستھىنانى ئامانجەكانى

وہزارەت، لەلايەن وەزىرەوہ ماف و ئەرکەكانىان دىارى دەگرىت، دواى وەرگرتنى رەزامەندى سەرۆكايەتى

ئەنجومەنى وەزىران).

ماددهى شەشەم / وەك خوئى بەمىنىتەوہ دەقى كوردىەكە ھەلبەتە.

ماددهی حهوتهم/ بکریته دوو بهش، برڤگه‌ی سهره‌گی بکریته یه‌که‌م، برڤگه‌یه‌کی بۆ زیاد بکریته به‌م شیوه‌یه:

دووهم: به‌پیی ئەم یاسایه سهرجه‌م که‌ل و په‌ل و کاروباری کارمه‌ندو فه‌رمانبه‌رانی هه‌ردوو وه‌زاره‌تی هه‌لۆه‌شی‌نراو، ده‌خریته سهر وه‌زاره‌تی تازه پیکه‌پینراو.

ماددهی هه‌شته‌م/ وه‌کو خۆی بمینیته‌وه.

ماددهی نۆیه‌م/ وه‌کو خۆی بمینیته‌وه.

ماددهی ده‌یه‌م/ به‌م شیوه‌یه داب‌پێژریته‌وه: (ئەم یاسایه له رۆژی بلا‌وکردنه‌وه‌ی له رۆژنامه‌ی فه‌رمی وه‌فائیه‌ی کوردستان) کاری پێ ده‌کریته.

هۆیه‌کانی ده‌رچواندنی ئەم یاسایه:

به‌م شیوه‌یه داب‌پێژریته‌وه: (له‌به‌ر لیکدانی هه‌ردوو وه‌زاره‌تی شاره‌وانی و گه‌شت و گوزار له کابینه‌ی شه‌شه‌می حکومه‌تی هه‌ری‌می کوردستان و، به‌مه‌به‌ستی به‌دی‌هێنانی به‌رژه‌وه‌ندی گشتی و هینانه‌ کایه‌ی پیکه‌اته‌یه‌کی له‌بارو چالاک به‌پیی پیداو‌یسته‌یه هه‌نووکه‌یه‌یه‌کان و که‌مکردنه‌وه‌ی خه‌رجیه‌کان و لابردنی هه‌ندی‌ک پیکه‌اته‌ی ئیداری و ئاسانکاری له‌مامه‌له‌کردنی هاوولاتیان له‌گه‌ڵ فه‌رمانگه‌کانی وه‌زاره‌ت، ئەم یاسایه ده‌رچووینرا. سوپاس.

به‌رپێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

فه‌رموون لیژنه‌ی یاسایی خاڵ به‌خاڵ بیخویننه‌وه، بۆ ئەوه‌ی بیخه‌ینه به‌رده‌می په‌رله‌مانتاره‌کان.

به‌رپێز عونی کمال سعید به‌زاز:

به‌رپێز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

المادة الاولى: يقصد بالمصطلحات الاتية المعاني المبينة ازاها لاغراض هذا القانون:

اولاً: الاقليم: اقليم كوردستان - العراق.

ثانياً: الوزارة: وزارة البلديات والسياحة للاقليم.

ثالثاً: الوزير: وزير البلديات والسياحة للاقليم.

رابعاً: وكيل الوزارة: وكيل وزارة البلديات والسياحة للاقليم.

خامساً: المجلس: المجلس الاستشاري لوزارة البلديات والسياحة للاقليم.

به‌رپێز د. رۆژان عبدالقادر دزه‌یی:

به‌رپێز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

یاسای وه‌زاره‌تی شاره‌وانیه‌کان و گه‌شتوگوزار له هه‌ری‌می کوردستان – عێراق

ماددهی یه‌که‌م: مه‌به‌ست له‌م زاراوانه‌ی خواره‌وه بۆ مه‌به‌ستی ئەم یاسایه مانا‌کانی به‌رامبه‌ریانه:

یه‌که‌م: هه‌ری‌م: هه‌ری‌می کوردستان – عێراق.

دووهم: وه‌زاره‌ت: وه‌زاره‌تی شاره‌وانیه‌کان و گه‌شتوگوزاری هه‌ری‌م.

سپهه: وهزير: وهزيرى شارهوانيهكان و گهشتوگوزارى ههريم.
چوارهم: بريكارى وهزارهت: بريكارى وهزارهتى شارهوانيهكان و گهشتوگوزارى ههريم.
پينجهم: نهنجومهن: نهنجومهنى راويژگارى وهزارهتى شارهوانيهكان و گهشتوگوزارى ههريم.

بهريز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكي پههلهمان:

ئىستا ئيمه پرؤزه ياساكه و رهئى ههردوو ليژنهكانمان خويندهوه، ئىستا خال بهخال دپينه سهري، ئىستا ماددهى يهكهه خويندرايهوه، بزانيه چ پههلهمانتاريك دهيهويت گهتوگووى لهسهه بكات، يان رهئى دههبرييت، فهرموو كاك شيروان.

بهريز شيروان ناصح ههيدمري:

بهريز سهروكي پههلهمان.

بهنيسههت ليژنهى ياسا، ئيمه لهگهه دهقى ماددهكهين، هيچ مولاچهزمان نييه، زور سوپاس.

بهريز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكي پههلهمان:

ليژنهى شارهوانى رهئيتان.

بهريز احمد سليمان عبدالله(بلال):

بهريز سهروكي پههلهمان.

ئيمهش لهگهه دهقى ماددهكهين هيچ تيببنيهگمان نييه، سوپاس.

بهريز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكي پههلهمان:

ئىستا كى دهيهويت قسه لهسهه نهو ماددهيه بكات؟ نهه بهريزانه داواى قسه كردنيان كردوه (د.صباح بهرزنجى، د.رفيق صابر، بهفرين حسين)، فهرموو د.صباح قسه بكه.

بهريز د.صباح محمد نجيب:

بهريز سهروكي پههلهمان.

سهبارهت بهم ماددهيه، من تهنها مولاچهزهى نهوهه ههيه، كه عهههيهكهى (وزارة البلديات والسياسة)، مههه نييه، كه دهيكهين به كوردى فيعههه بلين وهزارهتى شارهوانيهكان و گهشتوگوزار، لهسهه زمان زور قورسه، بويه من پيشنياز دهكهه كورديهكهى (وهزارهتى شارهوانى و گهشتوگوزار) بيت، بو سهه زمان ئاسانهه، سوپاس.

بهريز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكي پههلهمان:

د.رفيق صابر فهرموو.

بهريز د.رفيق صابر قادر:

بهريز سهروكي پههلهمان.

سەرئەھەمەت مەنەش ھەر زامانەوانىيە لەسەر ئەوھى كوردى، بىجگە لەوھى كە لە كوردیدا مەرج نىيە، ئەوھى لە ەھەبىدا جەمەع بىت، كۆ بکرىتەو، لە كوردىشدا بە ھەمان شىوہ بىت، بەشى يەكەمى قسەكەم ئەوھى، كە پشتگىرى پىشنيارەكەى كاك دكتۆر صباح دەكەم، بەشى دووھمىش ئەوھى، كە وشەى گەشتوگوزار بەپراستى ئىمە وشەيەكى زۆر جوانترمان ھەيە لە كوردیدا گەشتيارىيە، كە دەلئىن گەشتيارى، لە كاتى گەشتيارىدا، ئەگەر وشەى گەشتيارى بىنن، وشەى سائىحىش بە گەشتيار زۆر جوانترە لە گەشتوگوزار، چونكە دەبىتە وشەى لىكدراو، لە كاتىدا ئىمە گەشتيار بۆ خۆى دەبىتە يەك وشە لەجياتى، بۆيە پىشنيار دەكەم و تكاش دەكەم لە ھەموو تىكستە كوردبەكەدا وشەى گەشتيار وھزارەتى شارەوانى و گەشتيارى بىت، وھزارەتەش ناچار بکرىت، كە لە جياتى گەشتوگوزار، ئەم وشەيە لابرىت، وشەى گەشتيارى بەكار بەئىرىت، سوپاس.

بەريز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

بەفرين خان فەرموو.

بەريز بەفرين حسين خەليفە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

رەئىيەكەى من ھەمان رەئى كاك دكتۆر سەباحە، لە برى ئەوھى كە بلىين وھزارەتى شارەوانىيەكان، بکرىت بە وھزارەتى شارەوانى، ھەرچەندە لە دەقە كوردبەكەش بەو جۆرە ھاتوو، لە پىناسەى زاراوھەكانىشدا، كە باسى ئەنجومەن دەكات، نووسراوہ ئەنجومەنى راويزكاري وھزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزارى ھەريم، من پىشنيار دەكەم، كە دەستەواژەى راويزكاري لەو پىناسەيە لابدرىت، تەنھا ئەنجومەنى وھزارەت بىمىتەو، لەبەر ئەوھى ئەو ئەنجومەنە تەنھا كاري راويزكاري ناكات، بەلكو سووتەيەكى فيعليشى بەريز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياسايى.

بەريز شىروان ناصح خەيدەرى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو مولاھەزاتانەى كە دران، زياتر عىلاقەى بە صياغەوہ ھەيە، ئەمە يەك.

دوو/ دەبىت ئىمە ئەوھەمان لەبىر نەچىت، كە ئىمە ناوى ئەو ياسايە لە قانونى ئەنجومەنى وھزيران پەسندمان كەردوو، ئەگەر ھەر گۆرانكارىيەك بىتە سەر ئەو ياسايە، دەبىت ئىمە قانونى ئەنجومەنى وھزيران تەعدىل بکەين، ئىنجا دەستكاري لەو ھەيەكەليەتە بکەين، بۆيە ئىستا لىرەدا ناکرىت ئىمە دەستكاري بکەين، بەلام لە موستەقبەل ئەگەر وىسترا ئەم مەسەلانە بگۆردرىت، يان دەستەواژەكان بگۆردرىت، پىويستە تەعدىلى قانونى ئەنجومەنى وھزيران بکەين، ئىنجا ئەو قانونەش لەگەل ئەو تەعدىل دەبىت، زۆر سوپاس.

بەريز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنهى شارهوانى.

بهرپرز احمد سليمان عبدالله (بلال):

بهرپرز سهروكى بهرلهمان.

ئيمهش كاتى خوئى لهناو ليژنه ههمان تيبينيمان هاته پيش، شارهوانيهكان، لهبهر ئهوهى له عه رهبيهكهى جهمعه، تهماشامان كرد لهبهر ئهوهى له دهقى ياساكهدا بهو شيويهى كه ئيمه پيشتر بهسندمان كردوه، نهمانتوانى دهستكارى بكهين، سهبارت به گهشتيارو گهشتوگوزارهكesh، كهله جيگهى دابنريت، ديسان ئهوهش ههر له ياساكهدا هاتوه، ئهگه رنا ئيمه پيشنبارهكهى كاك دكتور رهفيق سايرمان پى بهسندوه پيمان باشه، زور سوپاس.

بهرپرز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكى بهرلهمان:

جهنابى وهزيرى شارهوانى رهئيتان؟

بهرپرز سمير عبدالله ئاكرهيبى / وهزيرى شارهوانى و گهشتوگوزار:

بهرپرز سهروكى بهرلهمان.

زور سوپاس، سوپاس بو ئەندامانى بهرلهمانى ههريئى كوردستان، بهراستى من تيبينيم نيه لهسهه ماددهى يهكهه، ئهوهى كه ليژنهى ياساى بهرلهمان و ليژنهى شارهوانى بهرلهمان باسيان كرد، من موافيقم لهگهئيان، هيج تيبينيم نيه لهسهه ئهوه ماددهيه، سوپاس.

بهرپرز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكى بهرلهمان:

فهرموون دوا صياغهكهى بيخويننهوه، بو ئهوهى دهنگانى لهسهه بكهين.

بهرپرز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهرپرز سهروكى بهرلهمان.

المادة الاولى: يقصد بالمصطلحات الاتية المعاني المبينة ازاها لاغراض هذا القانون:

اولاً: الاقليم: اقليم كوردستان - العراق.

ثانياً: الوزارة: وزارة البلديات والسياحة للاقليم.

ثالثاً: الوزير: وزير البلديات والسياحة للاقليم.

رابعاً: وكيل الوزارة: وكيل وزارة البلديات والسياحة للاقليم.

خامساً: المجلس: المجلس الاستشاري لوزارة البلديات والسياحة للاقليم.

بهرپرز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكى بهرلهمان:

فهرموون بهكورديهكesh بيخويننهوه.

بهرپرز د. رؤان عبدالقادر دزهيبى:

بهرپرز سهروكى بهرلهمان.

ياسای وەزارەتی شارەوانیەکان و گەشتوگوزار لە ھەرێمی کوردستان – عێراق

ماددە یەكەم: مەبەست لەم زاراوانە خوارووە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە ماناكانی بەرامبەریانە:

یەكەم: ھەرێم: ھەرێمی كوردستان – عێراق.

دووەم: وەزارەت: وەزارەتی شارەوانیەکان و گەشتوگوزاری ھەرێم.

سێھەم: وەزیر: وەزیری شارەوانیەکان و گەشتوگوزاری ھەرێم.

چوارەم: بریکاری وەزارەت: بریکاری وەزارەتی شارەوانیەکان و گەشتوگوزاری ھەرێم.

پنجەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی راویژگاری وەزارەتی شارەوانیەکان و گەشتوگوزاری ھەرێم.

بەرپز د.ارسلان بايز اسماعيل / جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەرپز د.سەرور عبدالرحمن عمر:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ناوەی کەوا كاك دكتور سەباحیش دەریپری و كاك دكتور رفیق سابیریش پشتگیری لی کرد، ئێمە ھەست دەکەین زۆر بە ئاسایی ھاتوو، وەزارەتی بەلەدیيات ھەر لە عەرەبی، لە کوردیەکە وەزارەتی شارەوانیە، بەلام کیشەکەمان لیڕە ئەوێ، من تێ ناگەم بۆچی لیژنە یاسایی دەیکات بە شارەوانیەکان؟ بەرپزیشتان گوتتان بەرپز سەرۆکی شارەوانی فەرموو، نەتگوت بەرپز سەرۆکی شارەوانیەکان، کیشەکە لیڕە، بۆچی لە دەقی پرۆژە یاساکە لایاندو، سوپاس.

بەرپز د.ارسلان بايز اسماعيل / جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنە ی قانونی وەلامی ئەوێیان دایەو، لەبەر ئەو دەبیت نزامەکە ھەمووی ھی ئەنجومەنی وەزیران بگۆرێ، ئیستا بەو صیاغەیی ئەخیری کە لیژنە ی قانونی خویندیانەو، دەپخەمە دەنگدانەو، کێ لەگەڵ ئەو ماددەییە بەو شیوێیە پروات فەرموو دەستی بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، بەزۆرینە دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددە دووەم.

بەرپز عونی کمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

(اهداف الوزارة)

المادة الثانية: تهدف الوزارة الى مايلي:

اولاً: تقديم الخدمات البلدية والسياحية لتأمين احتياجات السكان من الماء الصافي للشرب ومجاري المياه الثقيلة ومياه الامطار ومحطة تصفيتها وبناء الطرق والجسور والانفاق داخل حدود البلديات والقرى مع المناطق السياحية والارتقاء بالخدمات البلدية المختلفة كما ونوعاً مع تأمين احتياجات المواطنين في المناطق السياحية والمتنزهات.

ثانياً: التخطيط والادارة وتنفيذ العمل والواجبات بما يسهم في خلق تنمية اقتصادية محلية عن طريق السياسات الفعالة في استخدامات الارض والتخطيط العمراني مع تخطيط ومتابعة وتطوير الحركة السياحية ضمن اطار الخطة العامة للسياحة في الاقليم.

ثالثاً: تهيئة الاجواء المناسبة للمحافظة على البيئة النظيفة والصحية والاهتمام بالمناطق الخضراء في المدن والقصبات مع المناطق السياحية.

رابعاً: العمل على اجتذاب رؤوس الاموال وتشجيع الاستثمارات الاجنبية مع هيئة الاستثمار في الاقليم.

بهرپز د. ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكي بهرلهمان:

فهرموون بهكورديهكش بيخويننهوه.

بهرپز د. رؤان عبدالقادر دزهي:

بهرپز سهروكي بهرلهمان.

ئامانجهكاني ومزارعت

ماددهى دووهم: ئامانجى ومزارعت ئەمانهى خواردهويه:

يهكهم: پيشكەش كردنى خزمەتگوزارى شارەوانى و گەشتوگوزارى بۆ دابىن كردنى پيويستيهكاني دانىشتوان له ئاوى پاكي خواردنهوهو ئاوهرپۆى ئاوى قورس و ئاوهرپۆى ئاوى باران و ويستگهى چارهسەرى پاك كردنهوهيان و دروست كردنى ريگا و پردو تونيل لهناو سنوورى شارەوانيهكان و گوندهكان، لهگەل شوينه گەشتوگوزارييهكان و بهرزكردنهوهى ئاستى خزمەتگوزارى هەمهجوريان له رووى چەنديى و چۆنييهوه، لهگەل دابىن كردنى پيويستيهكاني هاوئيشتمانيان له شويني سهيرانگا و شوينه گەشتيارييهكان.

دووهم: پلاندانان و بهرپوهبردن و راپهراندنى كارو ئەرکهكان بهجوړيكي وا دهگريته ئەستۆ، كه بهشدارى له خولقاندنى گەشه سەندنى ئابووورى خۆمالي بكات، ئەمەش له ريگاي گرتنهبهرى سياسهتيكى كارا دهبي، بۆ بهكارهينانى زهوى و نهخشەدانانى ئاوهدانى لهگەل پلاندانان و بهدواداچوونهوهو پيش خستنى جموجولي گەشتهوهرى له چوارچيوهى پلان گشتى گەشتوگوزار له هەريم.

سيههه: ئاماده كردنى بارودۆخيكي گونجاو بۆ پاريزگارى كردن له زينگههى پاك و دروست و گرنگيدان بهناوچه سهوزاييهكان له شاروشارۆچهكان و لهگەل شوينه گەشتوگوزارييهكان.

چوارهم: كار كردن لهپيناوى هينانى سهرمايهه و هاندانى وهبهرهينانى خۆمالي و بيانى له كهرتەكاني پهيوههنديدار به كارەكاني ومزارعت و، ئەمەش به ههماههنگى لهگەل دهستهى وهبهرهينان له هەريمدا دهبيت.

بهرپز د. ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكي بهرلهمان:

ليژنهى قانونى فهرموون.

بەرپز شېروان ناصح حەيدەرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە لەگەل دەقى ھەرسى فەقەرەى ماددەكەين ئەوەى بەرايى، تەنھا بەنيسبەت فەقەرەى چوارەم ئىعتىرازمان ھەيە، داواى ئەوہمان کردوہ، كە ئىعادەى صياغە بکرىتەوہ بەشىوہيەك، كە دەستەواژەى (في اطار القوانين النافذة) ئىزافەى ئاخىرى فەقەرەكە بکرىت، خویندەنەوہكەى بەم شىوہيە دەبىت:

(رابعا: العمل على اجتذاب رؤوس الاموال وتشجيع الاستثمارات الاجنبية مع هيئة الاستثمار في الاقليم في اطار القوانين النافذة)، زۆر سوپاس.

بەرپز د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى شارەوانى.

بەرپز احمد سليمان عبدالله(بلال):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دەقە كوردىەكە لەگەل دەقە عەرەبىەكە، لەھەندىكى لە دەقە كوردىەكە تىبينىمان ھەيە، لەھەندىكىش لە دەقە عەرەبىەكە تىبينىمان ھەيە، لە دەقە كوردىەكە ماددەى دووہم خالى سىيەم، پىمانوايە بەو شىوہيە دابىرپزىتەوہ:

(نامادە كوردنى بارودۆخىكى گونجاو بۆ پارىزگارى كردن لە زىنگەى پاك و دروست و چارەسەرى زانستىانەى زىل و پاشماوہكان و گرنگىدان بە ناوچە سەوزايىەكان لە شارو شارۆچكەكان و شوپنە گەشت و گوزارىيەكان).

خالى چوارەمىش تىبينىمان ھەيە، پىمانوايە بەو شىوہيە دابىرپزىتەوہ:

(العمل على اجتذاب رؤوس الأموال وتشجيع الاستثمارات الأجنبية في القطاعات ذات العلاقة بالوزارة وذلك بالتنسيق مع هيئة الاستثمار في الاقليم)، سوپاس.

بەرپز د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

خوى لەراستىدا ئىمە دائىمەن لە تەرجومە كردن لە عەرەبىەوہ بۆ كوردى موشكىلەمان دەبىت، چونكە بەشىوہيەكى تەبايى نىن، چۆن تەرجومە دەكرىت، لەبەر ئەوہ ئىمە عەرەبىەكە دەكەينە ئەساس، بۆ ئەوہى دواى ئەوہ لەسەرى رىككەوين، ئىستا كى دەيەوئىت موناقدەشەى ئەم ماددەيە بكات دەستى بەرز بكاتەوہ تاكو ناوى بنووسىن؟ ئەم بەرپزانەى خوارەوہ ناوى خۇيان نووسىوہ (دانا سعيد صوفى، بەيان احمد، فازل بەشارەتى، عبدالله مام عەلى، محمد دلير محمود، پيشەوا توفيق، پەروين عبدالرحمن)، كەسى تر ھەيە؟ شوان كەرىم، فەرموو دانا قسە بكە.

بەرپز د.دانا سعيد صوفى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پېموايه له و مادده په دا ئامانچ و ئهركهكان بابلين له هه ندى له برپهكان تيكه ل كراوه، بۇ نمونو له دووهم/ باس له وه دهكات پلان دانان و بهرپوه بردن و راپه راندنى ئهركهكان، هه ر به خوئ باس له وه دهكات ئهركهكان، ئهگه ر ته ماشاى به شى دووهمى ئه م برپه كيه بكه ين، ده ئيت ئه مه ش له ريگاي گرتنه به رى سياسه تيكى وا به م شپوه يه، يه عنى باس له ئهركهكانى وه زاره ت دهكات، جا من پيشنيار ده كه م مادده ي دووهم له ژير ناو نيشانى ئامانجه كانى وه زاره تدا بكرىت به ئامانچ و ئهركهكان، له به ر ئه وه ي له هه ندى برپهكان ئهركهكانيشى تيدايه.

به نيسبه ت برپه كى سيه م له مادده ي دووهم، من پيشنيارى ليژنه ي ئاوه دان كرده وه به په سنى ده زانم، ته نيا يه ك شتى لى لادبريت، ئه ويش ئه وه يه ئاماده كرده ي بارو دوخيكى گونجاو، بۇ پاريزگارى كرده له ژينگه و پاك و دروست و چاره سه رى پاشماوه كان و گرنگيدان، يه عنى زانستيانه ي زبل و ئه و شتانه ي لى لادبريت، له به ر ئه وه ي پاشماوه كان هه مووى ده گريته وه، زبلش ده گريته وه، لي ره زه رو رى نيه زبله كه ي تيدا بيت، هه روه ها زانستيانه، نازانم زانستيانه چيه، به راستى ته عريفى زانستيانه ئاسان نيه، تۇ لي ره له ياسايه كدا بيكه يت، ئه وه نده كافيه ئامانجى چاره سه رى با بلين ئه و پاشماوانه ي كه هه يه بكات، بۇ ئه وه ي ژينگه ي كورده ستان به پاك و ته مي زى به ي لريته وه، هه روه ها به نيسبه ت ئه و پيشنياره ي ليژنه ي ياسايى بۇ برپه كى چواره م، من پشتيوانى لى ده كه م، پېموايه صياغه يه كى باش و دروسته، زۇر سو پاس.

بهريز د. ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكي په رله مان:

زۇر سو پاس، به يان احمد فه رمو و.

بهريز به يان احمد حسن:

بهريز سهروكي په رله مان.

پتر موداخه لا من له لايه نى گه شتوگوزار وه رگريتن، چونكه ئه گه ر ئه م سه ح كه ينى هه ريما كورده ستانى سو پاس بۇ خوداى مه زن، كو به راستى هه ري ميكا گه شتوگوزارا ئيت فيت حكومه تا هه ري مي تايبه ت وه زاره تا گه شتوگوزارو شاره وانى پتر گرنگى بيت كه رتى بداتن، ئه ز به باشى ده زانم خاله كا دى بيته زيده كرن، بۇ فى بابته، يه عنى مادده ي دوى، (العمل على تطوير القطاع السياحي في الاقليم لاجتذاب السياح وفق خطة مرحلية)، يه عنى مه رحه له بۇ مه رحه له كه رتى سياحى به ره و باشتر بچي تن، به راستى هه م ناحيه ئيقتيصاديش بۇ هه ري مي باشه، هه م ناحيه كا ديش ته به عن خه لكه ك، يه عنى خاصه تنه حه ز به كورده ستان بكتان به شپوه يه كى باشتر دى ئه ز فه رد دبينم ئه و خاله زيده بيتن، گه له ك سو پاس.

بهريز د. ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سهروكي په رله مان:

زۇر سو پاس، ئيمه پيمان باشه هه ر په رله مان تاريك پيشنياريكى هه يه، يان گورانكار ييه ك بكات له صياغه كه، به نووسين بينووسيت و بيداته ليژنه ي ياسايى و شاره وانى، بۇ ئه وه ي زياتر به رچاويان روون بيت، كاك فازل به شاره تى فه رمو و.

بهريز فاضل محمد قادر (به شاره تى):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى دووھمدا، باسى دوو خال دەكات، يەكئىيان / مەسەلەى گەياندىنى خزمەتگوزارى بەشارو شارۇچكەكان و گوندەكان، بەرپروا پېشنيارى من، پېشنيار دەكەم كە ھەتا ئىستاش ئەوھى كە مەلومە بەراستى مەسەلەى گوندەكان، تەنھا لە رووى ئاوى پاكەو، ئەوئىش ھەموو گوندەكانى كوردستان نا، ھەندىك لە گوندەكان تەنھا لە رووى ئاوى خواردەوھە حىسابى بۇ كراو، ھەر لەم ماددەىھەدا باسى ژىنگە پارىزى دەكات، بەرپرواى من مەسەلەى ژىنگە پارىزى، لىرەش گوندەكان ئەگەر بىرئىتى تىمى گەرۆكى شارەوانى ھەبىت، بۇ پاك كوردەوھى گوندەكان، ئەگەر وھو گەرەكى شارەكانىش رۆژانە نەبىت، ئەگەر لە مانگى جارىك، يان لە سالى دوو جارىش بىت، چونكە بەراستى ئىستا لە كوردستان گوند دروست بوو، لە حدودى (800) مال بۇ (1000) مالئىش دەبىت، بەلام ھەتاوھو ئىستا ھىچ ئاوردانەوھىھەكى شارەوانى بۇ نەكراو، ھەم بۇ خزمەتگوزارى گەياندىن پىيان، ھەم بۇ پارىزگارى كوردنى ژىنگە پارىزى، چونكە ھەموومان دەزانىن بەحەقىقەت شوئىنى گەشت و گوزار زياتر دەكەوئتە سنوورى گوندەكان و كوئىستانەكانى كوردستان، لىرە نە ناوى كوئىستانەكان ھاتوو، نە ئەو تىمى گەرۆكە ھەيە، يان تىمى شارەوانى لە گوندەكاندا نىيە، بۇ پاك كوردەوھى گوندەكان و پارىزگارى كوردنى ژىنگە لە كوردستان، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، عبدالله على فەرموو.

بەرپىز عبدالله على ابراهيم:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەرچەند خالەكە تىپەرى، بەلام لە برپارى ژمارە (13)ى سالى 2009دا بە برپار وھزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزارە، نازانم لىژنەى ياساى چۆن دىارى دەكات؟ يان دىارى ناكات؟

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ئەوھ تىپەرىوھ.

بەرپىز عبدالله على ابراهيم:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو برپارە ھەيە، لە ھەردوو دەقەكە عەرەبى و كوردىھەكە دىھات ھاتوو، دىھات تابعى خزمەتگوزارىيە لەلایەن وھزارەتى بەلەدىياتەوھ نىيە، يەئنى پىويستە ئەوھ بىرئىت، ئەو شوئىنانەى كە دەكەونە داخلى مەنتىقەى خزمەتگوزارى، لەشوئىنىكەش سەوزاى ھاتوو بەناوچە سەوزەكان رەنگە بە تەعبىرە كوردىھەكە باشتر بىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دلیر محمود فەرموو.

بەرپىز محمد دلیر محمود:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

لە فەقەرەى يەكەمدا لە رووى زمانەوانىيەو، بەئى ئىعتىماد دەكەينە سەر دەقە عەرەبىيەكە، بەلام كۆمەئىك شت ھەبە لە زمانى كوردیدا جىيى خۆى كردۆتەو، وەكو لە فەقەرەى يەكەمدا لە دىرى چوارەم دەئىت لە رووى چەندى و چۆنىيەو، بەلام لە كوردیدا بوو بە چەندايەتى و چۆنايەتى، من بە چاكى دەزانم، ئەو چاك بكرىت، لە فەقەرەى دووھمیشدا لە دىرى سىيەمدا دەئىت جموجۆلى گەشتەوهرى، گەشتىارى لەلای ئىمە تەقربەن شوپىنى خۆى گرتوو لە كوردیدا، ئىتر پىويست بە دەقە عەرەبىيەكە ناكات، لە فەقەرەى سىيەمیشدا، كە باسى گرنگىدان بە سەوزايىيەكان و، لەگەل شوپىنە گەشتوگوزارىيەكاندا دەكرىت، من واى بە باش دەزانم مەسەلەى زىنگە لەكوردستاندا بە دەرەجەى يەكەم خۆل و خاشاك دەكەن، ئەو خۆل و خاشاكەى كە لە كوردستاندا ھەبە، لە ھەموو شوپىنىكا ناتوانرىت چارەسەر بكرىت بەشپۆھىيەكى مۆدىرن، لە ھەمان كاتىشدا ئىستىفادە بكرىت لە ھەندى بەشى ئەو خۆل و خاشاكە بۆ سەرلەنووى بۆ پىشەسازى، بۆ ئەوھى بتوانرىت بەكارھىنانى لەبوارى پىشەسازى، بەشى گەشە سەندنى پىشەسازى و ئابوورى خۆملىدا، لەبەر ئەوھى من بەباشى دەزانم، ئەو خالەى مەسەلەى خۆل و خاشاك تەسبىت بكرىت لە فەقەرەى سىيەمدا، بۆ ئەوھى وەزارەتى شارەوانى مولزەم بكرىت، كە ئەوھى مەوزووعىكە لەبەردەمىداو بەردەوام ھەولى بۆ بدات و چارەسەرى بكات، تاكو ئەم دەقەبەش ھەر ئەو خالە بەشپۆھىيەكى مەتاتى باسى شوپىنە سەوزايىيەكانى كراوھى باسى گەشتوگوزارىيەكان كراوھى، بەلام سەوزايى و گەشتوگوزارى، ئەوھى بەئى زىنگە پاك دەكاتەو، بەلام لە ھەمان كاتدا خۆل و خاشاك زىاتر زىنگە پىس دەكات، بەشپۆھىيەكى سەرەكى لە ھەموو شارو شارۆچكەكان و دىھاتەكانىش، كە كاك فازل باسى كرد، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگرى سەرۋىكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، پىشەوا تۇفيق فەرموو.

بەرپىز پىشەوا تۇفيق مەغىد:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەبارەت بە خالى يەكەم، ئەوھى پەيوەستە بە جى بەجى كردنى پرۆژەى خزمەتگوزارى لەناو گوندەكان و لە رووى سنوورەو تەبەقى شارەوانىيەكان نىن لە قەزاو ناحىيەكان و، لە شارەكانىش، ئەوھندەى من مەلوماتەم ھەبىت لە دەرەوھى سنوورى شارەوانىيەكان، من نازانم پىموايە ئەو خالە زىاتر پىويستى بە روون كردنەوھى ھەبە، ئايا گەياندى ئەو پرۆژەى خزمەتگوزارىيانە بەچ ئالىيەتەك دەگات بە گوندەكان؟ چونكە ئەوھندەى من مەلوماتەم ھەبىت، تەنھا جى بەجى كردنى پرۆژەى ئاوى خواردنەوھىيە لە دىيەكان تەبەقى وەزارەتى شارەوانى بوو، كە پىشتر ئەنجامدراو، ئەوھىش دواى ئەوھى كە بەرپۆھبەرايەتەك بەناوى بەرپۆھبەرايەتى ئاوى دەوروبەر جيا كراوھتەوھى لە سنوورى پارىزگاكان، تەنھا ئەمە وەكو مەشارىع جى بەجى كراو، بۆيە من پىم باشە روون كردنەوھى زىاتر ھەبىت لەم خالە، ئايا ئالىيەتى گەياندى پرۆژەى خزمەتگوزارىيەكان بۆ گوندەكان چ ئالىيەتەك؟ لە كاتىكا ئەمانە لە دەرەوھى سنوورى شارەوانىيەكاندان.

سەبارەت بە خالى دووم، پلاندىن ئان و بەرپۆۋەبىردن و راپەراندىنى كارو ئەرکەكان بەجۆرىكى وا دەگرىتە ئەستۆ، كە بەشدارى لە خولقاندنى گەشە سەندنى ئابوورى خۆمالى بكات، ئەمەش لە رىگای گرتنەبەرى سىياسەتتىكى كارا دەبى، بۇ بەكارهينانى زەوى، من پيشنيار دەكەم دواى ئەم خالە بە ھەماھەنگى لەگەل وەزارەتى كشتوكال و سەرچاۋەكانى ئاوى بۇ ئىزافە بكرىت، چونكە ئىمە دەزانين كاتىك كە نەخشەى بنەرەتى، ياخود ماستەر پلانى شوپنىك دادەنرىت، شار، قەزايەك، ناحىيەيەك دادەنرىت، زۆرتىن ئەو زەويانەى كە بەر ئەم نەخشەيە دەكەون، رەنگە تابى وەزارەتى كشتوكال و سەرچاۋەكانى ئاوى بن، بۇيە من پيشنيار دەكەم ئايا ئەم بىرگەيەى بۇ ئىزافە بكرىت؟ بۇ ئەۋەى ھەماھەنگىيەك ھەبىت لەنپوان وەزارەتى شارەوانى و وەزارەتى كشتوكال و سەرچاۋەكانى ئاوى، بۇ ئەۋەى ئەو زەويانەى دەكەونە بەرنەخشەى بنەرەتى و ماستەرپلانەۋە بە ئاگادارى ھەردوولا بىت، لە خالى سىيەمىش، پيشنيارى ئەمە دەكەم، كە ھەمان بىرگەى بۇ ئىزافە بكرىت بە ھەماھەنگى لەگەل وەزارەتى كشتوكال و سەرچاۋەكانى ئاوى، چونكە ئىمە دەزانين بەشپىك لە ناۋچە سەۋزايىبەكان تابى وەزارەتى كشتوكال و سەرچاۋەكانى ئاۋە، وەكو غابات، يان ھەندىك ناۋچەى سەۋزايى تر ھەيە، كە ئەمانە راستەوخۇ پەيۋەندىيان بە وەزارەتى كشتوكالەۋە ھەيە، بۇيە من پيشنيارى ئەۋە دەكەم، ئەم دوو بىرگەيە ئەمەى بۇ ئىزافە بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، پەروين عبدالرحمن فەرموو.

بەرپىز پەروين عبدالرحمن عبدالله:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

لىرە ئەگەر تەماشاي ئەو پرۆژەيە بىكەين، وەك دەلىت گىرنگى زياتر بە ناۋچە سنوورەكان داۋە، كە باس لە سنوور دەكات، بەتايىبەتى سنوورى شارەۋانەكان، ئىمە ئەگەر سەير بىكەين، دەبىنين ئەو ئىھتىمامە زىادەى كە بە دەرەۋەى سنوورى شارەۋانى دەدرىت، وەك ئەۋە نىيە كە بە ناۋەۋەى سنوورى شارەۋانەكان دەدرىت، ئىستا زۆر گۆرەپان ھەيە لە ناۋەپراستى مالەكانى ھەندىك گەرەك ماۋنەتەۋە، كە بۇتە ھۇى خىرپوونەۋەى زىل و خاشاك، كە ئەمەش ھەم لە رووى ژىنگەۋە، ھەم لە رووى تەندروستىەۋە زۆر خراپە بۇ ھاۋولاتيان، بۇيە من پيشنيار دەكەم گىرنگى زياتر بەو گۆرەپانانەش بدىرت، كە كەوتوونەتە ناۋەپراستى مالەكانى ھەندىك لە گەرەكەكان، بۇ ئەۋەى ئەم بىسىە نەمىنىت، بەنىسبەت گوندەكان، من پيشنيار دەكەم زياتر گىرنگى بە گوندەكان بدىرت، لەبەر ئەۋەى زۆر بى خىزمەتگوزارىن، ھەم لە رووى ئاۋەرپۇ، ھەم لە رووى ئاۋى پاك، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، شوان كرىم فەرموو.

بەرپىز شوان عبدالكريم جلال:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ديارى نەكراو، ديارە دەكەوئتە چوارچيوى ئەو ياسايەى كە پيشتر ھەيە، بەپيى ئەوھى كە ديارى كراوھ (2500) نفوس، دەكرىت بە بەلەدييات حيسابى بۇ بكرىت، سوپاستان دەكەم.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك دانا.

بەرپىز د.دانا سعيد صوفى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر ليژنەى ئاودانكردنهوھ مەبەستيان (رئساىكلين) بىت، لە جياتى زانستيانە، دەتوانن دووبارە بەكارھىنانەوھ بەكار بىنن، ئەو مانايە دەگەيەنيت، دووبارە پاشماوھكان بەكار دەھيئىرئتەوھ، لەگەل ريزمدا.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى شارەوانى، پرسىيارىك كرا دەربارەى تەنسىقيك لەنيوان وھزارەتى شارەوانى و وھزارەتى كشتوكال، بۇ ئەو مەسەلەيە نازانم رەئيتان چى بوو؟

بەرپىز احمد سليمان عبدالله(بلال):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە پىمانوايە زياتر وھزارەتى شارەوانى ناچار دەكات، كە كۆمەلئىك ئىجرائات بكات، ئەوھش لەوانەيە بۇى سەخت بىت، جەنابى وھزىر پيى باشە، يان نا، بەس ئىمە پىمان باش نييە، لەبەر ئەوھى لەوانەيە ئەو تەنسىقە بۇ ئەوان زەھمەت بىت، سوپاس.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو ليژنەى ياسايى.

بەرپىز شىروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە رووى قانونيەوھ تەنسىق وھوبىيە بەنيسبەت وھزىرى بەلەدييات، كە تەنسىق بكات لەگەل ھەموو وھزارەتە پەيوھنديدارەكان، نەك وھزارەتى زراە.

دووھميش / قەوانىنى تر ھەيە، ئەو مەسائيلانەى موعالەجە كردوو، پيويست ناكات لىرە مەسەلەن لە رووى قانونيەوھ، تەنھا تەنسىق لەگەل وھزارەتى زراە بكات، چونكە ھەر وھزارەتى زراە مەعنى نييە، وھزارەتى صەحە مەعنىيە، زۇر وھزارەتى دىكە مەعنى ھەنە، من تەنھا تەووزىجم ئەوھندە بوو، زۇر سوپاس.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

ئىستا ۋەزىرى شارهوانى يەك، دوو پېشنىارى ئىۋەى پەسند كرد، يەككىيان/ پېشنىارهكەى لىژنەى شارهوانى بوو، ئەۋىترىشان/ پېشنىارى لىژنەى ياساى بوو، جا پېمان باشە ئاخىر صياغەى بىخوئىننەۋە، بۇ ئەۋەى دەنگى لەسەر بەدەين.

بەپز عونى كمال سعید بەزاز:

بەپز سەرۆكى بەرلەمان.

المادة الثانية: تهدف الوزارة الى مايلي:

اولاً: تقديم الخدمات البلدية والسياحية لتأمين احتياجات السكان من الماء الصافي للشرب ومجاري المياه الثقيلة ومياه الامطار ومحطة تصفيتها وبناء الطرق والجسور والانفاق داخل حدود البلديات والقرى مع المناطق السياحية والارتقاء بالخدمات البلدية المختلفة كما ونوعاً مع تأمين احتياجات المواطنين في المناطق السياحية والمتنزهات.

ثانياً: التخطيط والادارة وتنفيذ العمل والواجبات بما يسهم في خلق تنمية اقتصادية محلية عن طريق السياسات الفعالة في استخدامات الارض والتخطيط العمراني مع تخطيط ومتابعة وتطوير الحركة السياحية ضمن اطار الخطة العامة للسياحة في الاقليم.

ثالثاً: تهيئة الاجواء المناسبة للمحافظة على البيئة النظيفة والصحية وادارة النفايات الصلبة والاهتمام بالمناطق الخضراء في المدن والقصبات مع المناطق السياحية.

رابعاً: العمل على اجتذاب رؤوس الاموال وتشجيع الاستثمارات الاجنبية مع هيئة الاستثمار في الاقليم في اطار القوانين النافذة.

بەپز د.ارسلان بايز اسماعيل/ جيگري سەرۆكى بەرلەمان:

فەرموون بە كوردیەكەش بىخوئىننەۋە.

بەپز د. رۇزان عبدالقادر دزىي:

بەپز سەرۆكى بەرلەمان.

ئامانجەكانى ۋەزارەت

ماددەى دوووم: ئامانجى ۋەزارەت ئەمانەى خوارەۋەپە:

يەكەم: پېشكەش كردنى خزمەتگوزارى شارهوانى و گەشتوگوزارى بۇ دابىن كردنى پېۋىستىەكانى دانىشتوان لە ئاوى پاكى خواردنهۋە ئاۋەرۋى ئاوى قورس و ئاۋەرۋى ئاوى باران و وېستگەى چارەسەرى پاككردنەۋەيان و دروست كردنى رېگاۋ پردو تونيل لەناو سنوورى شارهوانىەكان و گوندەكان لەگەل شوپنە گەشتوگوزارىيەكان و بەرزكردنەۋەى ئاستى خزمەتگوزارى ھەمەجۇريان لە رووى چەندى و چۇنيەۋە لەگەل دابىن كردنى پېۋىستىەكانى ھاۋنىشتمانىان لە شوپنى سەيرانگاۋ شوپنە گەشتيارىيەكان.

دووم: پلاننانان و بەرپۆبەردن و راپەراندنى كارو ئەركەكان بەجۇرېكى وا دەگرېتە ئەستۆ، كە بەشدارى لە خولقاندنى گەشە سەندنى ئابوورى خومالى بكات، ئەمەش لە رېگاى گرتنەبەرى سىاسەتېكى كارا دەبى،

بۇ بەكارھېتاي زەوى و نەخشەدانانى ئاۋەدانى لەگەل پلاندانان و بەدواداچوونەو پېش خستنى
جموچۆلى گەشتەوهرى لە چوارچېۋە پلان گشتى گەشتوگوزار لە ھەرېم.
سېيەم: نامادە گردنى بارودۆخېكى گونجاو بۇ پارېزگارى كردن لە ژينگەى پاك و دروست و دووبارە
بەكارھېتاي پاشماۋەى قورس و گرنگيدان بەناۋچە سەوزاييەكان لە شاروشارۆچەكان و لەگەل شوينە
گەشتوگوزارييەكان.

چوارەم: كار كردن بۇ راکيشانى سەرمایەو ھاندانى ۋەبەرھېتايى بيانى لەگەل دەستەى ۋەبەرھېتان لە
ھەرېمدا لەچوارچېۋەى ياسا جى بەجى كراۋەكاندا بېت.

بەرپېز د.ارسلان بايز اسماعيل / جېگري سەرۆكى پەرلەمان:
دواى ۋەرگرتنى تېببىنيەكان، بەلئى فەرموو.

بەرپېز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپېز سەرۆكى پەرلەمان.

ديارە ليژنەى شارەوانىيەكان پېيان باشە كەلىمەى (بالتنسيق) ئيزافە بكرېتە سەر فەقەرەى چوارەم، ئەگەر
بە پەسندى بزنان، دووبارە دەيخوينمەو، بۇ ئەۋەى بدرېتە دەنگدانەو.

بەرپېز د.ارسلان بايز اسماعيل / جېگري سەرۆكى پەرلەمان:

تکايە دوايىن دارشتنەكە بخويننەو.

بەرپېز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپېز سەرۆكى پەرلەمان.

من بەباشى دەزانم تەنھا برگەى چوارەم بيخوينمەو، لەبەر ئەۋەى ئەۋانى تر خويندرايەو.

رابعاً: العمل على اجتذاب رؤوس الاموال وتشجيع الاستثمارات وذلك بالتنسيق مع هيئة الاستثمار في الاقليم
في اطار القوانين النافذة.

بەرپېز د.ارسلان بايز اسماعيل / جېگري سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموون بە كوردپەكەش.

بەرپېز د. رۇژان عبدالقادر دزىي:

بەرپېز سەرۆكى پەرلەمان.

دەقە عەرەبىيەكەم لەبەردەستە.

چوارەم: كار كردن بۇ راکيشانى سەرمایەو ھاندانى ۋەبەرھېتايى بە ھەماھەنگى لەگەل دەستەى
ۋەبەرھېتان لە ھەرېم لەچوارچېۋەى ياسا كارپېكراۋەكاندا.

بەرپېز د.ارسلان بايز اسماعيل / جېگري سەرۆكى پەرلەمان:

نوقتەى نيزامىيە؟ فەرموو.

بەرپىز پېشەوا تۇفيق مەيدىد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من داواكارم له جەنابى وەزىر روون كوردنەوہى زياترمان بداتى، سەبارەت بەو خالەى كە باس كرا، كاتىك گوندەكان لە سنوورى شارەوانىەكان نىن، ئايا چۆن خزمەتگوزارى دەگەيەنىت بەو گوندانە؟ من پىموايە ئىزافە كوردنى ئەمە، لىرەدا ئىشكالىەتەتەك دروست دەكات، تۆ كاتىك كە گوند لە چوارچىوہى سنوورى شارەوانىدا نەبىت، چۆن خزمەتگوزارى دەگەيەنىت بەو گوندانە؟ پىم خۆشە جەنابى وەزىر ئەگەر روون كوردنەوہى زياترمان بداتى، سوپاس.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو جەنابى وەزىر.

بەرپىز سمير عبدالله ئاكرەبى / وەزىرى شارەوانى و گەشتوگوزار:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاس، وەحەدى ئىدارى زياتر ھەلەدەستەت بە يارمەتى دانى گوندەكان لەلای وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار ئاوى خاويىن و پاك بۇيان دابىن دەكرىت، ئەوانى تر وەزارەتى ئاوەدانكردنەوہ و نىشتەجى بوون لەگەل وەحەدى ئىدارى ئەوانە يارمەتى دەدەن بۆ خاويىن كوردنەوہى ئەو گوندانە كە لە ژىر 2500 نەفەر خوارترن، ئەوانەى كە زياتر كە مەربوت دەبى بە وەزارەتى شارەوانى كە دەبىتە شارەوانى يان كۆمەلگايەك دەبىت كە شارەوانى تىدا دەكرىت، ئەو خزمەتگوزارىانە لەژىر دەسلەلاتى وەزارەتى گەشتوگوزارەوہ جى بەجى دەكرىت، لىرە من نالىم كە ئىمە ناتوانىن يارمەتەيان بەدەين ئەو شوپانەى كە بە گەشتىارى دادەنن لەژىر خزمەت كوردنى وەزارەتى گەشتوگوزارە كە دەبى ئەو ئىشانەش بكات، بەلكو زۆر جى دەگرىتەوہ كە گوندەكانىش دەگرىت لەوہى، من ناتوانم بە مەحدود بىلىم كە وەزارەتى شارەوانى ھەلەدەستى بە خاويىن كوردنەوہى گوندەكانى ھەرىمى كوردستان، بەس ئىمە دەتوانىن ئەوانەى كە مەربوت دەبىت بە وەزارەتى شارەوانى كە شارەوانى بە خۆى لەو جىيانە ھەيە كە لە 2500 نەفەر بە سەرەوہن كە ئەوانەش بە ياساى وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار ەمەل پى دەكرىت، سوپاس.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

دواى ئەوہى ھەموو تىببىنەكان وەرگىران و لىزنىە ياساى دوايىن سياغەى خويىندەوہ، ئىستا دوايىن سياغە دەخەينە دەنگەوہ، كى لەگەل ئەو ماددەيەيە دەست بەرز بكاتەوہ؟ فەرموون، كى لەگەل دانىە؟ بە تىكراى دەنگ پەسەند كرا، بۆ ماددەيەكى تر تكايە، كاك عونى فەرموو.

بەرپىز عونى كمال بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

(تشكىلات الوزارة)

المادة الثالثة: تتألف الوزارة من التشكيلات التالية:

أولاً: الوزير: هو الرئيس الأعلى للوزارة والمسؤول عن اعمالها وتوجيه سياستها والاشراف والرقابة عليها وتصدر عنه وتنفذ باشرافه جميع القرارات والاوامر والتعليمات في كل ماله علاقة بمهام الوزارة وتشكيلاتها وصلاحياتها وسائر شؤونها الفنية والمالية والادارية والتنظيمية وفق احكام القانون ويكون مسؤولاً امام مجلس الوزراء باعتباره عضواً متضامناً فيه وله تفويض بعض من صلاحياته الى وكيل الوزارة او المدراء العاميين او من يراه مناسباً في الوزارة.

ثانياً: وكيل الوزارة: يساعد الوزير في توجيه الوزارة والاشراف على شؤونها ضمن الصلاحيات التي توكل اليه من قبل الوزير على ان يكون حاصلًا على شهادة جامعية اولية اختصاصية.

ثالثاً: مكتب الوزير: يرأسه ويديره موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة جامعية اولية ويعاونه عدد من الموظفين.

رابعاً: مكتب وكيل الوزارة: يرأسه ويديره موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة جامعية اولية ويعاونه عدد من الموظفين.

خامساً: المستشارون: يكون عددهم خمس مستشارين ومن حملة شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص في اعمالهم مدة لاتقل عن عشرين سنة في احد الاختصاصات التالية:

1-القانونية.

2- هندسة الطرق.

3- هندسة الماء والمجاري.

4- هندسة تخطيط المدن.

5- السياحة.

سادساً: المديرية العامة للديوان: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

سابعاً: المديرية العامة للتخطيط والمتابعة: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

ثامناً: المديرية العامة للتخطيط العمراني: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

تاسعاً: المديرية العامة للمشاريع: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

عاشراً: المديرية العامة للماء والمجاري: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

الحادي عشرة: المديرية العامة للبلديات في محافظات الاقليم: يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

الثاني عشرة: رئاسة البلدية في مركز كل محافظة من محافظات الاقليم: يرأسها في كل محافظة رئيس بلدية حسب الصنف الخاص للبلدية.

الثالث عشرة: الهيئة العامة للسياحة: ترتبط بالوزارة ويرأسها موظف بدرجة خاصة حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص في مجال السياحة وتنظم اعمال الهيئة اعلاه وتشكيلاتها بقانون خاص.

بهريز د. نهرسه لان بايز اسماعيل/ جيگري سهروكي په رله مان:
به كورد به كهى بخويننه وه، د. روژان فه رموو.

بهريز د. روژان عبدالقادر دزمي:
بهريز سهروكي په رله مان.

پيځهاته كانى ومزارت

ماددهى سيبه م: ومزارت له م پيځهاتانهى خواره وه پيځدى:

يه كه م: وه زير: سهروكي بالاي ومزارته وه بهر پر سه له كاره كانى و ناراسته كړدى سياسته ته كهى و سهر په رشتى و چاوديرى چالاكيه كانى ده كات و هر له و يشه وه نه و بريارو فه رمان و رينمايانه دهرده چن، كه په يوه نديان به نه ركه كانى ومزارت و ده زگانويه وه له رووى هونه رى و دارايى و كارگيرى و ريځسته وه هه يه، به پيى حوكمه كانى ياساو بهر پر سياره به رامبه ر نه نجومه نى وه زيران به و پييهى كه نه نداميكي هاوكاره له وه نه نجومه نداو، بوى هه يه هه ندى له ده سه لاته كانى بدات به بريكارى ومزارت، يان بهرپوه به ره گشتيه كان، يان نه وانهى له ومزارته دا به شياويان ده زانئ.

دووه م: بريكارى ومزارت: يارمه تى وه زير ده دات له ناراسته كړدى كاروبارى ومزارت و سهر په رشتى كاروباره كانى له چوارچيوه ي نه وه ده سه لاته نهى كه له لايهن وه زيره وه پيى ده دريت و ده بيت برپروانامه ي به رايبى پسپورى زانكووى هه بيت.

سيه م: نووسينگه ي وه زير: فه رمان به ريك سهروكايه تى ده كات و بهرپوه ي ده بات كه به پله ي بهرپوه به ر بيت و برپروانامه ي به رايبى زانكووى هه بيت و چهند فه رمان به ريك يارمه تى ده دن.

چواره م: نووسينگه ي بريكارى ومزارت: فه رمان به ريك سهروكايه تى ده كات و بهرپوه ي ده بات كه برپروانامه ي به رايبى زانكووى هه بيت و چهند فه رمان به ريك يارمه تى ده دن.

پېنجەم: راپوښتکاران: ژماره يان پېنج دهبیت دهبی پروانامه ی بهرای زانکویان هه بیټ و ماوه ی شاره زایان له بواری کاره که یان که متر نه بیټ له بیست سال خزمهت و کارامه بن و پسپوریه که شیان له یه کیټک له بوارانه دا دست نیشان ده کریت:

1- یاسای.

2- نه نندازیاری ریگاو بان.

3- نه نندازیاری ئاو و ئاوه پوکان.

4- نه نندازیاری نه خشه کیټشانی شاره کان.

5- گه شتوگوزار.

شه شه م: بهرپووه به رایه تی گشتی دیوان: بهرپووه به ریکی گشتی سه روکایه تی دهکات، که خاوه نی پروانامه ی بهرای زانکو بیټ و خاوه نی شاره زای و کارامه ی بیټ.

حه وه م: بهرپووه به رایه تی گشتی پلان دانان و به دوا دا چوون: بهرپووه به ریکی گشتی سه روکایه تی دهکات، که خاوه نی پروانامه ی بهرای زانکو بیټ و خاوه نی شاره زای و کارامه ی بیټ.

هه شه م: بهرپووه به رایه تی گشتی نه خشه دانانی ئاوه دانی: بهرپووه به ریکی گشتی سه روکایه تی دهکات، که خاوه نی پروانامه ی بهرای زانکو بیټ و خاوه نی شاره زای و کارامه ی بیټ.

نویه م: بهرپووه به رایه تی گشتی پروژه کان: بهرپووه به ریکی گشتی سه روکایه تی دهکات، که خاوه نی پروانامه ی بهرای زانکو بیټ و خاوه نی شاره زای و کارامه ی بیټ.

دهیه م: بهرپووه به رایه تی گشتی ئاو و ئاوه پوکان: بهرپووه به ریکی گشتی سه روکایه تی دهکات، که خاوه نی پروانامه ی بهرای زانکو بیټ و خاوه نی شاره زای و کارامه ی بیټ.

بهرپز د. نهرسه لان بايز اسماعيل/ جیگری سه روکی په رله مان:

لیژنه ی یاسای ره ئیتان؟ کاک شیروان فه رموو.

بهرپز شیروان ناصح حه یدهری:

بهرپز سه روکی په رله مان.

ئیمه تنه نا له سه ر سی فه قهره ئی عتر اتمان هه یه، فه قهره ی 5 و 12 و 13 ئه وانی تر ئیمه له گه ل دهقی مادده که ی و ه یج مولا حه زه مان نه، به نه سه بت فه قهره ی 5 که تابه ته به موسته شاره کان، پېنج موسته شار دان دراوه و هه ر موسته شاره کیش ئیخت ساسی خو ی هه یه، ئیمه پیمانوا یه 5 موسته شار زوره، چوار موسته شار دا بندریت هه روه کو وه زاره ته کانی دیکه، وه ئیخت ساسه کانیش لابردریت، دوا یی خو ی جه نابی وه زیر بتوانی ته نسیق بکات که چون ئه و پېنج به شه دابه ش دهکات له سه ر ئه و چوار موسته شارانه، ئه وه مان بو سه لاحیه تی جه نابی وه زیر هیشتو وه ته وه، به نه سه بت فه قهره ی 12 تنه نا ئیعه ده ی سیاغه مان کردو وه ته وه، ئیعه ده ی سیاغه که به م شیوه یه یه: ثاني عشر: رئاسة البلدية في مراكز محافظات الاقليم . يرأسها في كل محافظة رئيس بلدية حسب الصنف الخاص به)، به نه سه بت سیاحه وه،

بەپراستی ئىمە لەگەڵ جەنابى وەزىر دانىشتىن و موناڧەشەپىەكى زۆرى ئەو مەسەلەپىەمان كرد، پىمان واپە بە نىسبەت ئەو تەعريفە و ئەو وەسڧەى كە لەناو ياساىەكەدا ھاتووە بۆ سياحە تۆزىك دروست نىە، ئىمە پىمانواپە، ئەوئەن/ وەزارەتى سياحە ناوئەكەى لە قانونى وەزارەت ھاتووە، بەلام لە عەينى وەخت دەئىت بە نىزامەك ئەم دەستەپە تەشكىل دەكرىت، باشە ئەگەر ئەم دەستەپە لەناو قانونى وەزارەت ھات بىت، من بۆ بە قانونىكى تر تەنزىمى بكەم؟ خۆ بە نەڧسى قانونى وەزارەت ئىمە ئەو دەستەپە تەشكىل دەكەين، پاشان ئىمكان ھەپە مەھامى و ئىختىساسات و ئەھدافى وەزىر بە دەسەلات خۆى دەرى بكات، بۆپە جەنابى وەزىرىش مانع نەبوو كە ئىمە دەستەكە بە موختەسەرى ئىشارەتى پى بدەين كە ئەوئىش برىتپە لە رەئىسى ھەپئەكە و مەكتەبى رەئىسى ھەپئە و ئەو مەدیرپاتە عامانەى كە لە موخافەزەكانى ھەرىمن، تەنھا ئەوئەندە ئىشارەتى پى بدرىت پاشان ئىمكان ھەپە بە نىزام ئەھداف و ئامانج و ئىشوکارەكانى ئەم دەستەپە ديارى بكرىت، بۆپە ئىستا ئەوئەى كە خویندمانەو تەنھا لەسەر ئەو سى نوقتەپە ئىعترازان ھەپە و، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

لىژنەى شارەوانى رەئىتان؟ كاك بلال فەرموو.

بەرپىز احمد سلیمان (بلال):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى 3 ئىمە لە خالى 1 و 2 و 3 و 4 و 5 لە كوردپەكەى تىبىنىمان نىە، بەس لە عەرەبپەكە ھەندىك تىبىنىمان ھەپە لەسەرى، پىمانواپە عەرەبپەكەى پىوئىستى بە راست كەردنەو ھەپە، لەبەرئەو ھەلەتەكانى زۆر تر قەواعتىدىن، سەبارەت بە 6 ئىمە پىمانواپە دووبارە كەردنەوئەى زۆر تىداپە لە خالەكاندا كە باس لە بەرپىوبەراپەتى گشتى سەرۆكاپەتى دەكات كە خاوەنى بىرونامەى بەراپى زانكو بىت و خاوەنى شارەزایى و كارامەپى دووجار دووبارە كراوئەو، ئىمە پىمان باشە بەو شپوئەپە رىك بخرىتەو:

شەشەم/ ئەم بەرپىوبەراتپە گشتپانە سەر بە وەزارەت دەبن و ھەرىكەپان بەرپىوبەرىكى گشتى بەرپىوبەپان دەبات كە خاوەنى بىرونامەى بەراپى زانكو بىت و خاوەنى شارەزایى و كارامەپى بىت، 1- بەرپىوبەرى گشتى دىوان، 2- بەرپىوبەراپەتى پلانداپان و بەدواداچوون، 3- بەرپىوبەراپەتى نەخشەدانانى ئاوەدانى، 4- بەرپىوبەراپەتى پرۆژەكان، 5- بەرپىوبەراپەتى ئاوو ئاوەرۆكان، 6- بەرپىوبەراپەتى گشتى شارەوانپەكان لە پارىزگاكانى ھەرىم.

دیارە ئەم شەشەمە پاش و پىشمان پى كەردوو. ھەوت/ بەرپىوبەراپەتپە گشتپەكانى گەشتوگوزار لە پارىزگاكانى ھەرىم، دیارە لە دەڧى پرۆژەكە دا ھاتوو بە ھەپئە پىمانواپە ئەگەر چى لەناو لىژنەكەشماندا رەئى جىاواز ھەبوو بەس ئىمە زۆر تر رەئىمان واپە كە بكرىتە بەرپىوبەراپەتپە گشتپەكان، نەك ھەپئە، وەكو كاك شىروانىش ئىشارەى پى كرد، مەسەلەى قانون لە ناو قانون دا ناكرىت قانون لەناو قانونىك دا

جیې بکریته وه، مادام قانونیک هه په ده بیټ ورده کاریه کانی باس بکرین ناکریټ قانونیک له ناو قانونیکې تر دروست بکریټ، 12 له ده قې پرؤزه یاسایه که ده بیټه 8، بهم شیوه یه ی خواره وه دادهر پړیته وه: سهرؤکایه تی شاره وانی له سهن ته ری ههر پاریزگایه ک له پاریزگاکانی ههر یم که سیک سهرؤکایه تی ده کات به پله ی به ریوبه ری گشتی ده بیټ به پیی تایبه تمه ندی شاره وانیه که.

13 له ده قې پرؤزه یاسایه که دا ده بیټه 7 و بهم شیوه ی خواره وه دادهر پړیته وه: به ریوبه رایه تیه گشته کانی گه شتوگوزار له پاریزگاکانی ههر یم و له ریزبه ندی دا بخریته پیش خالی 8 و ریزبه ندیه که ری کبخریته وه، سو پاس.

به ریټ د. نهرسه لان بایز اسماعیل/ جیگری سهرؤکی پهرله مان:
جه نابی وه زیری شاره وانی، کاک سمیر فهرموو.

به ریټ سمیر عبدالله (وه زیری شاره وانی):

به ریټ سهرؤکی پهرله مان.

به راستی نه و مادده یه له گهل لیژنه ی یاسای به تیروته سه لی باسی لیوه کرا له تاریخی 3-10-2010 و گه یشتینه لیک تی گه یشتنیک که نه وانه ی که نیستا نووسراوه له لایهن لیژنه ی یاساییه وه موافقه تی له سهر کرا له هه ردوو تهره فه وه، به نیسبه ت دانانی مودیرییه ی عامه بؤ گه شتوگوزار نه وهش زور باسی لیوه کرا که بؤچی مدیریه ی عامه بی و بؤچی هه یئه نه بیټ؟ هه یئه به راستی نه مه زور گه شتوگوزارمان پیشیل کردوو له زور نه وای، که وه زارته ی شاره وانی و گه شتوگوزار بوونه وه یه ک و دهمج کران وه زارته ی شاره وانی به خوی به ته نیا نی شوکاره کانی زور زورن، له بهر نه وه که نیمه بتوانین گه شتوگوزار نه همیه تیکی خاسی پی بده ین وای لی بکه ین بیته ناستیکی واکه له گهل هه موو ولاتانی دراوسی به ناستیکی زور بهرز بیټ و بتوانین ببیته داهاتیکی که موقابلی نه وت بیټ که هه یه، نیستا وای لی بکه ین و بیینه نه و مسته وایه ی، له بهر نه وه نه گهر هه یئه تی ک چاک بکه ین، گرنگیه کی خاس دده ینه نه و به شه ی له وه زارته ی شاره وانی و گه شتوگوزار، لیړه له بهر نه وه باسی نه وه ی زور به دیراسه تیکی باش کرا که هه یئه ده توانیټ به موازی له گهل وه زارته ی شاره وانی بتوانیټ یارمه تی نه و گه شتوگوزاره بکات که بیته ناستیکی زور بهرز و بتوانی خزمه تی ولاتی نیمه بکات، خزمه تی نه و سعه ته ی بکات که بتوانین نیمه نیفتخاری پی بکه ین و ببیته داهاتیکی خاس بؤ هه موو هاوولاتیان، له بهر نه وه نیمه پیشنیاری لیژنه ی یاسای زور به گرنگی ده زانم که نه و هه یئه ته بمینیټه وه و مدیریه ی عامه که له هه ر شاریک مودیرییه ی عامه بکریته وه که نه و ان به نه رکی سهر شانی خویان هه ستن و بتوانن له شاره کانیس پویسته که مدیریه ی عامه یه ک هه بیټ و بتوانیټ گه شتوگوزار له شوینانه بکات، له بهر نه وه من پیشنیاری لیژنه ی یاسای به ته وای ده زانم بؤ

ئەوھى بتوانىن ئەو پېشنىيارە قەبول بىكرىت لەلايەن وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزارەو، بە نىسبەت مەدیرىيەى عامەى كە لیژنەى شارەوانى دەلیت، من نالییم مەدیرىيەى عامە كەمترە لە ھەيئەك، ئییمە مەدیرىيەى عامەمان ھەيە كە ئیش و كاریان زۆر زۆر زیادە وەكو مەدیرىيەى عامەى ئاو و مەجاری، بەس ديسانەو لەگەل ئەوھى كە گەشتوگوزار دەمانەوئ ئیھتامیكى خاسى پى بدەین، لەبەرئەوھ پیمان باشە ھەيئەك بیٹ، نە مەدیرىيەى عامە بیٹ، لەبەرئەوھ دەمانتوانى ئەویش مەدیرىيەى عامە بیٹ و مەدیرىيەى لە شارەكانى تریش بیٹ، لە بۆ ئەوھ لەگەل جەنابى سەرۆكى ئەنجومەنى وەزیرانىش ئەو باسە كرا زیاتر رەئیان لەسەر ئەوھ بوو كە ئەوھ ھەيئەكە بیٹ لەناو وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار، من تیبینەكى ترم نیە لەسەر ئەوانە، بەلام ئەوھ ماددەيەكى زۆ رموھیمە كە بتوانىن موافقەتى لەسەر بكەین و بە عینوانى ھەيئە نەك بە عینوانى مەدیرىيەى عامە، سوپاس.

بەرپز د.ئەرسەلان بايز اسماعیل/جیگری سەرۆكى پەرلەمان:
لیژنەى شارەوانى تیبینیتان ھەبوو؟ كاك جمال فەرموو.

بەرپز جمال طاھر ابراھیم:
بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

نوكا دەقى تەعدیلاتا دئ عەرەبىی دیتە خاندن:

المادة الثالثة/ سادسا/ تقترح اللجنة ان تضاف اليها هذه الفقرة، يهعنى (1 و 2 و 3 و 4 و 5) ، تتبع المديریات العامة المبينة ادناه الوزارة ويرأس كل منها موظف بدرجة مدير عام حاصل على شهادة جامعية أولية و يتمتع بالخبرة والاختصاص.

مەبەستیش فى ژى ج بوو؟ ئەفرۆ دووبارە (ان يكون من ذوى الاختصاص.....) دووبارە بیتن و دووبارە بیتن، ھەمى لە جوملەيەكى دا بئینینە خارئ:

1 - المديرية العامة للديوان.

2 - المديرية العامة للتخطيط.

3 - المديرية العامة للتخطيط العمرانى.

4 - المديرية العامة للمشاريع.

5 - المديرية العامة للماء و المجارى.

6 - المديریات العامة للبلديات في محافظات الأقليم.

7 - المديریات العامة للسياحة في محافظات الأقليم.

(ثانى عشر) والذى أصبح (ثامناً)، يصاغ بالشكل الآتى:

(رئاسة البلدية في كل محافظة من محافظات الاقليم، يرأسها موظف بدرجة مدير عام حسب الصنف الخاص للبلدية).

(ثالث عشر) والذی اصبح (تاسعا): تقترح اللجنة أن تكون دائرة السياحة (مديريات عامة) وليست هيئة كما هو في المشروع و تصبح (المديريات العامة للسياحة في محافظات الاقليم).

پرسيار دیتہ کرن بۆچی نهگهينه (المديريات العامه للسياحه) بۆچی نهگهينه ههينه بیتته لادان و ببيتته (المديرية العامه للسياحه)، يان بيين سهح كهينه تهشكيلاتيت وزارى، وهكيل وهزير ناوى دوو وهكيل نه دانايينه، نهغه يهك، چونكه سياحه شتهكه سيناعهش شتهكه، وه بهلهديه كارىكى ديه، سياحه حالينه سياحه سيناعهيه، سياحه نه بهس كهسيكه وگهشتوگوزاريهكه و خهلكى بجيتته گهشتوگوزارى، سياحه بوويه مهسدر رزق، بويه مهسدرهكى داهاتى، لهولاتيت پيشكهفتى، ل ولاتيت پتر ئيهتمامى فى بابته ددهن، مه لغيرى چ دفتين؟ مه دفتين (هيئة الاستثمار) پيچهكى وى لى بكهن (المديرية العامه)، پتر نهشاتي خاس بيتته گریدان، نه م سهلاحياتا بدهينه مديرياتا، نهغه ئيك، خالا دى نهگه تر بويه نهسابى موجه تو بخوينى هدهف چيه؟ هدهف تهفليس نهغهفته، يى دهمج بووى نهگه بيين جارهكا دى تر ههيهنهكا دى تر جى كهنهغه، ديسانهكا دى رهئيس ههينهكى دانا، ديسان مدير عاما بو داناو ديسانهوه... الخ، ئيزه نهغهقاتى تيجارى دى چ ليت؟ نهغهقاتى تيجارى دى زیده بن، ئى ژ بهر ههندى رهئيا ليژنا مه نهغه بوو، نه ههينى ژ فى مهركهزيا هاتيه يهعنى سهح بكهن و پتر نه م سهلاحيهت بدهنه مديرياتي عامه سياحه، دا نهوه بشيئن و كارى خو رابيتن، نهك نه م ههندهك فهوانينا و نيزاما و تهشكيلاتا بيين جارهكا دى تر دهستى وى گرى دهن، ژ بهر وى ههندى مه نهغه پيشنيارانه هه مى نفيسى و كو نه م ههينه لادهن و نه م پتر تهركيزى لسهر مديرياتا بكهن، نهغه دبيزم نهغه دى پتر خزمهت دكات و پتر دهسهلاتى ديتته مديريه سياحه مهنتقى، چ هاوكارى دگهل حكومهت يان ژى چ هاوكارى دگهل فتاعى خاص داو پتر بوژانهوه بدهن، لوزاره پتر پارا وى تهوجيه بيت و ئيشراف بيت و ئيرشاد بيت له (ضمن الاطار العام لتطوير الحركة السياحية) لهريمى يان ژى كوردستانى و سپاس.

بهريز د. نهرسه لان بايز اسماعيل/ جيگري سهروكى په رله مان:

نهو بهريزانه ديهانه وى قسه بكهن؟ نهو بهريزانه ناويان نووسرا (كاك فرست، كاك عبدالرحمن حسين، قادر حسن، فاضل بهشارهت، عمر هه ورامى، كاك عادل، صباح بهرنجى، رفيق صابر، صباح بيت الله، نهريمان عبدالله، نهسرين جمال، كاردو محمد، فيان عبدالرحيم، عظيمه نجم الدين، شوان كريم، شليمر محى الدين، شليمر محمد، بهيان احمد، عمر عبدالعزيز، بهفرين، شيردل، نهفين عمر، بيريفان سهرههنگ، ناسو كريم، هازه سليمان، د. احمد)، كاك فرست فهرموو.

بهريز فرست احمد عبدالله:

بهريز سهروكى په رله مان.

هه موومان دهزانين فتاعى سياحه له كوردستان فتاعى موهمه، يهعنى يهك لهو فتاعاتانه نهوه ئيعتمادهكى رهئيسى لهسهره له كوردستان، له بهر نهوه پيش ئيستا وهزارهت بوو، من بيم وزارهت بچووك بكه مه وهو بيگه هينمه دهره جهيهك بيكه مه مديريه تيكي عام، مهعناى وايه نهو فتاعه بهرهو مردن دهچيت

به‌پرستی، ئەگەر بێتو برادەریك بلیت ناخرهەر موخافەزەیهك مدیریەتیکی عامی هەبێت، ئەو مدیریاتە عامانە وەحداستی مەرکەزینە، یەعنی مەربوت و لەژێر سیبەری وەزارەتن و هیچ ئیستقلالیەتیکی نابێت، فی حین ئەگەر بێتو بکەینە هەبێت، هەبێت وەحداستی لایەکی لایەکی و پێی دەلێن لایەکی میرفەقی، نەوعە ئیستقلالیەتەکە بت، من نایم جیاواز دەبێت لە وەزارەت و هیچ تەدەخولی ناكات، یەك/ شەخسیەتیکی مەعنەوی دەبێت، مودیراتی عام شەخسیەتی مەعنەوی نیە، دوو/ میزانیەتیکی نایم مۆستەقل دەبێت، وەئلا ئیحتمال هەیه مۆستەقلیش بێت، چونکو واریداتی هەیه سیاحە، مادام واریداتی دەبێت ئیحتمال هەیه میزانیەکی مۆستەقلیشی هەبێت، لەبەرئەو بەرەئەو مەزانییەکە باشترە بۆ پیشخستنی سیاحە لە مودیراتی مۆستەقل، چونکو لە نۆقتەیه‌کیش هەیه، مدیریەتی عامی سلیمانی هیچ عەلاقەیه‌کی لەگەڵ هی هەولێر نابێت، هی هەولێر عیلاقەتی لەگەڵ دەهۆک نابێت، بەلام ئەگەر هەبێت هەبیتن مەجموعەتی مدیریاتی عامی دەبێت نە زەروریە هەر فەرە مەجلیسی ئیدارەتی هەبێت، چونکە ئەو مەجلیسی ئیدارەتی وەحداستی مەرکەزی لەو وەحداستی لایەکی جیاواز دەکات، ئەو وەختە ئەو مدیریاتی عامە لەژێر سیبەری هەبێت ئیجتیماعاتی خۆی دەکات و وەزیری ئیشراف لەسەریان دەکات، لەسەر ئەو وەش بەخۆی هەبێت سەرۆکی دەبێت، ئەو زەمانیک و گەرنەتیەکی باشترە بۆ پیشخستنی قتاعی گەشتوگوزار، زۆر سوپاس.

بەرپێز د. ئەرسەلان بايز اسماعيل/جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عبدالرحمن فەرموو.

بەرپێز عبدالرحمن حسين ابابكر:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپرستی قسەکانی من كاك فرست زوربەیانێ کردن، منیش پشستگی قسەکانی كاك فرست دەکەم، بەلام بە نەسبەت مۆستەشارەکان چار مۆستەشاریش زۆرن، بەلام دەتوانین بلیین دوو وەزارەتی دەمەج کردینە، لەبەرئەو کە دەتوانین بلیین بە چار مۆستەشار بن، ئەک پێنج، چونکە پێنج زۆرن، یەعنی حەدی ئەدنا با چار بیت باشە و، سپاس.

بەرپێز د. ئەرسەلان بايز اسماعيل/جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

كاك قادر فەرموو.

بەرپێز قادر حسن قادر:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەسەر ماددە 3 و بڕگە 13 تیبینم هەیه کە دەستە دادەندریت، من لەگەڵ ئەوێ رەزامەندم لەسەر هەرچی زیاتر گرنگی بە کەرتی سیاحە بدریت هەر کەمە، هەموو مەرکەزە سیاحیەکان و گەشتیاریەکانی هەریمی کوردستان بە باشترین شیوە و معجب ترین شیوە بە پێی ستانداردی جیهانی سەر لەنوی بونیاد بنرینەووە پێم باشە، بەلام لێرە کە دەستە دی و یان دەبێت دەستەکە سەر بەخۆ بێت، چونکە

تەسەۋر دەكەم لە دەسلەت و لەناو وەزارەتتەك دەستەپەك ھەبى و پلەى بەتايبەتى بە پلەپەكى تايبەت، ئەو پلە تايبەتە تەزاروب لەگەل وەزارەت ناكات، لەگەل دەسلەتەكانى وەزىر ناكات ئايا؟ بۆپە من پيشنيار دەكەم ئەگەر بكريت بۆ ئەوۋى لەروۋى ياسايش چارەسەر ببيت لە حياتى بريكارى وەزىرەك دوو بريكار ھەبيت، بۆ ئەوۋى يەكەك لە بريكارەكان سەرپەرشتى ئەو دەستەپە بكات و، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ئەرسەلان بايز اسماعيل/چيگري سەرۆكى پەرلەمان:

كاك فاضل فەرموو.

بەرپز فاضل بەشارەتى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

يەك مولاخەزم ھەپە لەسەر عامى ماددەكە باسى شيۋەى بەرپرسيارپەتى و ھەيناتى وەزارەت دەكات، بەبرۋاى من لەناو پرۆژەكە بە ھىچ شيۋەپەك باسى سەرۆكى شارەوانىيە مەحەلەپەكان نەھاتووە كە تا چ ھەد ئاستى بەرپرسيارپەتيا دەكەويتە سەر؟ بەبرۋاى من لەبوارى شارەوانى كە كادىرى مەيدانى و سەرۆكى شارەوانىيە مەحەلەپەكان كە راستەوخۆ بەرپرسيارن لە پاك و تەمىز كەردنى شارو شارۆچكەكانى كوردستان بە گشتى، پيشنيارپەك ھەپە، بە ھەقىقەت وەزىرى شارەوانى بۆ خۆى بە بەردەوام، چونكە ھەموومان دەزانين ھەريەى كوردستان ولاتىكى بچووگە و صين نيە بلين وايە، وەزىرى شارەوانى بۆ خۆى بە بەردەوام گەشت بكات بۆ ھەموو شار و شارۆچكەكانى كوردستان، بۆ موتابەعە و موراقەبە كەردنى شيۋەى خزمەتگوزارى شارو شارۆچكەكان لە كوردستان دا ھەبيت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ئەرسەلان بايز اسماعيل/چيگري سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عمر فەرموو.

بەرپز عمر صديق ھەورامى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من تيبينەكەم دەربارەى برگەى 13 يە، ئەويش دروستكەردنى ھەپتەتەك لەناو وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار، من ئەوئەندەى تەماشائى ئەو ياساينەى كە لەناو پەرلەمانى كوردستان دەرچوو بوون، تەماشام كەرد، تەشكىلەپەك و جىمىكى ئاھام نەبىنيوە لە پيشوودا، واتە وەزارەت بۆ خۆى بە تەنھا بەناوى وەزارەتەو ھاتوو، ئەو دەوائرانەى كە ھەبوون، مديريەپە و مديريەى عامەپە دوایى وەكىل وەزىر و تاوگە دەگاتە وەزىر، واتە شتەك نەبوو لەناو تەشكىلەى ھىچ وەزارەتەك دا كە بينى بيتم بەناوى ھەپتە و رەئىسى ھەپتە كە سەر بە وەزارەتەك بيت، ئەو ھەك، دوو/ ئيمە لە بىدایەتەو لە ماددەى 2 ئەھدافى وەزارەتمان دەست نیشان كەردوو و نووسيومانە تەنھا ئەھدافى وەزارەت ئەوئەندەپە، لەروۋى زمانەوانىشەو دەبوواپە لەوئى ئامازەپەكمان بەو بەدایەپە كە ھەپتەپەك دەبيت، نووسيومانە (تەھداف الوزارە الی.....) لە كاتتەك دا كە تۆ دپتە ناو ئەوئەو، ئەوۋى پەپوئەندارە بە مەجالى سياحە ئىختساس و پەپوئەندارى دەكەى تەنھا بەم ھەپتەپەو، بەھەمان شيۋە من پشتگىرى پاي ليزنەى شارەوانى دەكەم بەوۋى كە ناوى

بەرپۆبەرايەتتە گەشتەكانى گەشتوگوزاريان ئىزافە كىردوو ھى پارىزگاكانى ھەرپىم بۇ تەشكىلاتى وزارە، چونكە ئىمە لە سەلاھىيەتى وەزىرمان دانەناوۋە كە ئەگەر بەرپۆبەرايەتتە گەشتى بىكەتەو، ئەى باشە چۆن ئەگەر لىرە داخلى نەكەى دواتر چۆن دەتوانرى بە نىزام بەرپۆبەرايەتتە گەشتى بىكرىتەو لەناو تەشكىلى وەزارەت دا، بۆيە دەكرىت ئەوۋە ئىزافە بىكرىت (بەرپۆبەرايەتتە گەشتى گەشتوگوزار لە پارىزگاكانى ھەرپىم)، واتە لەھەر سى پارىزگاكانى ئىستا لە ھەرپىمى كوردستان سى بەرپۆبەرايەتتە گەشتىمان دەبىت، وە ئەوۋە بەرپۆبەرايەتتە ئامازەى پىيدا، نىتەكە و سىياسەتەكە وايە كە ئەو بەرپۆبەرايەتتە گەشتىمانە بىمىنەو، لەبەرچى؟ لەبەرئەوۋە گىرنگى زىاتر بە كەرتى گەشتوگوزار و گەشتىيارى دەدرىت لە ھەرپىمى كوردستاندا وە مەناخەكەش بۇ ئەوۋە دەست دەدات، بەھەمان شىوۋە ئەوۋە پەيوەندارە بە دەستەكە مەن واي دەبىنم لە ئەسلى مەشروەكە ھاتووۋە تەشكىلات و ئىختىساساتى وزارەت بە نىزام دىارى دەكرىت، بۆيە لەوۋى دەكرىت لە دوايى دا لەلايەن بەرپۆبەرايەتتە وەزىرەوۋە كە تەشكىلات و ئىختىساساتى وزارەت دەردەكات بە نىزامەكە تەھدىدى بىكات ئەوۋە پەيوەندارە بە سىياھە وەكىلى وەزىر بەرپۆبەرايەتتە، وەكىل وەزىرئىك ھەبىت، پەيوەندار بە جانبە سىياھە و ئەو ئىشرافى بىكات، لەو ئەشكالىيە قانۇنىيە دەردەچىن كە ھەيئەتەك لەناو وەزارەتئىك دروست بىكەين، زۆر سوپاس.

بەرپۆبەرايەتتە ئىسراھان بايز اسماعىل/چىگرى سەرۋىكى پەرلەمان:

كاك د.صباح فەرموو.

بەرپۆبەرايەتتە صباح بەرزنجى:

بەرپۆبەرايەتتە سەرۋىكى پەرلەمان.

مەن چوار خالەم ھەيە لەسەر ئەم ماددەيەى كە پىشكەش كراو، يەكەم/ سەبارەت بە بىرگەى 1 وا دەزانم زىاد لە پىويست تەفسىلاتى تىايە، ئىقتىراح دەكەم ئەگەر بىكرىت كورت بىكرىتەو بەم شىوۋەيە (الوزىر: ھو الرئيس الاعلى للوزارة وتصدر عنه جميع القرارات والاوامر والتعليمات فى كل ماله صلة بمهام الوزارة وتشكيلاتها وفق احكام القانون)، يەنى كە دەلىلەين رەئىس يەنى رەئىس ئەم كارانە دەكات و دىيارە و پوونە وەكو ئەبجەدىياتى لى ھاتووۋە كە وەزىر چىيە و چى نىيە، يان رەئىسى ئەعلا چىيە لە وەزارەتئىك دا؟، كە دىيىنە سەر باسى مەسئولىيەتەكە و شەقى دووۋەمى بىرگەكە (ويكون مسؤولا امام مجلس الوزراء)، ئىتىر پىويست بەوۋە ناكات بلىيى (باعتبارہ عضوا متضامنا فيه)، چونكە ئەوۋە تەھسىلە، (ولە تخويل بعض صلاحياته الى وكيل الوزارة أو المدراء العامین أو من يراه مناسبا للوزارة) تا پىمان بىكرىت گوشراو تر بىت بىرگەكە، چونكە دەلىلەين (الشيطان يدخل التفاصيل)، يەنى زۆر نەپۆيىنە ناو ئەو تەفسىلات و ئەمانەو، دووۋەم/ باسى موستەشار كرا لەپراستى دا لە ھەندى و لاتدا بە قانۇن دەيانەوۋى تەھدىدى مەھامى بەلەدىيات بىكەن، وەكو نىزامى ئىنگلىزى و ئەمانە، ئىمە باسى وەزارەت دەكەين، موشرەع لەمەدا دەيەوۋى تەھدىدى مەھامى وەزارەت بىكات، بۆيە دەمانەوۋى كە مادام ئىتىجاھەكە بەرەو ئەوۋەيە تەھدىدى مەھام بىكرىت، بەپراستى ئەوۋە كە لە پىرۆژەكە ھاتووۋە باشە، بەلام لەسەر ژمارەكەى مونافەشەى ھەبووۋە ئەبى ئەوۋەمان

لهبیر بیټ، ئیټمه دوو ووزارتمان دهمج کردوو، ئیستا که بووه به چوار یان بیټ به پینج به پیی مه‌هامه که دهبیټ موسټه‌شار هه‌بیټ، به‌پیی مه‌هامی ئه‌و ووزارته، یه‌عنی ئه‌گه‌ر مه‌هامه‌که‌ی 10 مه‌هام بووایه چ ئه‌شکالیټ هه‌یه با 10 موسټه‌شار هه‌بیټ، چونکه ئیټمه هه‌ر چوټیټ بیټ دهبیټ له خزمه‌تی مه‌وزوعی شاره‌وانیه‌کان و گه‌شتیاری و ئه‌مانه‌دا بین، سیټهم/ له‌راستی کاتیټ که ووزارته‌ی گه‌شتوگوزار لادرا یان وه‌کو بلیی ئیلاغا کرا و دهمج کرا له‌گه‌ل ووزارته‌ی شاره‌وانیه‌کان غه‌دریټ کرا له‌ بوار و له‌ که‌رتی گه‌شتیاری له‌ کوردستاندا له‌ حالټیټ دا کوردستان له‌ بواری گه‌شتیاری دا ده‌توانی گه‌وره‌ترین پیټشکه‌وتن به‌ خویه‌وه‌ ببنی و به‌رنامه‌ی چه‌ندین ساله‌ دابندرټ، ئه‌گه‌ر بیټین جاریټی تر ئه‌م مه‌سه‌له‌ی گه‌شتیاریه‌ به‌ستینه‌وه‌ به‌ مه‌جموعه‌ مدیریاتیټ و هه‌یه‌یه‌کی عامه‌ی بو دانه‌نرټ ئه‌وه‌ غه‌دریټی تره‌ له‌ بواری گه‌شتیاری ده‌کرټ، ئه‌شکالیټ باس کرا سه‌بارته‌ به‌ بوونی هه‌یه‌یه‌تیټ له‌ناو ووزارته‌دا، ره‌نگه‌ ئه‌وه‌ له‌ ولاتی ئیټمه‌ دا مه‌ئولوف نه‌بیټ شتی وا، به‌لام دهبیټ ئاگادار بین له‌ هه‌ندی ولاتدا جاری وا هه‌یه‌ مه‌ئه‌سه‌ساتی گه‌وره‌ گه‌وره‌ عایدی ووزارته‌تیټ، جاری وا هه‌یه‌ هه‌یه‌تیټی گه‌وره‌ عایدی ووزارته‌تیټ، ره‌نگه‌ نه‌موونه‌یه‌که‌ ده‌هینمه‌وه‌، ره‌نگه‌ ووزارته‌ی په‌روه‌ده‌ پیټیست بکات، که‌ کاره‌که‌ی فراوان بوو، مه‌سه‌له‌ن په‌روه‌ده‌ی هه‌ولټر که‌ فراوان بوو ناوی به‌رپو‌به‌رایه‌تی گه‌شتی په‌روه‌ده‌ بگورټ بیکات به‌ ده‌زگای گه‌شتی په‌روه‌ده‌، یه‌عنی ئاسته‌که‌ی گه‌وره‌ بکات، ته‌بیعه‌تی کاره‌که‌یه‌ که‌ ناو دیاری ده‌کا و جو‌ری ته‌شکیلات دیاری ده‌کات، وه‌ هیچ ته‌عاروزیټی نیه‌، چونکه ئیټمه‌ خو‌مان ئه‌وه‌ داده‌نټین یان ئیستلاحيټکه‌ به‌شه‌ر له‌ناو خو‌یاندا ئیټیفاقی له‌سه‌ر ده‌که‌ن که‌ ئه‌مه‌ ناوی هه‌یه‌ بیټ یان هی تر، موهیم ئه‌وه‌یه‌ که‌ کاره‌که‌ گه‌وره‌یه‌، کاری گه‌شتیاری و گه‌شتوگوزار ئیستا بووه‌ به‌ سینعه‌تیټ که‌ له‌ دنیا زور ولات هه‌یه‌ ئیعتمادی یه‌که‌می له‌ ده‌خلی قه‌ومی خویدا له‌سه‌ر گه‌شتیاری و لایه‌نی سیاحیه‌، با ئیټمه‌ له‌وه‌ زیاتر غه‌در نه‌که‌ین له‌ بواری گه‌شتیاری له‌ کوردستان دا ئه‌م هه‌موو شوینه‌ سیاحیه‌ چاکه‌مان هه‌یه‌، هه‌ول بده‌ین ته‌نانه‌ت له‌ زانکو‌کانیش دا گرنگیه‌کی زیاتر بده‌ین به‌و ئیختساسه‌ وه‌کو مامو‌ستا فه‌رمووی، ئیستا صنعه‌تیټکه‌ مه‌سه‌له‌ی سیاحه‌ صنعه‌تیټکه‌ و با له‌وه‌ زیاتر غه‌دری لی نه‌که‌ین، خالی کو‌تاییم ئه‌وه‌یه‌ له‌ بره‌گی 3 و 4 دا که‌ باسی مه‌کته‌بی وه‌زیر و مه‌کته‌بی وه‌کیل وه‌زیر ده‌کات و ده‌لیت (یعاونه‌ عدد من الموظفین) بو ئیټمه‌ ته‌حدیدی نه‌که‌ین؟، چونکه ئه‌مه‌ له‌راستی دا سیغه‌یه‌کی زور مه‌تاتی و لاستیکیه‌، بو‌ی هه‌یه‌ ئه‌و که‌سه‌ ده‌ موه‌زه‌ف له‌ ده‌وری خو‌ی کو‌بکاته‌وه‌، ئا لیره‌دا ئایا مه‌جالی تیایه‌ ته‌حدیدی بکه‌ین یان نا؟ ئه‌وه‌ بو لیژنه‌ی یاسایی جی ده‌هیلټ، هیوادارم وه‌لامیټی موفتعمان بده‌نه‌وه‌ تا ئیټمه‌ش له‌سه‌ر ئه‌و ئه‌ساسه‌ ده‌نگی بده‌ینی، زور سوپاس.

به‌رپز د.ئه‌رسه‌لان بايز اسماعیل/جیگری سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

کاک د.رفیق فه‌رموو.

به‌رپز د.رفیق صابر قادر:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ئىمە پېشتەر لەم پەرلەمانەدا كۆمەللىك پرۆژەمان موناقتەشە كىردوو و بىرپارمان لەسەرى داو، ئەو پرۆژە ياسايەى كە پەيوەندى بە پىكھاتەى وەزارەتكەنەو ھەيە، لە ھەموو وەزارەتلىك دا ئىمە كۆمەللىك كار ھەيە كە پەيوەندى بە وەزىرەو ھەيە و بە مەھامى وەزىرەو ھەيە، مەكتەبەكەى، جىگەرەكان و تا دوایىو ھەيە، ئىمە ھەموو جار دىين موناقتەشەى دەكەين و من پىموايە لەو ماددانە بۆ ئەو ھى خۇمان لەو ھەموو موناقتەشە زیادەيە (بمبورن لەو قسەيەى كە دەپلېم) لەو ھەموو موناقتەشە زیادەيە و دووبارە كىردنەو ھەيە بە دوور بگرين، ئىمە لە پرۆژە قانونىك كە پەيوەندى بە وەزارەتلىكەو ھەيە لەو شىوہەيەى كە پېشتەر بىرپارمان لەسەرى داو ھەر ھەمان شىوہەى دووبارە بکەينەو، بۆ نەموونە سەلاحيەتى وەزىر، ئىمە پېشتەر موناقتەشەمان كىردوو لە وەزارەتكەنى پىشوو، لىرە لە بىرگەى 1 تا بىرگەى 5 ى ئەم ماددەيە ھەمووى دووبارە بوونەو ھەيە، پېشتەر وەك بلىي كلىشەمان ھەيە كە ئەم شتانەى دىارى كىردوو بە نىسبەت وەزارەتكەنەو، لەبەرئەو من پىشنىار دەكەم بۆ ئەمەش و بۆ داھاتووش ئىمە و لىژنەى ياسايى فۆرمى ئەو وەزارەتانە يان ئەو شىوہەيەى كە دىارى كراو پېشتەر بکاتە جىگەرى و لە جىي ئەوانەو دابندىت كە بە پرۆژە ياسا بۆ ئىمە دەھىندىن، خالى دووہەم كە دەمەوېت قسەى لەسەر بکەم ئەو ھەيە كە مەسەلەى ھەيئەى گشتى گەشتىارى، راستىكەى كوردستان داھاتوويەكى زۆر گرنگى ھەيە لە بوارى گەشتىارىو، بۆيە بە پلەى يەكەم رەنگە ئىمە نە دەريمان ھەيە و نە ولاتىكىش ھاوينان پىداويستى گەشتىارى زۆر تىدا دابىن كرايىت، رەنگە پەيوەندى بە ولاتانى دەرووبەرمانەو ھەيىت، بەشىكى كە دەرفەتى دوور تر بەرەو ولاتى تریان نەيىت و بىنە كوردستان وەكو باشوورى عىراق، من پىموايە زۆر بايەخ بدىت، بەلام بايەخدان بە گەشتىارى بەو نەبىت ئىمە ھەيئەتلىك بىت يان وەزارەتلىك و بەرپۆبەرەتەيەكى گشتى بىت، ئىمە وەزارەتلىكمان ھەبوو تايبەت بە گەشتىارى، بەلام شوپنە گەشتىارىكەنى كوردستان بەلای كەمەو، مەبەستم ئەوانەيە كە من لە كوردستاندا بىنىومە لە ناوچەى سلېمانى بەراستى لە زىلدانىك بوو تا شوپنى گەشتىارى، لەبەرئەو ھۆكارى ئەساسى شكىتى گەشتىارى لە كوردستان نەبوونى پلاننىكى جدىە و نەبوونى سىياسەتلىكى گەشتىارىنەيە، يان سىياسەتلىك لە بوارى گەشتىارى دا ئىمە شتىكى لەو جۆرەمان نىە، بۆيە من پىموايە گرنگ ئەو ھەيە كە حكومەت سىياسەتلىكى ھەيىت، وەزارەت سىياسەتلىكى ھەيىت كە من لەو كاغەزە دا و لەو چەند لاپەرەيەى لەبەردەستمايە ئەو سىياسەتەم نەدى لە بوارى گەشتىارى دا، بۆيە من ترسى ئەو ھەيە كە ئەو ھەيئەتە و ئەو مەدیرعامەى كە لىي دەبىتەو بىتە شوپنىك دىارى كىردى شوپن بە پىي قانون بۆ ھەندى كەس كە پېشتەر لە وەزارەت و لەسەر مىلاكى وەزارەتى گەشتىارى بوون و ئىستا وەزارەتى شارەوانى نازانىت جى لى بکات، لەبەرئەو بەناوى ھەيئەتلىكەو شوپنىك بۆ ئەمانە بدۆزىتەو، من لەگەل بايەخدانم بە گەشتىارى، لەگەل ئەو ھەيە كە پىويستە سىياسەتلىكمان ھەيىت لەو بوارە، بەلام ئەو ھەيئەتە بەزىاد دەزانم خۆ ئەگەر داشبندىت بە پلەى تايبەت ئەو دىارە و مەعلومە كە مەدیرعام نەبىت لەسەروويەو دەبىت بە پلەى تايبەت بەرپۆبەرى گشتىە ئەو راپۆزكارە و وەكىل وەزىرە يان وەكىلى

وہزارہتہ، بویہ من لہگہل پيشنياری ھاوکارم کاک عمر دام کہ ئہمہ بہ ھین دہزانی و بہزیادی دہزانیّت، سوپاس.

بہرپیز د.ئہرسہلان بايز اسماعيل/جیگری سہرۆکی پەرلہمان:

کاک صباح فہرموو.

بہرپیز صباح بیت اللہ شکر:

بہرپیز سہرۆکی پەرلہمان.

دہرباری ماددی 3 فہقہرا 5 من دوو مولاہزہیہت ھەین، یەك/ عہدەدی موستەشاری کہ پینجن، برہئیا من پینج زۆرن ببیتہ چار، دوو/ سالیّت خزمەتی کہ 20 سالن برہئیا من ئەویش زۆرن ببیتہ 15 سال شتەکی باشە، ل فہقہرا 13 ل ماددە 3 ئەویش دگہل ھەندی دا کو ئەز تەئیدا لیژنا شارەوانی دکەم کو رپقہبەریہت گشتی ھەبن ل شوینا ھەئی، چونکہ ئەگەر رپقہبەریہت گشتی بن دەستی وان پتر دیتہ گرتن، کہموکاسیہت وان دیار بن لہ شول کرنا وان دا، چالاکیا وان دیتہ دیار کرن، بۆ ھەندی ولاتی مہ ولاتەکی گەشتیاری گوزاریہ ل زاخۆ ھەتا خانەقین، لہبر ھەندی نیقہکا ولاتی دنیایی ئیجتمالہ میزانیا وان ل سەر سیاحی بیّت، لہبر ھەندی ئەگەر رپقہبەریہت گشتی بن بیئہ دامەزراندن برہئیا من پتر دشین دەوری خۆ ببینن و پتر جەنابی وەزیری شارەوانی دشیّت کہموکاسیہت وان و چالاکیہت وان ھەئسەنگینیتن، بۆ ھەندی برہئیا من و ئەز دبیزم دروست کرنا رپقہبەریہت گشتی ب تشتەکی باش دزانم بۆ ھندی دەستی وان پتر بیّت و ئەفی رۆتینا کو ئەو ئیجتمالہ گەلەکی کہموکاسی ھەبن پرسیار بکەن و بیژن وەللاھی ھەئی موافقەتی نەکریہ، بەس ئەگەر ببنہ ھەیہئەتیّت موستەقیل یان رپقہبەریہت گشتی برہئیا من پتر دشیّت خزمەتی بکەن و، سپاس.

بہرپیز د.ئہرسہلان بايز اسماعيل/جیگری سہرۆکی پەرلہمان:

کاک نەریمان فہرموو.

بہرپیز نەریمان عبداللہ قادر:

بہرپیز سہرۆکی پەرلہمان.

ئیمہ لہبەردەم دانانی یاسایەکی بۆ وەزارەتیکی زۆر گرنگ، بە تاییەتی لہرووی خزمەتگوزاریہوہ بۆ ھەموو کوردستان ئەویش ئەو یاسایە کہ یاسای وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزارہ، ئەم وەزارەتہ تواناییەکی فراوانی لہبەردەست دایہ بۆ ئاوەدانکردنەوہی ناوچەکانی کوردستان و بۆ خزمەتگوزاری پيشکەش کردن و پيشخستنی لہ ھەموو بوارەکاندا بە تاییەتی لہ سیاحہ، بویہ من بہ گرنگی دہزانم کہ لہم وەزارەتہ ئیمہ ھەموو ناوچەکانی کوردستانمان لہبەرچاو بیّت، بەلام بەتاییەتی دیمہ سەر خالی 11 و 12 لہ پرۆژەکہ لہوی ئامازہ دراوہ بەو مدیریہ عامانہی کہ سەر بہ موخافەزەکانن، بویہ من لیئرہ پيشنيار دەکەم ئیداراتیشی تی بکریّت، بەو حوکمەی ئەوہی کہ ئیستا ئیمہ ئیداراتمان ھەپہ و لہ ھەندی لہ یاساکان ئامازەمان داوہ بە ئیدارات، بۆ نموونہ ناوچەپہکی وەکو گەرمیان کہ تاوہکو ئیستا بەرپوبەراتیہکی گشتی

نيه و ئەو ناوچەيە كە ناوچەيەكى زۆر بەرفراوانە و زۆرتەرين نەھامەتى و وپرانكارى بەخۆيوە بينيوە، وە كەمترين خزمەتگوزارىشى بۆ كراو، ئىمە لەو چەند رۆژە رابردوو دا پيشوازيماں كورد لە فيستيفالى كەلتورى گەلان لە گەرميان، يەكئىك لە سەماكارەكانى بەرازىليەكان دەئىت گەرميان بى نازە، لەبەرئەووە ئەو بە چەند شەو و رۆژئىك تى گەيشت كە گەرميان چەند كەم خزمەتگوزارى پيشكەش كراو، بۆيە من پيشنيار دەكەم ماددەى 11 (الديريات العامة للبلديات فى محافظات الاقليم .....) (والادارات)يشى بۆ زياد بكرىت، لەبەرئەووە ئىداراتى گەرميان دەسەلاتى پارىزگاي پى دراو لەرووى ياسايىەو و لەرووى ئىدارىەووە لەرووى مالى و سەرفياتيشەو، بۆيە ئەووە ھەئدەگرىت كە موديرىەتئىكى عامى ھەبىت گەرميانىش، بۆيە پيشنيار دەكەم ئىداراتى بۆ زياد بكرىت، لە داھاتووش دا چەند داواكارىەك ھەيە كە ئىدارات بكرىتەو، ئەو ئىداراتانە كە كرايەووە ناوچەكانى تريس سوودمەند دەبن لەو، بۆيە من پيشنيار دەكەم دواى موخافەزاتى ئىقلىم ئىداراتى بۆ زياد بكرىت، ھەر وھەا لە ماددەى 12 (رئاسة البلديات فى مركز كل محافظة والادارات)ى بۆ زياد بكرىت، (لمحافظات الاقليم والادارات) ھەر لەگەئى (يرأسها فى كل محافظة أو ادارة رئيس بلدية حسب صنف الخاص للبلدية)، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

نەسرین خان فەرموو.

بەرپىز نەسرین جمال مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ديارە من لەسەر ماددەى سىيەم بېرگەى 3 و 4 و 6 و 7 قسە دەكەم، يەكەم/ لىرە كە باسى ئەووە دەكات و دەئىت نووسىنگەى وەزىر فەرمانبەرىك سەرۆكايەتى دەكات و بەرپۆەى دەبات، لە خائى 4 ھەمان شت تىكرار بووئەتەو، ئىمە لە پەرۆژە ياساكانى تردا كە باسماں كرددوو بۆ ئەو دوو نووسىنگەيە باسى سەرۆكايەتى ئەوئەندەى من بىرم دىت نەكراو، سەرۆك كە سەرۆكايەتى كرد بە تەئكىد بەرپۆەشى دەبات، لىرە ئەم سەرۆكايەتى دەكات و بەرپۆەى دەبات، دەبىت يەكئىكان بىت، يان سەرۆكايەتى دەكات يان بەرپۆەى دەبات، بە رەئى من بەرپۆەى دەبات باشترە و دەگونجىت لەگەئ سىغەكە وەك ئەوئەى تا سەرۆكايەتى، چونكە ئەمە دەستەيەكى تايبەت نىە تا سەرۆكئىكى بۆ دابنى، دووھم/ لە بېرگەى 6 و 7 و 8 كە باسى سەرۆكايەتى دەكات و دەئىت بەرپۆەرىكى گشتى سەرۆكايەتى دەكات، لەسەرەووە دەئىت سەرۆكايەتى دەكات و بەرپۆەى دەبات، لە خوارەو دەئىت سەرۆكايەتى دەكات، بەرەئى من لىرەشدا ھەر بلى بەرپۆەرىكى گشتى بەرپۆەى دەبات، يەئنى ئەو دووانە يەكئىكان زيادە كە سەرۆكايەتى كرد بە تەئكىد بەرپۆەشى دەبات، كە بەرپۆەى برد، يەئنى سەرۆكايەتى ئەو بەشەش دەكات، خائىكى تر ھەيە كە دەمەوئىت نامازەى پىي بدم ديارە ھەندى لە ھاوکارانم باسى ئەوئەيان كرد كە دەستەيەك دروست بكرىت، بەرەئى من ئەگەر ئەم دەستەيە دروست بكرىت، بەلام دەستەيەكى كارا نەبىت و چالاک نەبىت نەبوونى

باشتره له وهی که هه بیټ، بهرهنی من ئه گهر بهرپوبه ریه تیکی گشتی بیټ بو گشتیاری، بهلام بهرپوبه ریه تیکی بیټ ئیهت مامی پی بدریټ، ئیمکانیهت بخریته بهردهمی کاری باش بخریته بهردهمی و هاوکاری بکریټ، بهرهنی من بهرپوبه ریه تیکی بیټ باشتره له وهی که دهسته یهک بیټ و نه توانی سهرپهرشتی کارهکانی خوی بکات، چوارهم/ من پشتیوانی ئه و رهئیهی کاک نه ریمان دهکهم بهرپاستی له زور پرۆزه یاساکانی تریش دا ئاماژه مان به بوونی ئیدارات کردوو و ئیداره ی جیامان هه یه ئیستا، وهکو ئه وهی کاک نه ریمان گوتی ئه گهر بکریټ ئیزافه ی ئیداراتیش بکریټ شتیکی خراب نیه و زور سوپاس.

بهرپز د. ئه رسه لان بايز اسماعيل/ جیگری سهروکی په رله مان:

کاک کاردۆ فه رموو.

بهرپز کاردۆ محمد پیرداود:

بهرپز سهروکی په رله مان.

من پیموایه کهرتی گهشتیاری کهرتیکی گرنگه و له سه ره تادا پشتیوانی ئه و پیناسه کورت کراوه ی کاک د. صباح دهکهم، جگه له دهسته واژه یه کی تر که په یوه ندی به ئه دیانه وه هه بوو، کهرتی گهشتیاری بواریکی گرنگه، بهلام پیموایه له کوردستان ئیستا گهشتیاری له ژیر سهرپهرشتی وهزارهت نه ماوه، هه مووی له لایه ن وه بهرهنانه وه سهرپهرشتی ده کریټ، ئه گهر ئه م کهرتی گهشتیاریه له لایه ن وهزاره ته وه سهرپهرشتی بکریټ فعله ن له گه ل ئه و بو چوونه ی کاک فرست ده م که پیوسته هه یه تیکی هه بیټ و ئیهت مامی پی بدریټ، بهلام ئه م هه یه ته ی که داندراره لیره هه یه تیکی نه ئه ندامانی مه جلسه که ی دیاره و پیموایه ئه سله ن هه ر گه رت بو گهشتیاری دروست دهکات، چونکه زور روون نیه هه یه ته که چونه و هه یکه له که ی چونه و چ سه لاهیه تیکی هه یه و بهس ته نها ره ئیسیکی بۆ داده ندری و ئه و ره ئیسه ش مدیریاته عامه کانی بلین مەرکه زیه که له ژیر ئیشرافی ده بن، یه عنی روونکاری تیا نیه، من پیموایه ئه و هه یه ته گه رتی ده بیټ، بۆیه پشتیوانی مدیریاته که دهکهم و جهنابی وه زیریش لیره بو ئه وهی بۆمان روون بکاته وه چیه ئه م گهشتیاریه ی که وهزارهت ده توانی سهرپهرشتی بکات، له کوردستان که متر ده بینم که له ژیر ده سه لاتی ئه وان دابیټ، له بهرئه وه به لامه وه گرنگه ئه گهر ئه م هه یه ته له روونکردنه وه که ی جهنابی وه زیر بۆمان ده رکه وت که ئه م کهرته ئه همیه تی هه یه و کاریگه ری ده بیټ و من له گه ل ئه وه م هه یه تیکی دروست بکریټ و بریکاریکی سهرپهرشتی بکات و ئه و بریکاره تایبه تمه ند بیټ به لایه نی گهشتیاری که ئه مه ئه همیه تی ده بیټ بو ئیهت مام دانمان به و بواره که بواریکی گرنگه و، سوپاس.

بهرپز د. ئه رسه لان بايز اسماعيل/ جیگری سهروکی په رله مان:

فیان خان فه رموو.

بهرپز فیان عبدالرحیم عبدالله:

بهرپز سهروکی په رله مان.

بە نىسبەت ماددى سېيەم من تېبىنىيەكم ھەيە لەسەر بېرگەى دوومى بە تايبەتى بىرىكارى وەزارەت، ئىمە بەرپاستى لە زۆربەى زۆرى وەزارەتەكان كە دوو وەزارەت يەك دەگرىت بەپېويستمان زانىوہ كە دوو بىرىكارى ھەبىت، بۆيە من بە پېويستى دەزانم لە ناو وەزارەتى شارەوانىش دا بىكرىت بە دوو بىرىكار لە جىياتى ھەيئەكە، واتە ھەيئەتەكە نەمىنى، بەلام پاش ئەووش دەسەلاتەكانى واتە دەسەلاتى ھەردوو بىرىكارەكە لە چوارچىوہى بوارى فەنى و پىسپورى خۇياندا دىارى بىكرىت، چونكە ئەو دەسەلاتەى كە وەزىر دەيدات بە ئەوان دەتوانى بەھەمان شىوہ ئەو دەسەلاتە بەدات بە بەرپوہبەريەتتىكى گشتى، بۆيە من بە پېويستى دەزانم دەسەلاتەكە دىارى بىكرىت، بە نىسبەت بېرگەى 5 كە باس لە دانانى راپوئىژكارەكان دەكات، ھەيكەلى وەزارەتى شارەوانى لە دانانى راپوئىژكارەكاندا گرنگى بە ھەموو بواردەكانى ئاودەئىكرەنەوہ داوہ، بەلام پېويستە و بە تايبەتى لە جى بەجى كىردنى ئىشوکارەكانىندا پېويستە يەكەم شت كە پېويستە ئەوان بىكەن ئەو ماستەرپلانەيە كە بۇ زۆربەى قەزاكان و زۆربەى پارىزگاكان دەرچووہ پېويستە جى بەجى بىكرىت، پاشان تۇ بىي بەو شىوہيە و يان بەو مىكانىزمەى كە خۇت دەتەوئى ئىشەكان يان پىرۇژەكان جى بەجى بىكەى، چونكە زۆربەى زۆرى قەزاكان يان ئەو پارىزگايانەى كە ماستەرپلانى بۇ دەرچووہ كە بودجەشى بۇ تەرخان كراوہ، بەلام تا ئىستا ھەر وەكو خۇى ماوہتەوہ، كە تۇ دىيت پىرۇژەيەك جى بەجى دەكەى لەوانەيە لە پاشەپۇژدا گرفتىكت بۇ دروست بىكات كە رۇبەرووى چەندان كىشە بىتتەوہ، پاشان دواى ئەوہ ئەولەويەت لە دانانى پىرۇژەكاندا پېويستە ئەولەويەت بىدرىت بە ھەندى لەو شوىنانەى كە پىشتىر تووشى ھەندى كارەسات بوون و يان ھەندى شت بوون، نەك بىيت لەسەر بەرپوہبەريەتى شارەوانى بىكەى بە مەرج بلىئى ئەمسال تەنھا دامان ناوہ بۇ ئاو و ئاودەپۇكان تەنھا دامان ناوہ بۇ شتىك، بۇ نەموونە من سەردانى زۆربەى شوىنەكانم كىردووہ، زۆربەى قەزامان ھەيە كە تووشى ھەزار كارەساتى بەسەرداھاتووہ، بەلام نەيان تەوانىوہ باخچەيەك دروست بىكەن يان نەيانتەوانىوہ سەنتەرىك يان يارىگايەك و ھىچ شتىكى بۇ نەكراوہ، لەبەرئەوہى وەزارەتى شارەوانى دەئىت ئەمسال سالى ئاودەپۇ بووہ يان سالى فلان شت بووہ، لەھەمان كاتدا زۇر شوىنى گەشتوگوزارىمان ھەيە كە دەتوانرى سەدى بۇ دروست بىكرىت يان لەزۆربەى بواردەكانى تر ئىھتامى پى بىدرىت، بۆيە ئىمە ئەو راپوئىژكارانەى كە لىرە داندىراون ھىوادارم بە پىي ئەو پىسپورىانەى كە بۇيان داندىراوہ پېويستە ئەو پلانانەى كە رۇبەروويان دەبىتەوہ زۇر بە باشى ئاراستەى وەزىرى بىكەن، چونكە ھەموو رىنمايى و راپوئىژكارىەكان دەگەپىتەوہ بەردەستى وەزىر، زۇر سوپاس.

بەرىز د. ئەرسەلان بايز اسماعىل/جىگرى سەرۇكى پەرلەمان:

عەزىمە خان فەرموو.

بەرىز عەزىمە نجم الدين حسن:

بەرىز سەرۇكى پەرلەمان.

من پىشنىار دەكەم بەرپوہبەراتىەكان لە پارىزگاكان و ئىدارەى گەرميانىش وەكو ئەو برادەرانە پىشنىارىان كىرد ئىدارەى گەرميانىشى بۇ زىاد بىكرىت، ئىدارەى بۇ زىاد بىكرىت، لەبەرئەوہى ئىمە ئىدارەيەكەمان ھەيە

بەناوى ئىدارەى گەرميانەو، لە ماددەى 3 لە بېرگەى 13 ئەو ھەيئەىەى كە دانراوھ و دەستەى گشتىە بە پىوېستى نازانم لەم ياسايەدا، لەبەرئەوھى كە ئىمە وەكو برادەرانى تىرىش وەكو فىان خان باسىان كىرد، لە ھەموو ئەو ياسايانەى كە لە وەزارەتەكانى تر دانراون دوو وەكىل وەزىر ھەبووھ كە ئىشوکارەكانى وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار من پىموايە زۆر قورس ترە لەو وەزارەتانەى تر كە دوو بىركارى بۆ دانراوھ، بۆيە من بە پىوېستى دەزانم لىرەشدا مادام ھەموو وەزارەتەكان دوو بىركار بووھ، وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزارىش دوو وەزارەتە و دەمچ كراوھ، پىوېستى بەوھىە كە دوو بىركارى وەزارەت ھەبىت، يەكىكىان تايبەت بىت بە گەشتوگوزار، سوپاس.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعىل/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شوان فەرموو.

بەرپىز شوان عبدالكرىم جلال:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەى خالى 11 و 12 لە ماددەى 3 پىشتىگرى لە راي ئەو خوشك و برايانە دەكەم كە دەئىن ئىدارەى بۆ زىاد بىكرىت، چونكە بە فعلى ئىمە ئىستا ھەندى ئىدارەمان ھەيە كە ئەگەر وەكو پارىزگاش سەير نەكرىت سەربەخۆيى خۆيان ھەيە لە كارى ئىدارى و ئەومەجالانەى تر، لەبەرئەوھ من ئەم پىشنىارە پىشتىگرى دەكەم كە ئىدارە زىاد بىكرىت، ئەمە خالى يەكەم، خالى دووھم/ ديارە دوو را ھەيە سەبارەت بە مديريەت بىت يان ھەيئە بىت، من پىشتىگرى لە بوونى ھەيئە دەكەم لەناو لىژنەكەى خۆشاندا ئىمە بەراستى ئەو موناقەشەيەمان زۆر كىرد، من لەگەل بوونى ھەيئە بووم، زۆر ناچمە تەفاسىلەوھ لەسەر ئەوھى كە بۆ ھەيئە بىت باشترە، لەبەرئەوھى ھەم لىژنەى ياسايى و ھەم بەرپىز وەزىرىش و ھەم بەشىكىش لە خوشك و برايانى پەرلەمانتار روونيان كىردەوھ كە بەراستى گرنگى دان بە سىاحە بۆ خۆى چ نەتىجەيەكى ئىجابى دەبىت لە ھەرئىمى كوردستاندا، يەك مەسەلە ھەيە كە باس لەوھ دەكرىت ئىدارەكان قەبە دەكرىن ياخود وەزىفە دەدۇزرىتەوھ، بەراستى ئەوھ بۆ خۆى ئەمە وەزارەت بووھ، وەزارەت كە نەماوھ كۆمەللىك خەرجى لە كۆل حكومەت بووھتەوھ، ئىمە ھەموومان دەزانىن وەزارەت ھەر لە دانانى ياسايەكەوھو لە بىنايەكەوھو لە جەنابى وەزىر و جىگرى و مديرى ديوان و ئەوانە كۆمەللىك وەزىفەن كە لەوانەيە لە ھەيئەيەك دا نەبىت، لەبەرئەوھى ئەوھمان لە كۆل دەكاتەوھ كە ئىمە بلىين وەللا دروست كىردنى ھەيئە سەرلەنوئى جارپكى دىكە پىوېست دەكات خەرجىەكى زۆرمان ھەبىت و پارەيەكى زۆر سەرف بكەين و موزەفىكى زۆر دابنىين و ئىختىساساتى زۆر دابنىين، بە تايبەتى ئەمە كە بۆ خۆى دەچىتە ناو وەزارەتەوھ، كە لەناو وەزارەت دابوو كۆمەللىك خەرجىمان لە كۆل دەبىتەوھ، لەبەرئەوھ ئەوھ لە مەسەلەى خەرجىەكان، لە مەسەلەى ھۆكارەكەشى بەرپىزان زۆريان باس كىرد، جگە لەوھش بەراستى ئەگەر بە ھەيئە ماپەوھ بخرىتە پىش بەرپۆبەريەتەكان سىاغەى دارشتنەوھى قانونەكە، ئەگەر ھەيئەش من پىموايە دەنگى نەھىنا،

ئىقتىراحەكەى ئەو بەرپانە پىشتىگىرى دەكەم كە دەلئىن دوو وەكىل وەزىر ھەبى و وەكىلى وەزىرئىكىان موختەس بىت بە بواری سىاھە، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

شلىر خان فەرموو.

بەرپىز شلىر محى الدين صالح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من تىبىنم لەسەر دوو خال ھەيە، خالى دوووم و خالى شەشەم، لە خالى دوووم باسى دامەزراندنى وەكىلى وەزارەت دەكات، دەلئىت (حاصل على شهادة جامعيه اوليه اختصاصيه) لىرە وەزارەتى شارەوانى پىويستى بە كەسانىك ھەيە كە بەرپۆھى بېن كەوا موختەس بن لە بواردەكە، لىرە كە گوتت شەھادەى جامعى ئەوھلى ئىختىساسى، ئىختىساسى لە چى؟ يەئنى دەتوانى ئىختىساسى كىميا دامەزىنى، ئىختىساسى زمانى عەرەبى و فەرنەسشىش دامەزىنى و بلىى موختەسە لەو بواردە و كە ھىچ عىلاقەيەكى بە شارەوانى دا نىە، بۆيە لىرە پىم باشە چاك بكرىت و بكرىتە (شهادة جامعيه اوليه اختصاصيه فى مجال " سياحة بيّت تەختىت بىت يان ھەر شتىك بىت كە پەيوەندى بە شارەوانىەو ھەبىت و سوودى لى وەربىگىردىت "، دوووم/ لە برگەى 6 لە دامەزراندنى مەدەرىيەى عامەكەو، (مديرية العامة للتخطيط والمتابعة، المديرية العامة للتخطيط العمرانى) دەتوانى ئەو دەمچ بكرىت و بكرىتە يەك مەدەرىيەت، لەبەرئەوھى راستە مەدەرىيەى عامەى تەختىتى مەشارىع تايبەتمەندە بەو وەزارەتەو، بەلام ھەر دەكرىت بكرىتە مەدەرىيەىك تابعى ئەو مەدەرىيەى تەختىت و موتابەعە بىت بۆ ئەوھى بگونجىت لەگەل مەدەئى تەرشىق و تەقلىس كە ئىستا ئىمە ھەولئى بۆ دەدەين يان رەبت بكرىت بە مەدەرىيەى عامەى مەشارىع، بەشىك تەختىت بىت و بەشىكىش مەشارىع بىت، سوپاس.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

شلىر خان فەرموو.

بەرپىز شلىر محمد نجيب:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبەعن ئەم وەزارەتە لەبەرئەوھى وەزارەتلىكە كە رەبەتى بە ھەموو ھاوولتايانەو ھەيە من خۆيشم لىزەنەكەم و نەدەبووايە موداخەلەم بكردايە، بەس بەراستى گرنكى دا بە گەشتىارى كە زۆر لە برادەران باسيان كرد، من لەگەل رەئىيەكەى كاك فرسەتم، بەلام ئەگەر دوو وەكىل وەزىرەكە بىت لەو دەچىت باشتر بىت بۆ ئەوھى ئەوھندە شتەكان ھىن نەكرىت كە دوو وەكىل وەزىرەكە ئەگەر بۆ سىاھە دانرا ئىمە لە پرۆژەيەكى ترمان ھەيە بە نىسبەت رۆشنىبىرى من زۆر لەلای ئىمە لە كوردستاندا ئەبى گرنكى بە شوپنەوار بەدەين، چونكە لەگەل سىاھە رەبەتە بەيەكەو، نە لىرە باس كراو و نە لە وەزارەتى رۆشنىبىرى باسكراو، نازانم ئەو شوپنەوارە كە چەند گرنگە و زياتر لە 3 ھەزار شوپنەوارمان ھەيە و خۆشمان

دەزانين ئەو ساپەحەى كە دىت لە دەرەو زۆربەى بۆ ئەو شوپانەى ئەگەر ئەو شوپانە بەرپۆكۆپىكى پارىزى لەلایەن هەردوو لاو خزمەتى ئەو خەلكە بكات وەكو گەشتياريش هەم سەرچاوەىەكى داھاتى زۆر باش دەبىت و وەكو ئىستا ناكرىت كە زۆر شوپن هەبە هەر رېگەى نىە بۆى بروات، لەبەرئەو گەشتوگوزار زۆربەى برادەران باسى ئەوومان كەرد رۆلەكەى چاودىرى بىت، لەبەرئەو سىاھە وەبەرھىنانىش ئىشى دەكات، بەلام رۆلەكەى فعلەن دەبىت چاودىرى بىت، لەبەرئەو مۆلەتەك وەردەگرىت ئەو كەسە بۆ پرۆژەىەكى گەشتيارى دەبىت بە بەردەوام ئە مۆئەسەسەىە بەردەوام مۆتابەعەى بكات بۆ ئەو خزمەتى خەلك بكات، بە نىسبەت مەدیرىەى عامە بۆ مەشارىع مەن هەر وەختى خۆشى گۆتم ئەو زیادە، چونكە مەشارىع هەر كەسى خۆى دەكات، ئەگەر بكرىت بە (المديرية العامة للدراسات والتصاميم للمشاريع الاستراتيجية) بەراستى خەلەلىكى گەورە هەبە، چونكە شوپنەك نىە هىچ نەوعە چىكىكى ئەو مەشروعە گەورانەى تىا بكرىتەوە هيوادارم لە وەزارەتى شارەوانى ئەو شوپنە بكرىتەوە، ئىمە ماستەر پلانمان هەبە كە كەس نازانى چىكى كاتەو، ئىمە رېگەى 100 مەترىمان هەبە، بەرزە پردەكانمان هەبە، هيوادارم ئەووش واى ئى بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/چىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

بەيان خان فەرموو.

بەرپۆز بەيان احمد حسن:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

گۆتنييت من ئەغەلبەىە ھاتنە كرنى، ئەزى تەئكىدى لەھندى دكەم كو وەختى وەزارەتەك ھاتە دەمچ كرنى دگەل وەزارەتەكا دى گەلەكى گرنگە برىكار ھەبىتن بۆ وى كەرتى تايبەت كو گەشتوگوزارە براستى، ئەزى دەنگى خۆ ددەمە دگەل دەنگى وان بەرپۆزان كو بەرى مەن بەحس كرى و وجودا برىكارى بزرورى ئەز دبىنم، خالا دى رېفەبەرىەت گشتى لپارىزگەھا بۆ گەشتوگوزار ئەو زى خالەكا باش دزانم، پشەفانىا ل بۆجوونا لىژنەىا شارەوانىا دكەم، بۆ وى دەمچى و ئەو تەرتىباتىت كو ئەوان كرن، ھەرەوسا دگەل ھەندى دامە كو سىاسەت و بەرنامەىت ھەبن بۆ بوارى گەشتوگوزار كو گەلەك گرنگ دبىنم، خالا 5 مستەشار دوو خەلەلىت لوغەوىەت تىدا ھەبن، (فى اعمالهم ..... ريزى دوووم: مدە لاتقل عن عشرين سنه) مودەكە بىتە تەسحىح كرن و (احد الاختصاصات التالىه: القانونيه..... ئەو زى خەلەلەكە ژ مەفە قانون بىتن باشترە، دگەل سوپاسىت مە.

بەرپۆز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/چىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

بەفرىن خان فەرموو.

بەرپۆز بەفرىن حسين محمد:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەکانەم کرا، سوپاس.

بەرپۆز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عمر فەرموو.

بەرپۆز عمر عبدالعزيز بهاء الدين:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

من پېنج سەرنەجم ھەبوو ھەر پېنجى كرا، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شېردل فەرموو.

بەرپۆز شېردل تحسین محمد:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

من لەبابەتى موستەشارەكان پشتگىرى لە لیژنەى یاسایى دەكەم، چوار موستەشار بىت بەسە و ئەوانى تر لاجبىت، لە مەسەلەى ھەيئە بەراستى من پېموايە ھەيئەى سياحە بمىنىت، لەبەرئەوھى كە سى مدیریەى عامە پى دەبەستریتەوھ و ئەو سى مدیریەى عامەىە مدیریەكى بۆ دابندریت، مدیریەى عامەكە رهئیسى موئەسسەسەكە دەبىت دەرەجەى لە وەكىل وەزیر كەمتر نەبىت، لەبەرئەوھى سەرپەرشتى لەسەر ئەو مدیریاتانە بكات، بۆیە ئیمە كە دەلیین موئەسسەسات نیە، موئەسسەسات نیە رەبىتى وەزارەت بىت، ئیمە لە تەعلیمى عالی جامعەمان ھەيە و ھەيئەشمان ھەيە، ھەيئەكە بە دەرەجەى رهئیسى جامعەيە، ئەو ئیش و كارەكانى خۆى بەرپۆھ دەبات، ئەوانیش ئیش و كارەكانى خۆيان بەرپۆھ دەبەن، ئیمە بەرپۆبەرايەتى گشتى شارەوانیمان ھەيە كە لەگەل سياحە جودابىتەوھ، ھەركەسە ئیشى خۆى بە جودا دەكات، بۆیە پیم باشە ھەيئەتەكە بمىنىت و رهئیسى ھەيئەكەش دەرەجەى لە وەكىلى وەزیر كەمتر نەبىت كە سەرپەرشتى ئەو مدیریە عامانە بكات، سوپاس.

بەرپۆز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

ئەفین خان فەرموو.

بەرپۆز ئەفین عمر احمد:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

من دەنگم دەخەمە پال دەنگى ئەو ھەفالاڤانەى كە پېش من قسەيان كەرد، باسى خالى 11 و 12 يان كەرد، كەوا ئىداراتیش ئىزافە بكرىت لەگەل پارىزگاكان، لەبەرئەوھى ئیمە ئىستا ھەرچەندە بە فعلى ئىدارەى كەرمىيانیمان ھەيە، بەلام ئومىد دەكەين لە پاشەپۆزیش ئىداراتیش زیاد بكەين، سەبارەت بە خالى 13 ديسانەوھە منیش دەنگم لەگەل دەنگى ئەو ھەفالاڤانەى بەرپۆزانەى خۆمە كە باسى ئەوھ دەكەن كە ئەم ھەيئەتە لێرەدا وجودى بەراستى تەزاروب دەكات لەگەل سەلاحیات و كارەكانى وەكىلى وەزیر یاخود بەرپۆز وەزیر خۆیشى، بۆیە من پېشنيار دەكەم كەوا لێرەدا ئیمەش ديسانەوھە وەكىل وەزیرىكى تر دانىين بۆ سياحەت،

لەبەرئەووی دەزانین ئیّمە وەکیل وەزیرێک کە ئەگەر لێرە بێت دەتوانین کارەکانیان تەقسیم بکەین لە وەزارەت، وەکیل وەزیری شارەوانی هەبێت لەگەڵ وەکیل وەزیری گەشتوگوزار بۆ ئەووی کارەکانیان لێرەدا جیاکریتەووە لەیەگەتری و دیسانەووە بتوانن بەرپرسیاریکێکی کارەکانی خۆیان ئەنجام بدەن، زۆر سوپاس.

بەرپێز د. ئەرسەلان بايز اسماعيل/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بیرێشان خان فەرموو.

بەرپێز بیرێشان اسماعيل محمد سەرەهنگ:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

من داوا دەکەم لە برپەگەیی یەکەم کە ئەرکی وەزیر هەماهەنگیەکی تەواو هەبێت لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی و ژینگە، چونکە یەکێک لە ئامانجەکانی وەزارەتی گەشتوگوزار ئەوویە کە دابین کردنی یان ئامادەکردنی بارودۆخیکی گونجاو بۆ پارێزگاری کردن لە ژینگەیی پاک و گەرنگی دان بە سەوزایی و ناوچە سەوزەکان و باسی ئەووش کراوە کە گەرنگی بە ئاو و چارەسەرکەری ئاوی پیس بەدریت، ئەووش دەگەرپێتەووە بۆ وەزارەتی تەندروستی کە ئەو بەکات، راستە هەماهەنگی هەیه لە نیوان وەزارەتەکان، بەس ئەگەر بنووسرێت لە یاساکە وەکو ئەرکیکە لەسەری، چونکە وەزارەتی تەندروستی و ژینگە دەزانێ ناوچەیی سەوز لە کوێ بەکات، ئەگەر هاتو ناوچەییەکی یان پارکیکی کردووە لە مەنتیقەییەکی سنای ئەو مەعنای ئەوویە خستیه ژینگەییەکی پیس و دانیشتوووان دەچن لەوێ بەشدار دەبن، بۆیه پێویستە ئاگاداری وەزارەتی تەندروستی و ژینگە بکریتەووە، بە نەیسبەت بەشی پێنجەم راویژکاران، راستە زۆر راویژکار هەیه، بەلام بۆ من موهیم نیه ئەو راویژکارانەیی کە هەیه وەک لەووی بۆ من ئەوئەندە موهیمە راویژکاری ژینگەیی هەبێت، چونکە ژینگە شارەزاییەکی هەبێت دەربارەیی ئەو ناوچە سەوزانە یان ئەو شوێنانەیی کە دابین دەکریت بۆ گەشتوگوزار، زۆر سوپاس.

بەرپێز د. ئەرسەلان بايز اسماعيل/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاک ئاسۆ فەرموو.

بەرپێز بکر کریم (ئاسۆ):

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیاره ئیّمە بەرپۆبەراییەکی گشتی شوینەوارمان هەبوو و پێشتریش لە زمینی تەشکیلاتی وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزار بوو، ئیستا حالی حازر بە پێی ئەو پرۆژە یاسایە لە تەشکیلاتی وەزارەت خراوتە دەرهووی تەشکیلاتەکە، ئەمە یەک، یەعنی ئەمە پرسیاریکە لەبەرچی وەزارەتی ناوبراو خستووویەتە دەرهووی تەشکیلاتەکانی خۆی؟ دووهم/ ئەگەر ئەو پرۆژە یاسایە پەسەند بکریت بە بێ ئەووە بەو شکلیی ئیستا هاتوو بە بێ بەرپۆبەراییەتی گشتی شوینەوار یەکەسەریش دیاره قانونەکە نافز مەفعول دەبێت، ئەو دەمە وەزعی بەرپۆبەراییەتی گشتی شوینەوار چ دەبێت؟ نایا لە مۆلەق راناووستی و دەلێن یەعنی سەر بە کی دەبێت؟ گریمان ئەگەر فکریەکی ئەووش هەبێت بکریت بە هەیهتییکی گشتی، یەعنی هەیهتیی گشتی

ئاسار، لئىرەدا پرسیاریک ھەيە ئاخۆ لەگەڵ ماددەى 113 ى دەستوورى عىراق رېك دېتەووە کە ئەووە بە ماددەيەکی تايبەتى لە دەستوور ھاتوووە و ئاسارىش لەلایەن سوئوتاتى ئىتتىحادىيەووە ئىدارە دەکرىت بە ھارىکارى لەگەڵ موخافەزات و ئەقالىم، دىسانەووە ئەمەش بەراستى ئەشکالىياتى دەستوورىمان بۆ دروست نابىت يەئى؟، سوپاس.

بەرپز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

ھاژە خان فەرموو.

بەرپز ھاژە سلیمان مصطفى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى 3 پېکھاتەکانى وەزارەت و برگەى 1 من تىبىنىم لە نىھايەتى برگەکە ھەيە کە نووسراووە وەزىر بۆى ھەيە ھەندى لە دەسەلاتەکانى بەدات بە برىکارى وەزارەت يان بەرپۆبەرە گشتىيەکان يان ئەوان لە وەزارەتدا بە شىاويان دەزانىت، (ئەو شىاويان دەزانىت)ە من پىم باشە بکرىت بە (ئەوانەى شارەزايان ھەيە لە کاروبارى وەزارەت)، دەربارەى برگەى 3 و 4 ئەووى نووسىنگەى وەزىر و نووسىنگەى برىکارى وەزىر، کە فەرمانبەرېک سەرۆکايەتى دەکات و بەرپۆبەى دەبات کە پلەى بەرپۆبەرى ھەبىت و برۆنامەى بەرايى زانکۆيى ھەبىت، بەراستى من بە پىويستى دەزانم کە ئەو (برۆنامەى بەرايى زانکۆيى) لەووە گرنگتر نىە کە شارەزايى ھەبىت لە کاروبارى ئىدارى، چونکە بەراستى ئەو دوو نووسىنگەيە ئىشەکانيان صرف ئىشى ئىدارىيە، بۆيە پىويست دەکات يەئى ئەگەر برۆنامەى زانکۆيىشى نەبىت، برۆنامەى ئامادەيشى ھەبىت، بەلام شارەزايى ھەبىت لە کاروبارى ئىدارى بە باشى ناتوانىت ئەو ئىدارانە بەرپۆبەى، بۆيە من بە پىويستى دەزانم کە ئەو مەرچە ھەبىت کە شارەزايىيەکی باشى ھەبىت لە کاروبارى ئىدارى بۆ ھەردوو نووسىنگەکان، دەربارەى برگەى 6 من لەگەڵ پشتگىرىم بۆ لىژنەى شارەوانى بەووى کە ئەو ئىقتراحەى ئەوان کردبوويان وای ئى بکرىت، بەلام من لەگەڵ ئەووم کە لەگەڵ ئەو پايەى شلىر خانم کە باسى شوپنەواری کرد کە بەراستى زۆر زۆر گرنگە و لە کوردستان شوپنەواری زۆر ھەيە، بۆيە پىويستە وەکو بەرپۆبەراتىيەکی گشتى شوپنەوار لئىرە دابمەزى، زۆر سوپاس.

بەرپز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

کاک د.احمد فەرموو.

بەرپز د.احمد ابراهيم على احمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە برگەى 13 منيش لەگەڵ ھاوړپۆکانم ھاوړام کە باسيان لە گرنگى و بايەخى گەشتىارى کرد کە دووبارەى ناکەمەووە، سەبارەت بە بواری گەشتىارى لەراستى دا ھەلدەگرى کە دەستەيەکی سەربەخۆى ھەبى و دەستەيەک ھەبى بۆ رېکخستن و سەربەرشتى کردنى سياحە لە ھەريمى کوردستان، بەلام لئىرە پرسیارىک ھەيە کە بەراستى ئايا لە ناحىەى قانونىيەووە دەکرىت ھەيئەتىک بە قانون رېک بخرى و

قانونه‌کەش له چوارچۆه‌ی قانونی‌کی تردا بێت، که لی‌ره باس له وه‌زاره‌تی شاره‌وانی و گه‌شتوگوزاره، نه‌و قانونه‌ش که بۆ هه‌یه‌ته‌که له چوارچۆه‌ی نه‌م قانونه‌ دا ده‌بێت، له ناحیه‌ی قانونیه‌وه ده‌گرێ قانونی‌ک له زه‌نی قانونی‌کی تردا بێت، نه‌گه‌ر نا به‌راستی وا ده‌زانم لاریمان له‌وه نه‌بێت که بواری گه‌شتیاری پۆیستی به‌وه هه‌یه که هه‌یه‌ته‌یک هه‌بی و ده‌سته‌یه‌ک هه‌بی سه‌ره‌رشته‌ی بکات، له‌به‌ره‌وه‌ی که بواری‌کی گرنگه و له مونساه‌به‌کاندا به‌ تابه‌تی له بۆنه‌ گه‌شته‌کاندا ده‌بینین که گه‌شتیاری‌کی زۆر روو له هه‌ری‌می کوردستان ده‌کات که شوینیان نابێته‌وه له فندقه‌کان، شیوه‌ی رێکخه‌ستیان پۆیستی به‌ گرنگی پیدانی زیاتر هه‌یه، سه‌باره‌ت به‌ شوینه‌واریش که شلی‌ر خان وکاک ئاسۆ ئامه‌زه‌یان پێی دا به‌راستی دیار نیه نه‌ له پرۆژه یاسای وه‌زاره‌تی شاره‌وانی و نه‌ له پرۆژه یاسای وه‌زاره‌تی رۆشنی‌ریش لام وایه له هه‌یچیان ئامه‌زه‌ی پێی نه‌دراره، ئایا به‌رپۆبه‌راتیه‌که بێت یاخود ده‌بێته‌ ده‌سته‌یه‌کی سه‌ره‌به‌خۆ، تا ئیستا به‌ موعه‌له‌قی ماوه‌ته‌وه وه‌کو نه‌وه‌ی ئی‌مه له‌گه‌ڵ نه‌و به‌رپۆبه‌راتیه‌ دانیه‌شتووین وه‌کو لی‌زنه‌ی په‌یوه‌ندیه‌کان و رۆشنی‌ری و راگه‌یاندن و شوینه‌وار، نه‌وانه داوا ده‌که‌ن که هه‌یه‌ته‌یک سه‌ره‌به‌خۆ بن، به‌لام تا ئیستا به‌ موعه‌له‌قی ماونه‌ته‌وه له نیوان وه‌زاره‌تی شاره‌وانی و وه‌زاره‌تی رۆشنی‌ری، من په‌رسیارم له جه‌نابی وه‌زیر هه‌یه که له پرۆژه یاسای خۆیاندا دایان نه‌ناوه ئایا نه‌وان ره‌ئیان له‌سه‌ر نه‌وه‌یه که ئاسار یان شوینه‌وار سه‌ره‌به‌خۆ بێت و هه‌یه‌ته‌یک سه‌ره‌به‌خۆ بێ یان ده‌یان‌ه‌وی سه‌ر به‌ وه‌زاره‌تی رۆشنی‌ری بێت، بۆیه له پرۆژه‌که‌ی خۆیان ده‌ریان خه‌ستوه و، زۆرسوپاس.

به‌رپۆز د.ئه‌سه‌لان بايز اسماعيل/چيگري سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

لانه خان فەرموو.

به‌رپۆز لانه احمد محمود:

به‌رپۆز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

به‌ نيسبه‌ت ماده‌ی 3 ب‌رگه‌ی 5 که نووسراوه (المستشارون: يکون عددهم خمس مستشارين من حمله الشهادة الجامعية اأولية ومن ذوی الخيرة والاختصاص)، به‌ ره‌ئى من پۆیست ناکات بنووسریت موده‌که‌ی، په‌عنى نه‌وه‌ی بۆ نه‌نووسریت، چونکه نه‌وه رېنمایى تابه‌تی خۆی هه‌یه که لی‌ره نووسراوه (لاتقل عن عشرين سنه)، رېنمایى هه‌یه به‌ نيسبه‌ت مسته‌شارينه‌کان، به‌ ره‌ئى من پۆیست ناکات له‌و یاسایه نه‌و فه‌قه‌ریه بنووسریت، به‌ نيسبه‌ت خائیکى تر هه‌یه هه‌ر له ب‌رگه‌ی 5 به‌ نيسبه‌ت موسته‌شاره‌کان که 5 پینج موسته‌شار دانراوه، هه‌روه‌ها منیش له‌گه‌ڵ ره‌ئى بې‌ریقان خانم که موسته‌شاریک هه‌بێت له‌بواری ژینگه بۆ پاراستنى ژینگه، چونکه له ماده‌ی 2 له‌و یاسایه له ب‌رگه‌ی 3 ئامه‌زه‌ی پیدراوه، زۆر سوپاس.

به‌رپۆز د.ئه‌سه‌لان بايز اسماعيل/چيگري سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

کاک فرست سکرته‌یری په‌رله‌مان چه‌ند روونکردنه‌وه‌یه‌کی هه‌یه، فەرموو.

به‌رپۆز فرست احمد عبدالله/سکرته‌یری په‌رله‌مان:

به‌رپۆز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ئىجساسىي پەيدا بوۈە گو خوشكان و برادران پىويستيان به هەندىك رپونكردنهوه هەيه، مەوزوعى هەيئە شتىكى تازە نيه، قانونى ئەوئل بۇ وەزارەتى بەلەدىيات دەرچووه هى سالى 1992 هەيئەى تىدا بو، ئەووه له ناحيهيهك، له ناحيهيهكى تر كه هى دوومه ناحيهى علمى قانونى ئىدارى هيج ئەشكالىك ئيساره نابىت، هەيئە زمنى وەزارەت بىت يان خارجى وەزارت بىت، موهم وەزىر ئىشرافى لەسەر دەكات، هەيئەش جوزئىكه له تەشكىلاتى لامەرکەزى ئىدارى، لامەرکەزى ئىدارى شىويهكه له شىوهكانى ئىدارى ديموقراتى، چونكو رهنسى ئەو هەيئەيه به تەنها برپار نادات، وەزىر به خوئى به تەنيا برپار نادات، هەيئەكه دەديات، هەيئەكەش نابىتە عەرقلە لەرپىگەى مودىرياتي عام، چونكو هەيئە به خوئى له چ پىك دىت له مەجموعەى مديرياتي عام پىك دىت، له مەجموعەى مدير عامەكان پىك دىت زائىدن چەند موستەشارىك يان چەند خەبىرىك، فەرقلەكهى لەگەل مودىريەى عام چيه؟ كه مديريەى عام بىت برپار برپارى وەزىرە و كەس بەشدارى تىدا ناكات، دوور نيه رهنى چەند كەسىك وەربگىردىت، بەس مولزەم نيه به رهنى ئەوان، بەلام ئەگەر هەيئە بىت، برپار برپارى هەيئەيه، راستە خازعى تەسدىقى وەزىرە، بەلام ئەويش به نەزەرى ئىعتبار وەردەگىردىت كه ببىنى 6 كەس يان 7 كەس برپارىكيان داوه و بى سەبەب نايت رەفزی برپار يان تەوسيهى ئەوان بكات، ئەووه فەرقلەكهيه، وەكى تر هەيئەتەكه مەجلىسى ئىدارى دەبىت بۇ برپار دان و ميزانىهكى تايبەتى خوئى دەبىت و شەخسىەتى مەعنەوى خوئى دەبىت، دەتوانى مولك بكرىت و مولك بفرۆشيت بەناوى خوئى تەسجىل بكات، بەلام ئەگەر مودىريەتى عام بىت ئەووه ناتوانىت بكات، سەبى ئوتىلىكى سياحيان دروست كرد بەناوى وەزارەت تەسجىل دەبىت، بەناوى مديريەى عام تەسجىل نابىت، ئىدارە كردن و پىشخستنى مەنتىقهكانى سياحى هەمووى به برپار و دىراسەت دەبىت له مەجلىسى ئىدارى هەيئە، نەكو مدير عامىك بىت تەسەرووف بكات، ئەگەر مدير عام بىت دەتوانىت به تەنيا ئىش و كارى خوئى بكات يان قەرارى نيهائى به دەست وەزىر دەبىت، بەرهنى من مەعقول نيه ئىمە وەزارەتلىكمان هەبىت ببىن بچووكى بكەينهوهو بىكەينه هەيئە، ئەووه له ناحيهيهك، له ناحيهيهكى تر وەزارەتى شارەوانى مەجموعەى مديرياتي عامن، بۇ له هەموو مديرياتي عام بەس ناوى سياحە بچىتە ناو عىنوان و تايىتى وەزارەت، ئاخىر ئەوش موهمە، كه تەماشى بكەين وەزارەتى بەلەدىيات و سياحەيه، باشە بۇ نابىتە وەزارەتى بەلەدىيات و ئاو و سياحە و شتەكانى تر، لەبەرئەوه بەرهنى من وەلهو خوشك و برايان هەموويان ئازادن بۇ رهنى و بۇ بۇچوونەكانى خوئىان و تەسويتى خوئىان، بەلام ئەو شتە به نەزەر ئىعتبار وەربگىرن له ناحيهى عىلمى و شتى تر نيه، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/چىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

ژمارەيهك له پەرلەمانتارە بەرپىزەكان چەند خالىكيان باس كرد كه پىويستە جەنابى وەزىر يان تەوزىحيان بداتى يان بزانى راي چيه؟ لەوانە دوو وەكىلى وەزىر و وەزارەت، هەيئە يان مديريەت، مديريەتىك بۇ ئىدارات ئىزافە بكرىت، مديريەتى شوپنەوار كه تىيدا نيه، موستەشارەكان، چوار يان پىنج بن؟ تىكايە بزاني رهنى وەزىر لەو بارەيهوه چەى؟ فەرموو.

ماستەرپلانى نە بەس شاروشارۆچكەكانمان لەژێر تەندەرى ئىوھ دىراسەتە، بەلكو ماستەر پلانى گەشتوگوزار و شوپنەوارىش ئىستا لەژێر تەندەرىكە، كە ئىمە بتوانىن بە شىوھىەكى زۆر مەدروس بتوانىن شوپنەكانى گەشتوگوزارى خۆمان بتوانىن دىراسەت بكەين و لەسەر ئەو ئەساسەى بتوانىن شوپنەكانى گەشتوگوزار مەشارىعى بۆ دابنئىن، لەبەرئەوھ ئەگەر ئىمە مودىرىياتى عامە دابنئىن كە لىرە پىشنىارى لىژنەى شارەوانىيە و باسى كر دوو، كە ئەگەر مودىرىيەى عامە بىت و ئەو مودىرىيەى عامەىە لەگەل مودىرىياتى عامەكانى تر كى دەتوانىت رەئىسيان بىت، چونكە ھەموويان يەك پلەيان ھەيە، مودىرىيەى عامە لە ھەولير بىت لە موخافەزەكانىش بىت، لىرە لەبەر ھەندى دەبى پلەيان زياتر بىت، من قەسەم ئەوھ نىە كە ھەيئە كە پلەى تايبەتە ئىللا وەكىل وەزىر بىت، بەلكو مودىر عامىك بىتە سەرۆكى ھەيئە، بەلكو وەكىل وەزىر بىت يان راپۆزكارىك بىت دەتوانىت سەرۆكى ئەو ھەيئەىە بىت، لىرە لەبەرھەندى ھەيئە كە ئەو گرنگىيەى كە دەمانەوى بىدەينى كە فەرقىكى ھەبىت لەگەل مودىرىيەى عامەكانى لە ھەموو شارەكان ھەيە، لەگەل ئەوھى كە ھەندىك لە خوشك و برايان باسى ئەوھيان كرد كە لە ئىدارەى گەرميان ئىمە بتوانىن مودىرىيەىەكى عامە لەوى دابنئىن، من ھىچ ئىعترازم نىە لەسەر ھەندى، بەراستى ئىدارەى گەرميان، ئىدارەىەكى زۆر گەورەيە دەتوانىت وەكو موخافەزەيەك كە ئىستا حىسابى بۆ دەكرىت عەينەن مودىر عامەكانىش ھەر لەوى بىت، لەبەرھەندى من زۆر موافقەم لەگەل ئەو خوشك و برايانەى كە ئەو تىبىنيانەيانەيان ھەبوو كە بتوانىن لە ياساى وەزارەتى خۆماندا بگونجىنئىن، بە نىسبەت وەكىل وەزىر ئەگەر دوو بىت يان يەك بىت، لىرە ئىمە باسى ئەوھمان كر دووھ كە وەكىل وەزىر يەك بىت، لەبەرئەوھى وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار وەزارەتىكى زۆر تەخەسوسىيە و فراوانە، ئەگەر ئىمە بمانەوى دەبى وەكىل وەزىرىك بۆ فەنى دابنئىن و وەكىل وەزىرىك بۆ كارگرى دابنئىن و وەكىل وەزىرىك بۆ سياحە دابنئىن، يەعنى دەبىتە سى وەكىل وەزىر لە بۆ وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار دەبىت، لەبەر ھەندى يەك وەكىل وەزىر و ابزانەم كافى بىت ئەوھى تر بە ھەيئە دەتوانىن حەلى بكەين، ئىستا كە مودىرىيەى عامە نەما بەراستى ھەتا ئىستا حەلىشان كر دووھ و گىرگرفتمان نەبووھ لەوھ، بەس لەبۆ ئەوھى كە يارمەتى وەزىر بدەن، وەكىل وەزىرىك ھەبىت كە تەخەسوسى ھەبىت چ لە ئىدارە چ لە فەنيات، ئەوھ بۆچوونى وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزارە، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ئەرسەلان بايز اسماعيل/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

لەبەرئەوھى راپەكان جىباوازن، ژمارىەك داواى شتىكىان كر دووھو ژمارەيەكى تر داواى شتىكى تريان كر دووھ كە پىچەوانەى ئەو شتە داواكەن، ديارە مەسەلەكان ھەر خۆتان دەيكەن، بۆيە ئىمە ھەندىكىان دەخەينە تەسويتەوھ، يەكىك لەوانە ئايا سياحە ھەيئە بىت يان مودىرىيەت بى؟ جارى يەكەم لە پرۆژەكە كە ھاتووھ دەلىت ھەيئە، ئىستا مودىرىيەتەكە دەخەينە تەسويت كى دەلى مودىرىيەت بىت؟ نىزامىيە؟ كاك عمر فەرموو.

بەرپز عمر ھەورامى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو پېشنىارەدى كە ھەبوو وە ئەو ھېش لە راپۇرتى لىژنەى شارەوانى ھاتوو بەرپىوبەرايەتتە گىشتىھەكان مەبەستىيان ئەو نىھ تەنھا يەك بەرپىوبەرايەتى گىشتى بېت لەناو وەزارەتەكە، نەخېر ھى سى پارىزگاگە و ئىستاش ئەگەر ئىزافەى ئەو ئىدارەيە بگەين ئەو كات ئىشراف دەكەى لەلايەن وەزارەت، ئەو كات وەكىلى وەزارەت دەپكات، تەو جۆھەكە بەو شكلەيە، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك جمال فەرموو.

بەرپىز جمال طاھر ابراھىم احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

عەفو مەبەستىمان ئەو نىھ،(المديرية العامة للسياحة) لەناو جەرگى وەزارەت، نا، (المديريات العامة للسياحة فى محافظات الاقليم)، يەئنى ھەر سى پارىزگا، نەك مديريهى تەنھا وەك مديريهى شئونى قانونى، مەبەستىمان ئەو نىھ.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

پرسىيارىك كە دەئىت (المديريات العامه) ئەى موحافەزەكان دەبن بە چى؟ مديرياتى عامە دەبىت لە پايتەخت دانىشى، مەسئولى ئەو مودىرياتانەش. كاك جمال فەرموو.

بەرپىز جمال طاھر ابراھىم احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

نە مەرجه كو مەبەست مديريهى عامە ھەمووى لەناو پايتەخت بن نا، (المديرية العامة للتربية فى محافظة دهوك، المديرية العامة .....) مەبەستىمان ئەو نىھ.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر رەئىت ھەيە لەسەر ئەو؟ كاك سمير فەرموو.

بەرپىز سمير عبدالله ئاكرهبي (وەزىرى شارەوانى):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من دووپاتى دەكەمەو لەسەر ئەو كە ھەيئە بېت و مديريهى عامە نەبىت.

بەرپىز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شىروان فەرموو.

بەرپىز شىروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من تەوزىچىكم با بە شكلىكى تر تەوزىح نەكرىت، بەرپىزانى لىژنەى شارەوانى مەبەستىيان ئەو ھەيە سياحە مديرياتى عامى ھەبىت لە موحافەزەكان، ئەو مودىرياتى عامەيە راستەوخۆ رەبىتيان بە وەزارەتەو ھەبى

نەك لەپرڤڤگای ھەيئەوھ رەبتيان بە وەزارەت ھەبیت، كەواتە مەبەستيان لە لادانی ھەيئەيە بۆ ئەوھي راستەوخۆ و موباشر بێت، كەواتە موقتەرەحەكە راستە ھەيئە ھەبۆ يان نەبۆ، ئەمە يەك، دوو/ من يەك تەوزيجم ھەيە، بەرپرڤان، ھەندۆ لە بەرپرڤانی ئەندامانی پەرلەمان ئيشارەتيان بەوھ دا كە وەكيل وەزارەتيك ھەبیت بۆ سياحە، باشە من دەپرسم وەكيل وەزارەت لە ھەموو ھەياكلى وەزارەت ھيچ دەسەلاتى نيە، غەيرى ئەو دەسەلاتەي كە وەزير دەيداتى، باشە ئەوھ باشترە يان من ھەيئەتيك ھەبیت شەخسيەي مەعنەويەي بەدەمى و ئىستقلالى مالى بەدەمى و ئىستقلالى ئىدارى بەدەمى، برېك سەربەخۆيەك ھەبیت بە واستەي ئەو مەجلىسى ئىدارەيە، باشە ئەم سيستمە لامەرکەزيە باشە يان تەنھا بليين وەكيل وەزيرېك بۆ سياحە ھەبیت، بەلام ھيچ دەسەلاتى نەبیت، ئەمە تەنھا بۆ روون كەردنەويە و زۆر سوپاس.

بەرپرڤ د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېڤڤر سەرۆكى پەرلەمان:

ئەو مەسەلەيە موناڤەشەي زۆر لەسەر كرا ئىستا دەخەينە دەنگدانەوھ، كۆ دەلى ھەيئە ھەبیت دەستی بەرز بکاتەوھ تەكايە؟ كۆ دەلى ھەيئە نەبیت؟ بە ئەڤەليەت پەسەند كرا و بوو بە ھەيئە، خالېكى تر كە باسى ليوە كرا موديرىەت ھەبیت بۆ ئىدارەكان، مديريەتيكى عام ھەبیت بۆ ئىدارەي گەرميان، كۆ لەگەل ئەوھيە دەست بەرز بکاتەوھ؟ كۆ دژە؟ 1 كەس دژە ئەويش روڤشت، باس لەوھ كرا چەند وەكيل وەزارەت ھەبیت؟ كۆ لەگەل ئەوھيە دوو وەكيل وەزارەت ھەبیت دەستی بەرز بکاتەوھ تەكايە؟ كۆ دەلى يەك وەكيل وەزارەت ھەبیت؟ تەواو، تەكايە ليژنەي ياسايى برۆنە سەر..... كاك شيردل فەرموو.

بەرپرڤ شيردل تحسين محمد:

بەرپرڤ سەرۆكى پەرلەمان.

موستەشارەكان ماون چوار بېت يان پينج؟.

بەرپرڤ د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېڤڤر سەرۆكى پەرلەمان:

روونى كەردەوھ جەنابى وەزير گوتى لەگەل چوار موستەشارم و لەگەل ليژنەي ياسايى، باشە ئەويش دەخەينە دەنگدانەوھ، چونكە لە ياسايەكە پينج ھاتووھ، كۆ لەگەل ئەوھيە چوار موستەشار ھەبیت دەست بەرز بکاتەوھ؟ كۆ دژە؟ تەواو بە تيكرای دەنگ، كاك شيروان فەرموو.

بەرپرڤ شيروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپرڤ سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر تەماشاي ماددەكە بکەين دەبينين ھەمووي پەيوەندى بە تەشكيلاتى وەزارەت ھەيە، وھ لە ھەمان كاتدا ھەيئەي سياحە دەنگى وەرگرت، بۆ تايبەتمەندى ئەم دەزگايە ئيمە پيمان باشە ھەيئەي سياحە بېتە ماددەيەكى موستەڤيل لە زمنى تەشكيلات، نەك لە ڤەڤەرەيەك دا بېت، ئەمە يەك، مەسەلەي موديرياتى عامەكەش جيا بکريتەوھ و لەگەل ئەو شەرھە زيادە نين كە بەرپرڤانى ليژنەي شارەوانى ئيشارەتيان پييدا، بۆ ئەوھي رېكى بچەين بەراستى ئيمە تەبيعيە سياغەي ئەم ماددەيەي بکەينەوھ، بەلام بە نيسبەت ھەيئەي سياحە تايبەتمەندى بەدينى و پاشان موستەشارەكان بە ماددەيەكى موستەڤيل

بیهینینه خواری، دواتر مودیر عامه‌کان دینه خواری و دواتر مه‌جسی ئیستشاری وه‌زارهت دیته خواری، بۆ ئەوهی ته‌کامولی ته‌شکیله‌که بکات به‌شیوه‌یه‌کی هه‌رمی، زۆر سوپاس.

به‌رێز د.ئه‌رسه‌لان بايز اسماعيل/جیگری سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

ئیمه ده‌توانین ته‌سویتی له‌سه‌ر بکه‌ین و دواتر سیاغه‌که‌ی ته‌نزیم بکه‌ینه‌وه، کاک لیژنه‌ی یاسایی شته‌کانتان بخویننه‌وه، کاک عونی فه‌رموو.

به‌رێز عونی کمال سعید به‌زاز:

به‌رێز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ئیمه سیاغه‌یه‌که‌مان ئاماده کردوو که تازه کاک شیروان ته‌هوزیجی کرد، ژماره‌که‌ی ده‌بیته‌ ماده‌ 4 ئیستا ده‌بخوینمه‌وه:

المادة الرابعة: الهيئة العامة للسياحة ترتبط بالوزارة ولها شخصية معنوية واستقلال مالي واداري ويرأسها موظف بدرجة خاصة حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص في مجال السياحة وتتكون من:

1- مكتب رئيس الهيئة: يرأسه موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة جامعية اولية ويعاونه عدد من الموظفين.

2- المديرية العامة للسياحة في كل محافظة من محافظات الاقليم وادارة (كرميان): ويرأس كل منها موظف بدرجة مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص في مجال السياحة.

3- مجلس ادارة الهيئة: ويحدد مهامهم وتشكيلاته بالنظام.

به‌رێز د.ئه‌رسه‌لان بايز اسماعيل/جیگری سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

به‌ کورديه‌که‌ی بیخویننه‌وه، د.رۆژان فه‌رموو.

به‌رێز د.رۆژان عبدالقادر:

به‌رێز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ده‌فه‌ عه‌ره‌بیه‌که‌م له‌به‌رده‌سته‌ که‌ ده‌بیته‌ ماده‌یه‌کی سه‌ر به‌خۆ و تاییه‌ت به‌ ده‌سته‌ی گشتی گه‌شتوگوزار: ده‌سته‌ی گشتی گه‌شتوگوزار به‌ وه‌زاره‌ته‌وه‌ ده‌لکی‌ندری‌ت و که‌سایه‌تی مه‌عنه‌وی ده‌بی و له‌رووی دارایی و ئابووری کارگێری سه‌ر به‌خۆ ده‌بیته‌، فه‌رمانبه‌ریک به‌ پله‌ی تاییه‌ت سه‌رۆکایه‌تی ده‌کات که‌ بپروانامه‌ی زانکویی به‌رای هه‌بی و خاوه‌ن شاره‌زاو پسرۆر بی له‌بواری گه‌شتوگوزار و له‌مانه‌ی خواره‌وه‌ پیک دیت:

1- نووسینگه‌ی سه‌رۆکی ده‌سته: فه‌رمانبه‌ریک سه‌رۆکایه‌تی ده‌کات به‌ پله‌ی به‌رپۆبه‌ر که‌ بپروانامه‌ی زانکویی به‌رای هه‌بیته‌ و چه‌ند فه‌رمانبه‌ریک یاریده‌ی ده‌ده‌ن.

2 - بەرپۆبەرى گىشتى گەشتوگوزار: لە ھەريەك لە پاريزگاگانى ھەريم و يەگەى ئىدارى گەرميان، فەرمانبەرىك بە پلەى بەرپۆبەرى گىشتى ديوان سەرۆكايەتى دەكات كە بروانامەى زانكۆيى بەرايى ھەبىت و خاوەنى شارەزاو پىسپۆر بىت لە بوارى گەشتوگوزار.

3- ئەنجومەنى كارگىرپى دەستە نەركەكان پىكھاتەكانى بە نيزام رىك دەخرىت.

بەرپۆز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

با ليژنەى ياسايى ماددەى 3 ئاخىر سياغەى بخویننەووە و ئەو تەسويت بکەين، ئەوجا دىینە سەر سياغەکردنى ماددەكەى كە تازە سياغە کرايەو، كاك شىروان فەرموو.

بەرپۆز شىروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

خۆى بە نىسبەت سياحە ھەروەكو پىشترىش ئىشارەتەمان پىى دا لە زمنى ئەو فەقەرەتەنە دەرى بينين و بىكەينە ماددەكەى موستەقىل، ئەو 12 فەقەرەيەى كە دەمىنیتەووە ئەویش با بکەينە ماددەكەى موستەقىل بۆ ئەوئە تەشكىلاتەكە ئەھمىيەتتىكى پى بدرى و تايەبتمەندى خۆى بپاريزى بەو تەشكىلاتەى كە ئىمە ھىناومانە:

بەرپۆز د.ئەرسەلان بايز اسماعيل/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى 3 بخویننەووە عەدا فەقەرەى 13، د.رۆژان فەرموو.

بەرپۆز د.رۆژان عبدالقادر دزەيى:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى سىيەم: وەزارەت لەم پىكھاتەنەى خوارەو پىكىدئ:

يەگەم: وەزىر: سەرۆكى بالائى وەزارەتەو بەرپرسە لە کارەگانى و ئاراستە کردنى سياسەتەكەى و سەرپەرشتى و چاودىرى چالاكیيەگانى دەكات و ھەر لەویشەووە ئەو برپارو فەرمان و رىنماييانە دەردەچن، كە پەيوەندىيان بە نەركەگانى وەزارەت و دەزگاگانىيەووە لە پرووى ھونەرى و دارايى و كارگىرپىو رىگخستەووە ھەيە، بەپىى ھوكمەگانى ياسا بەرپرسىارە بەرامبەر ئەنجومەنى وەزىران بەو پىيەى كە ئەندامىكى ھاوکارە لەو ئەنجومەنداو، بۆى ھەيە ھەندئ لە دەسەلاتەگانى بدات بە برىكارى وەزارەت، يان بەرپۆبەرە گىشتىيەگان، يان ئەوانەى لە وەزارەتدا بە شىاويان دەزانئ.

دوووم: برىكارى وەزارەت: يارمەتى وەزىر دەدات لە ئاراستە کردنى كاروبارى وەزارەت و سەرپەرشتى كاروبارەگانى لە چوارچىوئەى ئەو دەسەلاتەنەى كە لەلایەن وەزىرەووە پىى دەدرىت و دەبىت بروانامەى بەرايى پىسپۆرى زانكۆيى ھەبىت.

سپیه: نووسینگهی وهزیر: فهرومانبهریک سهروکایهتی دهکات، که به پلهی بهرپوهبه بییت و پروانامهی بهرای زانکوی هه بییت و چهند فهرومانبهریک یارمهتی ددهن.

چوارهم: نووسینگهی بریکاری وهزارهت: فهرومانبهریک سهروکایهتی دهکات، که پروانامهی بهرای زانکوی هه بییت و چهند فهرومانبهریک یارمهتی ددهن.

پینجهم: راویژکاران: ژمارهیان له چوار راویژکار زیاتر نه بییت و خاوهن پروانامهی زانکوی بهرای بن، خاوهن شارهزاو پسپور بن.

شهشم: وهزارهت لهو بهرپوهبهرایهتی هه گشتیان هه پیک دیت، که هه یه که وه بهرپوهبهریکی گشتی سهروکایهتی دهکات، خاوهن پروانامهی بهرای زانکوی بییت و شارهزاو کارامه بییت.

1- بهرپوهبهرایهتی گشتی دیوان.

2- بهرپوهبهرایهتی گشتی پلاندانان و بهدواداچون.

3- بهرپوهبهرایهتی گشتی نه خسه دانانی ناوه دانی.

4- بهرپوهبهرایهتی گشتی پروژهکان.

5- بهرپوهبهرایهتی گشتی ناو و ناوه پروکان.

6- بهرپوهبهرایهتی گشتی شارهوانییهکان له پاریزگاکانی ههریم و ئیداره ی گهرمیان.

7- سهروکایهتی شارهوانییهکان له سهنته ری هه پاریزگایهک له پاریزگاکانی ههریم و ئیداره ی گهرمیان.

8- سهروکی شارهوانی له هه پاریزگایهک سهروکایهتی دهکات و به پپی نهو پوله تایبهتهی شارهوانی.

بهریژ د. ئهروسلان بایز اسماعیل/ جیگری سهروکی پهرومان:

ئیسنا ئاخر سیاغهی نهو ماددهیه که خویندرایه وه کی له گهل نهو ماددهیهیه دهستی بهرز بکاته وه تکایه؟ کی دژیتهتی؟ تهنه دووگهس، به زورینهی دهنگ پهسهند کرا، ئاخر سیاغه که داتان نا؟ کاک عمر فهرومو.

بهریژ عمر نوره دینی:

بهریژ سهروکی پهرومان.

سهبارت به مهسهلهی ئیداره ی گهرمیان هه موومان له گهل نهوهین که بایهخی تایبهتی پی بدریت تایه بهتمه ندیهتی و قوربانی دانی نهو ناوچه یه مان له بهرچاوه، به لام ئیمه لیره دا له بهردهم گرفتیکی یاسایی داین، چونکه به پی یاسای ژماره ی 3 پاریزگاکانی ههریمی کوردستان، نهو یه که ئیداریانهی که شه خسیهتی مهعنهوی و قانونیان هه یه بریتیه له پاریزگا، قائیمقام و ناحیه، ههروهها به پی یاسای ژماره 6 ی وهزارهتی ناوخوی ههریمی کوردستان دیسانه وه هه مان شت هه یه، ئیمه مه بهستمان نهوه نیه بلین نه مه لهوی نه بی، ئیستاش تهئیدی نهوه دهکین که لهوی بی، به لام ههول بدین که نه هه شکالیهته یاساییه چارهسهر بکهین، بو نموونه له داهاوو دا ئیمه هه لئبژاردنی پاریزگاکان دهکین ئایا گهرمیان

حسابی پاریزگای بۆ دهكریت یان لهوئ ئەو ئەنجومەنەى كه لهوئ پێك دێتەوه سەر مەسەلەى ئەوہى حسابى قەزای بۆ دهكریت، ھەول بديریت ئەم گرتە و ئەم ئەشكالیهتە قانونیە چارەسەر بكریت، بۆ ئەوہى ھەول بدهین باشتر و چاكتر یاساییانە مافەكانى گەرمیان بەرجەستە بكەین، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ئەرسەلان بايز اسماعيل/چيگري سەرۆكى پەرلەمان:

ئەو بڕگەيە خۆت دەزانى بە دەنگدان رۆيشت و مەسەلەى ياسايى و قانونیەگە دوایى دەبیت لیژنەى ياسايى و حكومت و ئەوانە جی بەجی بكن، موناقدەشە كراوە تەواو بوو، بۆچى موناقدەشە بكەین؟ تەسويى لەسەر كراوە و رۆيشتوو، كاك نەريمان فەرموو.

بەرپز نەريمان عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەوہى كاك عمر گوتى مەخاویكى قانونیە، بەلام لەرووى جی بەجی كردنەوه بەرپۆبەرایەتى گشتى محافەزەكانیش بە ھەلبژاردن ناچنە ئەو شوینە، ئەوانەش ھینیكى ئیداریە، بەلام ھەلبژاردنى قەزاو ناحیەكان لە چوارچۆیە ھەلبژاردن و ئینتخابات دایە، ئەو كاتە ئەوانەى كه لە سنوورى گەرمیان قەزاو ناحیەكان لەگەڵ ئیدارە كە پەيوەندیان بە بەرپۆبەراتیە گشتیەكەى گەرمیانەوه دەبیت، نەك لە سلیمانى دەبیت، بۆیە ھیج ئەشكالىكى قانونى لەویدا نابینم من.

بەرپز د. ئەرسەلان بايز اسماعيل/چيگري سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموون ماددەى 4 كە تازە ھین بوو بیخویننەوه، كاك عونى فەرموو.

بەرپز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة الرابعة:

الهيئة العامة للسياحة ترتبط بالوزارة ولها شخصية معنوية واستقلال مالي واداري ويرأسها موظف بدرجة خاصة حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص في مجال السياحة وتتكون من:

1- مكتب رئيس الهيئة: يرأسه موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة جامعية اولية ويعاونه عدد من الموظفين.

2- المديرية العامة للسياحة في كل محافظة من محافظات الاقليم وادارة (كرميان): ويرأس كل منها موظف بدرجة مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص في مجال السياحة.

3- مجلس ادارة الهيئة: ويتكون من:

أ- رئيس الهيئة/ رئيساً.

ب- المدراء العاميين في كل محافظة من محافظات الاقليم وادارة (كرميان)/ اعضاء.

ج- اثنان من مستشاري الوزارة ينسبهم الوزير / اعضاء.
د- تكون قرارات مجلس الادارة بالاكثرية وتخضع لمصادقة الوزير.

بەپۇڭ د. ئەرسەلان بايز اسماعيل/جېڭرى سەرۆكى پەرلەمان:
ئىستا ماددى 4 ھەمووتان گوڭتان لىي بوو، كى دەنگى بو دەدات تكايە دەست بەرز بكتەوہ؟ كى دژيەتى،
دەست خوڭشيتان لى دەكەين، سەرگەوتوو بن، كۆبونەوہى ئەمرپومان كۆتايى پى دىنين بو بەيانى سەعات
11 ھەربژين.

د. ارسلان بايز اسماعيل
جېڭرى سەرۆكى پەرلەمانى
كوردستان – عىراق

فرست احمد عبدالله
سكرتېرى پەرلەمانى
كوردستان – عىراق

پەرلەمانى كوردستان - عىراق

پرۇتوكۆلى دانىشتىنى ژمارە (13)

سى شەممە رېكەوتى 2010\11\9

خولى سىيەمى ھەئىزاردن

پروتوكولى دانىشتىنى ژماره (13)

سى شەممە رېكەوتى 2010/11/9

كاتژمىر (11) ى پېش نيوەرۆى رۆزى سى شەممە رېكەوتى 2010/11/9 پەرلەمانى كوردستان -
عېراق بە سەرۆكايەتى بەرپىز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەرکوكى) سەرۆكى پەرلەمان و، بە ئامادەبوونى
بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل جېگىرى سەرۆك و، بەرپىز فرست أحمد عبدالله سكرتېرى پەرلەمان، دانىشتىنى
ژماره (13) ى خولى سىيەم، سالى (2010) ى خوى بەست.

بەرنامەى كار:

بەپىيى حوكمەكانى بىرگە (1) ى ماددە (20) لە پىپرەوى ناوخۆى ژمارە (1) ى ھەمواركرائى سائى 1992 ى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، دەستەى سەرۆكايەتى پەرلەمان بىپارى درا دانىشتنى ژمارەى (13) ى خولى سىيەمى ھەلئىزاردن لە كات (11) ى پىش نىوەرۆى رۆژى سى شەممە رىكەوتى 2010/11/9 دا بەم شىوہىە بىت:

1. بەردەوام بوون لەسەر خستنه روو و گفتوگو كىردنى پرۆژە ياساى وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار لە ھەريىمى كوردستان.

2. خستنه روو و گفتوگو كىردنى پرۆژە ياساى دەرمالەى سەرۆكى ھەريىمى كوردستان و جىگرەكەى.

3. خستنه روو و گفتوگو كىردنى پرۆژە ياساى وەزارەتى رۆشنىبرى و لاوان لە ھەريىمى كوردستان.

4. خستنه روو و گفتوگو كىردنى پىشنىارى ياساى زانكو تايبەتەكان لە ھەريىمى كوردستان.

5. خستنه روو و گفتوگو كىردنى پرۆژە ياساى قەرەبوو كىردنەوہى راگىراوانى بى پاساوى ياساى لە ھەريىمى كوردستان - عىراق.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

بەناوى خواى گەرەو مېھرىبان.

بەناوى گەلى كوردستان، دانىشتنەكەمان دەكەينەوہ خولى سىيەمى ھەلئىزاردن، سائى دووہم، خولى گرىدانى بەكەم، ژمارەى دانىشتن 13، رۆژى دانىشتن 2010/11/9.

بەرنامەى كار:

بە پىيى حوكمەكانى بىرگە 1 ى ماددەى 20 لە پىپرەوى ناوخۆى ژمارە 1 ى ھەموار كراوى سائى 1992 ى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، دەستەى سەرۆكايەتى پەرلەمان بىپارى دا بەرنامەى كارى دانىشتنى 13 ى خولى سىيەمى ھەلئىزاردن لەكات 11 ى پىشنىوەر، رۆژى سى شەممە رىكەوتى 2010/11/9 دا بەم شىوہىە بىت:

1. بەردەوام بوون لەسەر خستنه روو و گفتوگو كىردنى پرۆژە ياساى وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار لە ھەريىمى كوردستان.

2. خستنه روو و گفتوگو كىردنى پرۆژە ياساى دەرمالەى سەرۆكى ھەريىمى كوردستان و جىگرەكەى.

3. خستنه روو و گفتوگو كىردنى پرۆژە ياساى وەزارەتى رۆشنىبرى و لاوان لە ھەريىمى كوردستان.

4. خستنه روو و گفتوگو كىردنى پىشنىارى ياساى زانكو تايبەتەكان لە ھەريىمى كوردستان.

5. خستنه روو و گفتوگو كىردنى پرۆژە ياساى قەرەبوو كىردنەوہى راگىراوانى بى پاساوى ياساى لە ھەريىمى كوردستان - عىراق.

بەخىرھاتنى بەريز وەزىرى شارەوانى كاك سمىر دەكەين، زۆر بەخىرھاتن، داوا لە لىژنەى ياساى و لىژنەى شارەوانى دەكەين كەرەمكەن بۆ سەر مەنەسە، لىژنەى ياساى كەرەمكەن بۆ كارەكانتان، كاك عونى فەرموو.

بەرپز عونی کمال سعید بهزاز:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ئىستا دهقى ماددهى 4ى ئەسلى پرۆژهکه دهخوینمهوه که ژمارهکهى بووه ماددهى 5:

الماده 5

اولاً: يكون للوزارة مجلس استشاري يتألف من:

1- الوزير.

2- وكيل الوزارة.

3- المستشارون.

4- المدراء العامون للوزارة.

5- للوزير دعوة أي شخص داخل الوزارة وخارجها في اجتماع المجلس لغرض الاستشارة عند الحاجة.

ثانياً: يتولى المجلس تقديم الاستشارات والتوجيهات الى الوزير وتكتسب صفة القرار الوزاري اذا نال تصديقه.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

(داخل الوزاره أو خارجها) نهك (داخل الوزاره وخارجها)، د.رؤژان فەرموو.

بەرپز د.رؤژان عبدالقادر دزەبی:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ماددهى 5 که له ئەسلى پرۆژهکه ماددهى 4 دهکات:

یهکهه/ وهزارهت ئەنجومهنىكى راپوێژكارى دهبیته كه لهمانهى خوارهوه پێك دێت:

1- وهزیر.

2- بریکاری وهزارهت.

3- راپوێژکاران.

4- بهرپوێبهره گشتیهکانی وهزارهت.

5- وهزیر بۆی ههیه بۆ راپوێژ پێ کردن لهناوهوهو دهرهوهی وهزارهت لهکاتی پێویست دا بانگهێشتی ههر

کهسێک بکات.

دووهم/ ئەنجومهن راپوێژ و پێنمایى پێشکەش به وهزیر دهکات و سیفهتی برپاری وزاری وهردهگریت ئەگەر

وهزیر پهسهندی کرد.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

کاک بلال فەرموو.

بەرپز احمد سليمان (بلال):

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

سه‌بارت به ماددهی 4 له ئەسلی پرۆژەکه که دەبێتە ماددهی 5، له خالی (4)م له دهقه کوردیه‌که تییینیمان نیه، به‌لام له دهقه عەرییه‌که‌دا پیمان باشه بکریت به (المدراء العامون للوزارة)، (5) م بهم شیوهیه دابریژریتهوه :

(له‌کاتی پێویست وه‌زیر بۆی هه‌یه بانگه‌یشتی هه‌ر که‌سیک بکات له ناوه‌وه‌و ده‌روه‌ی وه‌زاره‌ت به مه‌ستی ر‌اویژ پێ کردن بۆ ئەوه‌ی هه‌قی ده‌نگ دانیان هه‌بیت).

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

لیژنه‌ی یاسایی ره‌ئیتان؟ کاک شیروان فه‌رموو.

به‌رپز شیروان ناصح هه‌یدمەری:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ئیمه وه‌کولیزنه‌ی یاسایی پێشنیارمان کردوو که ئیعه‌ده‌ی سیاغه‌ی ئەم مادده‌یه بهم شیوه‌یه بێت:

اولاً: یكون للوزارة مجلس استشاري يتألف من:

1- الوزير / رئيساً.

2- وكيل الوزارة/ عضواً.

3- رئيس الهيئة العامة للسياحة/ عضواً.

4- المستشارون/ اعضاء.

5- المدراء العامون للوزارة/ اعضاء.

6- للوزير دعوة أي شخص داخل الوزارة اوخارجها في اجتماع المجلس لغرض الاستشارة عند الاقتضاء دون ان يكون له حق التصويت.

ثانياً: يتولى المجلس تقديم الاستشارات والاقتراحات الى الوزير وتكتسب صفة القرار الوزاري اذا نال تصديقه.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

سوپاس بۆ جه‌نابتان، به‌رپز جه‌نابی وه‌زیر ره‌ئیت هه‌یه ده‌باره‌ی ئەوه؟ فه‌رموو.

به‌رپز سمیر عبدالله ئاکره‌یی (وه‌زیری شاره‌وانی):

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

من له‌گه‌ڵ ئەوه‌م که پێشنیاری لیژنه‌ی شاره‌وانی که (المدراء العامون للوزارة) بێت و چ ئەشکالیه‌تیک له‌سه‌ری نیه، به نيسبته‌ت ئەوه‌ی که لیژنه‌ی یاسایی باسی کرد، ئەویش هیچ ئیعترازیکم له‌سه‌ری نیه به نيسبته‌ت ئەوه‌ی سه‌رۆک بنووسریت و عوزوه‌کانیش و ئەعزائیش به‌و شیوه‌یه بکریت.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان كى دەپھەۋىت قسە بىكات؟ تەنھا سى بەرپىز دەپانەۋى موداخەلە بىكەن،
رېزداران (عمر رەبەلەزىز، شىردل تحسىن، گولىزار خان) كاك عمر فەرموو.

بەرپىز عمر رەبەلەزىز بەھالەلەن:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەرھتا ئەگەر ھەلە نەبەم نوقتەپەكە نىزامىم ھەپە و وابزانم دوپنى لە ماددەى 3 كاك د.ئەرسەلان ئەگەر
جەنابى لەبىرى بىت دەنگى بۇ نەدراو موناھەشە كراو خراپە ئەمپۇ.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەرپىز جىگرى سەرۋكى پەرلەمان كە دوپنى سەرپەرشتى جەلسەكەى كىرد دەلى دەنگى بۇ درا، كاك عمر
فەرموو.

بەرپىز عمر رەبەلەزىز بەھالەلەن:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بە نىسبەت ماددەى 4 ھە، سى تىبىنىم ھەپە، يەكەمىان / تەسنىە لەسەر ئەو پىشنىارەى بەرپىز لىژنەى
ياساى دەكەم كە ئەو مودىرپەى ھەپەى عامە پىۋىستە رەئىسى ھەپەى عامە ئەندام بىت، ئەو ئىزافە
كرا، دىارى كىردنى سەرۋكايەتپىش بۇ مەجلىسەكە، ئەو ھەش شتىكى باشە، بەلام دوو تىبىنىم ماو، يەككىيان
بە نىسبەت خالى 5 ھە من وادەزانم خالى 5 زىادە لەم ماددەپە، (للوزىر دەۋە اى شىخى داخلى الوزارە او
خارجەا)، يەئنى ئەمە تەحسىل حاسلە، لە سەرھەش باس لە مەجلىسى ئىستشارى دەكەپن، لىرە ھەكو
سەلاھىەتپىكى ھەزىر دىارى كراو ھەش شتىكى زۇر ئاساى و سەرھەتپەپە، يەك لە ماف و ئەركە سەرھەتپەپەكانى
ھەزىر پىۋىست ناكات ئەو ماددەپە ھەبىت، بە نىسبەت بىرگەى 2 ھە (پتولى المجلس تقديم الاستشارات
والتوجهات الى الوزير وتكتسب صفة القرار الوزاري اذا نال تصدقہ) تەسدىقەكە لەلاپەنى كىۋەپە؟ يەئنى
ئەگەر دىارى بىرپىت بۇ ئەۋەى ئەو تەساۋلە رەفە بى و، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

كاك شىردل فەرموو.

بەرپىز شىردل تحسىن مەمە:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

دوپنى ئىمە تەسوئەمان دا لەسەر ھەپەى عامە و مەپىش پىشتىگرى لە لىژنەى قانونى دەكەم كە رەئىسى
ھەپەى عامە لەو خالانە زىاد بىرپىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

گولىزار خان فەرموو.

بەرپىز گوليزار قادر اسماعيل:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

يەكەم/ لەبەرئەوهى كە دەستەپەك بۆ گەشتوگوزار لەناو ياساكەدا چەسپاوه و دوینی دەنگى لەسەر دراوه، وه ماددەپەكەى بۆ زیاد كراوه و من پشتگىرى ئەوه دەكەم كە سەرۆكى ئەو دەستەپە ئەندام بىت لە ئەنجومەنى وەزارەت، دووم/ دەربارەى بىرگەى 5 ئەوانەى كە وەزىر بانگەيشتيان دەكات و راوئىزيان پى دەكات، مافى دەنگدانىان نەبىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى شارەوانى رەئىتان؟ كاك بلال فەرموو.

بەرپىز احمد سليمان (بلال):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە تىبىنەكى تابەتمەن نىه تەنھا ئەو تىبىنەنى كە پىشتر باسەم كرد، هەر ئەو دەمان هەپە، سوپاستان دەكەم.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياساى رەئىتان؟ كاك شىروان فەرموو.

بەرپىز شىروان ناصح حەيدەرى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

هەر وەكو هەموو قانونى وەزارەتەكان دەبىت وەزىر دەسەلاتى ئەوهى هەبىت كە بتوانى لەخارجى دائىره موستەشارىن بانگ بكات يان خوبەرا بانگ بكات، چونكە رەنگە ئەگەر ئەو دەسەلاتەى پى نەدرىت ئىمكان هەپە زۆر كەس هەپە مومكىنە بە نەزەرى ئىعتبار وەرناگىر دىت قسەى وەزارەت يان قسەى وەزىر ناپەت، بەلام ئەگەر دەسەلاتى پى بدرىت دەتوانى لە رىنگاى پەيوەندىەكانەوه دەعوەتى هەر خەبىرىك بكات، بە نىسبەت كاك عمر كە دەللىت (وتكتسب صفه القرار الوزارى) كە دەللى قەرارى وزارى مەعناى واپە موسادەقەى وەزىرە قەرارى وزارى، چونكە ئەگەر موسادەقە نەكرىت نابىتە قەرارى وزارى كەواتە وازحە و وەزىر خۆى موسادەقە دەكات، ئىمە هەر ئەو وەندە مولاخەزەپەمان هەپە، ئەوانەى تر لە هەموو لە پىشنىارەكەى ئىمە بە نەزەر ئىعتبار وەرگىراپە و ئەوهى كە خويندەمانەوه كە رەئىسى هەپەئەى عامە سىاحە ببىتە عزو لەو ئەنجومەنە راوئىزكارىه و زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

پەعنى پىشنىارى رىزدار كاك عمر وەرنەگىرا، ئەسلى ماددەكە بخویننەوهو كاك عونى فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادە 5

اولاً: يكون للوزارة مجلس استشاري يتألف من:

- 1- الوزير/ رئيساً.
- 2- وكيل الوزارة/ عضواً.
- 3- رئيس الهيئة العامة للسياحة/ عضواً.
- 4- المستشارون/ اعضاء.
- 5- المدراء العامون للوزارة/ اعضاء.
- 6- للوزير دعوة أي شخص داخل الوزارة او خارجها في اجتماع المجلس لغرض الاستشارة عند الاقتضاء دون ان يكون له حق التصويت.

ثانياً: يتولى المجلس تقديم الاستشارات والاقتراحات الى الوزير وتكتسب صفة القرار الوزاري اذا نال تصديقه.

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

د.رؤژان فهرموو.

بهريز د.رؤژان عبدالقادر دزمي:

بهريز سهرؤكى پهرلهمان.

ماددهى 5

يهكهم/ وهزارهت نهنجومه نيكي راويژكارى دهبيت كه لهمانهى خواره وه پيك ديت:

- 1- وهزير/ سهرؤك.
  - 2- بريكارى وهزارهت/ نهندام.
  - 3- سههروكى دهستهى گشتى/ نهندام.
  - 4- راويژكاران/ نهندامن.
  - 5- بهريوبه ره گشتيه كانى وهزارهت/ نهندامن.
  - 6- وهزير بوى ههيه بو راويژ پي كردن لهناوه وه وه دهروهى وهزارهت لهكاتى پيويست دا بانگهيشتى ههر كه سيك بكات بكات به بي وهوهى مافى دهنگدانى ههبيت.
- دووهم/ نهنجومه ن راويژ و رينمايى پيشكesh به وهزير دهكات و سيفهتى بريارى وزارى وهرده گريت نهگهر وهزير پهسهندى كرد.

بهريز سهرؤكى پهرلهمان:

بهريزان نيستا وهكو نهوهى خويندرايه وه، كي بهم شيويه لهگه له تكايه دهستى بهرز بكات وه؟ زور سوپاس، كي لهگه ل دانيه؟ به كوئى دهنك پهسهند كرا، بو ماددهيه كي تر كاك عونى فهرموو.

بهريز عونى كمال سعيد بهزاز:

بهريز سهرؤكى پهرلهمان.

الماده 6

للوزير التعاقد مع الاشخاص الطبيعية والمعنوية من ذوي الخبرة والاختصاص داخل الاقليم أو خارجه للقيام بالمهام والواجبات التي توكل اليهم وللمدة التي يراها مناسباً وذلك لغرض تحقيق اهداف الوزارة وتحدد حقوقهم والتزاماتهم من قبل الوزير بع استحصال موافقة رئاسة مجلس الوزراء.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

د.رۆژان فەرموو.

بەرپز د.رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ماددهی 6

وهزیر بۆی ههیه گریبهست لهگهڵ كهسهكانی سروشتی و معهنهوی، ئهوانهی كهخاوهن پسیپۆری و شارهزان، له ههریم و له دهرهوهی ههریم، بۆ ئهوهی به ئهرك و كارهكانیان كه پێیان دهسیپێدریت ههستن، بۆ ئهوه ماوهی كه بهگونجای دهزانی تا ئامانجهكانی وهزارهت بهدهست بهینیت، ماف و ئهركهكانیان له لایهه وهزیر دیاری دهكریت، دواى وهگرتنی رهمانهندی سەرۆكایهتی ئهنجومهنی وهزیران.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

لیژنهى شارهوانی رهئیتان تکیه؟ كاك بلال فەرموو.

بەرپز احمد سلیمان (بلال):

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ئیمه پشنگیری له دهقی ماددهكه دهكهن و بهس پیمان باشه دهقه كوردیهكهی كه تۆزیک لهنگی تیايه بهم شیوهیه دابریژریتهوه :

وهزیر بۆی ههیه گریبهست بکات لهگهڵ كهسه ئاسایی و معهنهویهكان ئهوانهی شارهزاو پسیپۆرن له ههریم و دهرهوهی ههریم ، بۆ ئهوه ماوهیهی به گونجای دهزانی بهمهبهستی ودهست هیانی ئامانجهكانی وهزارهت ، له لایهه وهزیرهوه ماف و ئهركهكانیان دیاری دهكریت ، دواى وهگرتنی رهمانهندی سەرۆكایهتی ئهنجومهنی وهزیران. سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

لیژنهى یاسایی رهئیتان؟ كاك شیروان فەرموو.

بەرپز شیروان ناصح حهیدهری:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ئىمە تەئىدى ماددەكەمان كوردو، بەلام پېويستى بە تەوزىچىك ھەيە بەراستى، لەبەرئەوھى وەزىر ھەقى ئەوھى ھەيە كە عەقد بىكات لەگەل ھەر شەخسىكى تەبىعى بىت يان مەعەنەوى بىت، ئەگەر لەناو ھەرىم بىت ئەوھەندەئى ئىمە مەلوماتمان ھەيە لە زمنى دەسلەلاتى وەزىر، بەلام ئەگەر ھاتو ئەو موستەشارە يان ئەو شەخسە مەعەنەويە لە دەرەوھى ھەرىم بوو دەبىت موافقەتى سەرۇكاپەتى ئەنجومەنى وەزىران وەربىگىت، بۇيە پېويست دەكات لىرە ماددەكە دەسكارىەكى لى بىگىت و ئەگەر جەنابى وەزىر بەرپىگى سەرۇكاپەتەوھ تەوزىجاتىكمان بداتى زۇ باشە و زۇر مەمنونىن.

بەرپىز سەرۇكى بەرلەمان:

بەرپىز جەنابى وەزىر رەئىتان؟ فەرموو.

بەرپىز سمىر عبدالله ئاكرەبى (وەزىرى شارەوانى):

بەرپىز سەرۇكى بەرلەمان.

لەگەل نەسە كوردىيەكەى لىژنەى شارەوانىن كە گۆراوھ بۇ گرىبەست، كەسى ئاسايى موافقم لەو نەسەى كە بەر عەرەبى ھاتوو، (للوزير التعاقد مع الاشخاص الطبيعية والمعنوية من ذوي الخبرة والاختصاص داخل الاقليم أو خارجه للقيام بالمهام والواجبات التي توكل اليهم وللمدة التي يراها مناسباً وذلك لغرض تحقيق اهداف الوزارة وتحدد حقوقهم والتزاماتهم من قبل الوزير بعد استحصال موافقة رئاسة مجلس الوزراء، لىرە ئەگەر ئىزافەى ئەوھ بىكەين (اذا كانت خارج صلاحية الوزير)، يەعنى نەگەرپىتەوھ ئەنجومەنى وەزىران، ئەگەر لەسەلاحيەتى وەزىر بىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۇكى بەرلەمان:

رېزداران كى دەيەوئ قسە بىكات؟ ئەم رېزدارانە دەيانەوئ قسە بىكەن (عمر نورەدىنى، د.رفىق صابر، د.صباح، حمە سەيد، د. احمد، عبدالسلام بەروارى) كاك عمر فەرموو.

بەرپىز عمر نورەدىنى:

بەرپىز سەرۇكى بەرلەمان.

سوپاس بۇ لىژنەى شارەوانى كە ھەوليان داوھ و پېشنىارى ئەوھشيان كەد كە دەقە كوردىيەكە جارىكى تر دابىرپىزىتەوھ، بەس لەراستى دا ئەوھى كە لە دەقە عەرەبىيەكە دا ھاتوو ئەشخاسى تەبىعى لەرووى ياسايىيەوھ ئەمە دروست ترە، نەك كەسانى ئاسايى، چونكە ئاسايى بە عەرەبىيەكەى دەبىتە اعتيادى كە ئەمە لەگەل مەفھومە قانونىيەكەى دروست نىە، بۇيە ھەروھكو خۇى و وھكو كەسانى سروسىتى بىمىنىتەوھ دروست ترە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۇكى بەرلەمان:

كاك د.رفىق فەرموو.

بەرپىز د.رفىق صابر قادر:

بەرپىز سەرۇكى بەرلەمان.

ئەم ماددەدە باس لە دوو شتی گرنگ دەکات، یەکیکیان / ئەوەیە کە جەنابی وەزیر بۆی هەیه بەس لەگەڵ کەسانیک کە وەزارەتەکە ی پێویستی پێیەتی گری ببهستیت، لە ناو دەو دەروەدی و لات، ژمارە ی ئەو کەسانە ی کە گریبەستیان لەگەڵ ببهستیت دیاری نەکراوە، دەشی لە کەسیکەووە تا سەد کەس بپروات، دوو دەمیان / ماو دە زەمەن و کاتی ئەو گریبەستە دیسانەووە دیاری نەکراوە، من پیموایە هیشتنەووە ی هەم ژمارە ی ئەو کەسانە و هەم ماو دە کە بەم جۆرە مو تەلە قە و بەم جۆرە رەهایە رەنگە لەگەڵ ناو دەرۆکی قانونە کە زۆر نە یە تەووە، بۆیە من پێشنیار دەکەم کە ژمارە ی ئەو کەسانە ی کە بۆی هەیه جەنابی وەزیر گریبەستیان لەگەڵ بکات لە ناو دەو و دەروە دیاری بکریت، زۆر سوپاس.

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاک د. صباح فەر موو.

بەرپێز د. صباح بەرزنجی:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم دەقە کە لێرە هەیه دیارە دە یە و پیت کە ماف و سە لآحیاتیک بەدات بە وەزیر بۆ گریبەست ئەمە زۆر تەبیعیە و لە هەموو دنیا دا گریبەست مەرج و پێداویستی خۆی هەیه، نە ک تەنھا وەزیر ئەگەر مو دیر عامیش گریبەست لە بەر خاتری ئامانجەکانی وەزارەت بکات چ کیشە یەکی تیدایە، بۆیە من بە لامەووە قورسە کە بپین هەمیشە ئەو قەیدە دا بنپین (بەد استحصا ل مو افقە رئا سة مجلس الوزراء)، کاتیک کە وەزیر وەزیرە و ئەندامی ئەنجومەنی وەزیرانە بە تەبیعیەت و ئەو تەخوی لە ی پیدراو کە وەزارەتە کە ی خۆی بەرپێو بەت، دەبی ئەو ئەندە سە لآحیات ی پێ بدریت یان ئەو ئەندە متمانە ی پێ بدریت کە بۆ خۆی لە چوار چیو یە یاساکان دا کار بکات، دیارە وەزیر نابیت پێچەوانە ی یاساکان و یان لە دەروەدی ئەو چوار چیو یە ی کە بۆی دیاری کراوە کار بکات، بۆیە من لەگەڵ ئەو هینە نیم کە ئەو قەیدە کە دە لیت (بەد استحصا ل مو افقە رئا سة مجلس الوزراء)، چونکە ئەووە تەحسی ل حاسلە و بی گو مان وەزیر پابەند دەبی بەو مەوزو عانە و، زۆر سوپاس.

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاک حمە سعید فەر موو.

بەرپێز حمە سعید حمە علی:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم ماددە یە گرنگی خۆی هەیه، چونکە عەقد نووسینە و بۆ مەشاریع و بۆ تەندەرو بۆ ئەو جۆرە شتانە یە، بۆیە بۆ حەل کردنی ئەو ئەشکالە من لەگەڵ کاک د. صباح دام بۆ ئەو ی جیا ی بکەینەووە و بیکەین بە سی برگە، برگە ی یە کە م / للوزیر التعاقد مع الاشخاص الطبيعية والمعنوية من ذوي الخبرة والاختصاص داخل الاقليم، ئەمە سە لآحیە تی خۆی بیت، برگە ی دوو دەم / للوزیر حق التعاقد مع الاشخاص الطبيعية والمعنوية خارج الاقليم بەد استحصا ل مو افقە مجلس الوزراء، برگە ی سی یە م / تحدد حقوقهم

والتزاماتهم من قبل الوزير بعد استحصال، ئەو ئىستحسالە ديسان بۇ حقوق وئىلتزامات دەگەرپتەو، من پىموايه حقوق و ئىلتزامات (من قبل مجلس الوزراء)، ئىتر ئەو كاتە وەزىرشى تيايه و حقوق و ئىلتزاماتەكەش فراوانتر دەبى و دەكرىت بەو سى برگهيه، ماددهكه وازح تر دەبى و دياره مەفھومى ماددهكه و ئامانجەكهى، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د.احمد فەرموو.

بەرپىز د.احمد ابراهيم على احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش ھەر پشتگىرى ھاوکارانم دەكەم ئەوھى كە بەرپىزان دياريان كرد، ئەوھى ليژنەى شارەوانى كەدايرپشتووتەو، بەرپىز سەرۆكى منيش پىموايه كەسى تەبىعى دەبىتە، سروشتى نەك ئىعتىادى، ئاسايى لە كوردىيەكەى، سروشتيەكە دروست ترە، كەسە سروشتى و مەعنەويەكان تەواو ترە، نەك كەسە ئاسايى و مەعنەويەكان، منيش لەگەل ئەوھم كە كات ديارى بكرىت بۇ ئەو گرىبەستەى كە لەلايەن وەزارتەوھى يان وەزىرەوھى لەگەل كەسە مەعنەوى و سروشتيەكاندا دەكرىت، بۇ ئەوانەى كە لە دەرەوھىن پشتگىرى لەرپەئى ليژنەى ياسايى و ھەرەوھى ئەو بەرپىزانەش كە پەسەندىان كرد كە دواى موافقەھى مەجلىسى وەزرا بىت، واتە ئەگەر لە دەرەوھى بىت موافقەھى مەجلىسى وەزرا وەرپىزدرىت، بەلام ئەگەر لەناوخۆ بىت ئەوا حەقى خويەتى بتوانى ئەو گرىبەستانە ئەنجام بدات، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عبدالسلام فەرموو.

بەرپىز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من دوو مولاھەزەى بەرپىز سەرۆكى ليژنەى ياسايى و ھەر جەنابى وەزىر دەكەمە بەلگە بۇ قسەكانم، يەك/ وەكو بەرپىز كاك شىروان باسى كرد وەزارەت تەبىعىە كە تەعاقود دەكات و رۆژانە بەلئىن و شت دەدات من نازانم ئەوھى دەرەوھى ھەموو رۆژىك دەبينىن لە تەلەفزيون فلان وەزارەت عەقدى گرى دا لەگەل فلان جىھەت و فلان جىھەت، دوو/ لە قسەكانى جەنابى وەزىر كە لە ئەخىرەوھى (اذا كانت صلاحيات الوزير) واتە بە پىي مومارەسەى عەمەلى جەنابى سەلاحيەتى وەزىر لەو شتانە ھەيە، من دەبينم ئەم ماددەيە ئەسلەن زىادە، يەك/ ئەگەر عەقدەكە گرىبەستى كوردى ئىمە بىت، يەعنى دامەزراندن بىت ئەمە بەندە بە ئامۆزگارەيەكان و برپارەكانى ئەنجومەنى وەزىران، ئەوھى ئىستا ئەمرو رۆژانە بە دامەزراندن و گرىبەست ھەموويان دەبردىت بۇ ئەو، چونكو راگىراو، ئەگەر مەسەلەى رۆژ و شتە، بەندە بە ميزانىە و بەشتى تر، ئەگەر نا عەمەلەيەن دەيكەن، من تەسەور دەكەم ماددەكە داعى نيە و تەحسىل حاسلە، ھەتا بۇ ئەوانەى دەرەوھى، ئەگەر برپارە بىمىنىت شتى لوغەوى عەجيب ھەيە تىيدا، يەعنى نا بەس لە

كوردیه‌كه‌ی، (الاشخاص الطبيعيين والمعنويين) یه‌عنی موزه‌كه‌ره، پاشان (المدة التي يراها مناسبة) یه‌عنی موئنه‌سه، به‌س من له‌گه‌ل ئه‌وهم مادده‌یه‌کی زیاده‌یه، سوپاس.

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

به‌پ‌یزان هه‌ردوو لیژنه‌ی شاره‌وانی و یاسایی، نیستا هه‌ندیك پ‌یشنیار هات بو ئه‌وه‌ی وه‌زیر بو‌ی هه‌بی گ‌ریبه‌ست له‌گه‌ل ئه‌وانه‌ی ناوه‌وه مافی خو‌ی بی‌ت، ئه‌وانه‌ی له‌ دهره‌وه بی‌ت ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران یان ریئاسه‌ی ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران که دوو شتی موخته‌لفن، ئه‌م ئه‌گه‌ر پ‌یش وه‌خت یه‌کلایی بکه‌نه‌وه بو ئه‌وه‌ی بدری‌ته دهنگدان، ره‌ئیشان له‌و باره‌وه ئه‌گه‌ر پ‌یمان بده‌ن؟ لیژنه‌ی یاسایی که‌ره‌مکه‌ن، کاک عونی فه‌رموو.

به‌پ‌یز عونی کمال سعید به‌زاز:

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

سیاغه‌یه‌که‌مان ئاماده کردوو له‌سه‌ر ئه‌و مادده‌یه نیستا ده‌یخوینمه‌وه، ئه‌گه‌ر قبول بوو له‌لایه‌ن ئه‌ندامانی په‌رله‌مان بدری‌ته دهنگدان:

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

کاک عونی فه‌رموو.

به‌پ‌یز عونی کمال سعید به‌زاز:

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

الماده 6

للووزير التعاقد مع الاشخاص الطبيعية والمعنوية من ذوي الخبرة والاختصاص داخل الاقليم للقيام بالمهام والواجبات التي توكل اليهم وللمدة التي يراها مناسباً وذلك لتحقيق اهداف الوزارة وتحدد حقوقهم والتزاماتهم من قبله، و استحصال موافقة رئاسة مجلس الوزراء اذا كان التعاقد مع الاشخاص من خارج الاقليم.

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

لیژنه‌ی شاره‌وانی ره‌ئیشان؟ کاک بلال فه‌رموو.

به‌پ‌یز احمد سلیمان (بلال):

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ئیمه‌ باشه ئه‌و پ‌یشنیاره‌ی که کرا که لیك جیاکردنه‌وه‌ی سه‌لاحیه‌ته‌کان، ئه‌و گ‌ریبه‌ستانه‌ی که داخلین له سه‌لاحیه‌ته‌ی وه‌زیر بی و ئه‌وانه‌ی که خارجین دوا‌ی موافقه‌ی ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران بی‌ت، سوپاس.

به‌پ‌یز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

جه‌نابی وه‌زیر ره‌ئیشان؟ فه‌رموو.

به‌پ‌یز سمیر عبدالله ئاکره‌بی (وه‌زیری شاره‌وانی):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من له گەل ئەووم بەراستی ئەووە جیا بکریتەو، هی داخلى به گریبەست بکریت له زمنى سەلاحیەتی وەزیری مەعنى بیٔ، ئەووی تریش به سەلاحیەتی ئەنجومەنی وەزیرانە که لەوان داوا بکریت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شیروان فەرموو.

بەرپىز شیروان ناصح حەیدەری:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئیمە ماددە کەمان کردوو بە سى بەش، یەك/ پەيوەندی هەیه بەو عەقدانەى که لەناو هەریم دەکرین، ئەووە له زمنى دەسەلاتی وەزیرە، دوو/ ئەو عەقدانەى که پەيوەندی بەو شارەزا و پەسپۆریانە هەیه که له دەروە دین، ئەووە ریئاسەتی ئەنجومەنی وەزیران دەبیٔ موافەقەتی لەسەر بکات، سى/ تەحیدیدی حقوق و واجباتی ئەوانە لەلایەن وەزیرەو دەست نیشان بکریت، ئەووە بەراستی ئەگەر بییه سەر حەقیقەت نەریتیکە له هەیکەلی هەموو وەزارەتەکان هاتوو، خو مادام وەزارەت شەخسیەى مەعنەوی هەیه بە پى قانونی ئەنجومەنی وەزیران، ئەسلەن ئەو شتانەى هەموو پى دەکریت، بەلام بوو تە نەریتیک که ئیستا له هەموو هەیاکەلەکان هاتوو، لیڕەش ئەگەر بیتهووە مانعات نیه، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ژمارەش باسکرا، چەند بەرپىزىك گوتیان ژمارەى ئەوانى گریبەست لەگەلین دەکریت دوو بە بى ئەووە نەختیک زەحمەتە بخریتە دەنگدانەو، چونکە هەر پرۆژەیهك شتیکی تایبەتی هەیه، ئیجتمالە هەندی پرۆژە هەر نەیهوئیت، یان یەکیکی بوئیت یان چواری بوئیت، ئەوان لەوین و دەتوانن تەقیمی بکەن، بۆیه ئیستا ئاخر سیاغە بخویننەووە بۆ ئەووی بیخەینە دەنگدان، كاك عونی فەرموو.

بەرپىز عونی کمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

الماده 6

للووزير التعاقد مع الاشخاص الطبيعية والمعنوية من ذوي الخبرة والاختصاص داخل الاقليم للقيام بالمهام والواجبات التي توكل اليهم وللمدة التي يراها مناسباً وذلك لغرض تحقيق اهداف الوزارة وتحدد حقوقهم والتزاماتهم من قبله، و استحصال موافقة رئاسة مجلس الوزراء اذا كان التعاقد مع الاشخاص من خارج الاقليم.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەپۈتەن گۈپتەن لىي بوو، ئىستا كى لەگەن ئەوھىيە بەو شىۋەھىيە دەنگى بۇ بدەن، تىكايە دەستەن بەرز بەكەنەوھ؟ زۆر سوپاس، كى لەگەن دانىيە؟ بە كۆى دەنگ پەسەند كرا، ئىستا بۇ ماددەھىيەكى تر، كاك عونى فەرموو.

بەپۈتەن عونى كمال سەيد بەراز:

بەپۈتەن سەرۋكى پەرلەمان.

المادە 7

اولاً: يحدد بنظام مهام واختصاصات وتشكيلات الوزارة.

ثانياً: للوزير استحداث او دمج او الغاء مديرىات او اقسام او شعب عند الاقتضاء.

ثالثاً: للوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەپۈتەن سەرۋكى پەرلەمان:

كاك د.رۇژان فەرموو.

بەپۈتەن د.رۇژان عبدالقادر دزەبى:

بەپۈتەن سەرۋكى پەرلەمان.

ماددە 7

1- ئەرك و دەسەلاتەكان و پىكھاتەكانى و وزارت بە پىرەوئىك ديارى دەكرىت.

2- وەزىر بۇى ھەيە، چەند بەرپۆەبەرايەتتەك يان ھۆبەيەك يان بەشىك لەكاتى پىۋىست دروست بكات يان لىكيان بدات يان ھەلىان بوەشىنىتەوھ.

3- وەزىر بۇى ھەيە، رىنمايى پىۋىست دەرېكات بۇ ئاسانكارى جىبەجىكردى ئەم ياسايە.

بەپۈتەن سەرۋكى پەرلەمان:

كاك احمد فەرموو

بەپۈتەن احمد سلیمان عبدالله(بلال):

بەپۈتەن سەرۋكى پەرلەمان.

ئىمە لە دەقە كوردىكە ھىچ تىببىنيمان نىيە، زۆر باش ھاتوو، بەلام لە دەقە عەرەبىيەكە، يەكەم/ واوى تەشكىلات لادەبرىت.

لە سىيەمىش/ لە سەرەتاوہ دەئىت (للوزىر) بكرىت بە (على الوزىر)، سوپاس.

بەپۈتەن سەرۋكى پەرلەمان:

لىژنەى ياسايى رەئىتان.

بەپۈتەن شىروان ناصح ھەيدەرى:

بەپۈتەن سەرۋكى پەرلەمان.

خۆى تەشكىلاتەكە، تەقريبەن دەتوانىن ئەۋەدى كە لە ئاستى مودىرىيەى عامەو ھەيئەى عامەيە، ھەموو تەشكىلاتەكە لەۋى دىارى كراۋە، بەلام رەنگە مەھامى ئەۋ تەشكىلاتە دىارى نەكرا بىتت، بۇيە من پىموايە مەھام و ئىختىصاصەكە بۇ تەشكىلى وەزارەت دەگەرپتەۋە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر رەئىتان.

بەرپىز سىمىر عبدالله ئاكرەمىي / وەزىرى شارەۋانى و گەشتوگوزار:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من لەگەل ئەۋە دامە، ئەۋ ماددەيەى بۇ خۇمان پىشنىارمان كىردوۋە پەيرەۋى بىكرىتت، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان.

كى دەيەۋىت قسە بىكات دەستى بەرز بىكاتەۋە؟ بۇ ئەۋەى ناۋيان بنووسىن، ئەۋ بەرپىزانە دەيانەۋىت قسە بىكەن، رىزدار (شەۋنم محمد، نەرىمان عبدالله، د.صباح بەرزنجى، عمر عبدالعزىز، د. ئاراس)، كەسى تر ھەيە؟ نىيە، كەرەم بىكە شەۋنم خان.

بەرپىز شەۋنم محمد غرىب:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بەنىسبەت ئەۋ ئىستىجداسەى كە باس كرا، مودىرىياتەكان لەگەل بەشەكان، ھۇبەكانى وەزارەتەكاندا، تەنھا مودىرىيەتم پى باشە لە سەلاحياتى وەزىردا بىت، چونكە مودىرىيەت وەحدەى ئىدارى ھەيە، وەحدەى حىسابى ھەيە، بەلام بەشەكانى تر، ھەموۋى لە دەسلاتى وەزىر مودىر عامى ديوانە، مودىر عامى دائىرەكان دايە، چونكە ئەۋ بەشە بچوۋكانە پىۋىست نىيە بە تەداخولى وەزىرو، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، رىزدار نەرىمان فەرموو.

بەرپىز نەرىمان عبدالله قادر:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى ھەۋتەم، يەكەم/ (يچدد بنظام مەھام واختصاصات وتشكىلات الوزارة)، ھاۋرام لەگەل لىژنەى شارەۋانىيەكان تەشكىلات لاپىرئىت، لەبەر ئەۋەى تەشكىلاتەكە، ئىمە لىرە دەنگمان بۇداۋ، تەشكىلەكە تەنزىم بوۋە، مەھام و ئىختىصاصات، ئەۋ كاتە تەشكىلاتەكە، ئەگەر دەسلاتى ھەبىت ئىلغاي بىكاتەۋە، كەۋاتە وەزىر بۇى ھەبوۋ تەشكىلاتەكەى كە ئىمە دەنگمان بۇداۋ پەرلەمان تەصدىقى لەسەر كىردوۋە، دەتوانىت گۇرئانكارى تيا بىكات، بۇيە ئەۋ تەشكىلاتە پىۋىست ناكات لەۋى ھەبىت، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، رىزدار د.صباح فەرموو.

بەرپز د.صباح محمد نجیب:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە برگەى يەكەمى ئەم ماددەى، بېگومان ئەوئى كە ئىمە وەكو ياسا دايدەرپزىن، بەشپوئەكى موجهل له ياساكەدا، هېچ مانعك نىيە، كە بەسىستەمىك تەحدىد بكرىت، ئايا مەهام بىت، يان ئىختىصاص بىت، يان تەشكىلات بىت؟ بۆيە من پشتگىرى لەو نەصە دەكەم كە هەيە، بەلام سەبارەت بە دووهم، جارى وا هەيە بەبوونى ئەلف لامىك.....

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە کام نەص كە هەيە؟ هى پرۆژە ياساکە، يان لیژنەى قانونى، يان شارەوانى.

بەرپز د.صباح محمد نجیب:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

(يحدد بنظام مهام واختصاصات وتشكيلات الوزارة)، ئەمە هېچ ئىشكالىكى نىيە، سەبارەت بە برگەى دووهم/ كاتىك كە دەلىت (للووزير استحداث او دمج او الغاء مديريات او اقسام او شعبا عند الاقتضاء)، كاتىك كە لە رووى دەلەلاتى زمانەوانىيە سەيرى ئەمە دەكەين، هەر ماناىەكەى واى لى دىت، بزنان ماناىەكەى دروستە، يان دروست نىيە، وەزىر بۆى هەيە چەند مودىريەتىك و چەند قسىمىك و چەند شوەبەىەك لەكاتى پىويستدا لا ببات، يەئنى رەنگە ئەگەر بەشپىكيان لا ببات و بەشپىكيش لا نەبات، يەئنى مەفھومى موخالىفى هەيە، ئەگەر بكرىت بە (المديريات او الاقسام او الشعب)، يەئنى بتوانى هەر مودىريەتىك پىويست بوو، لا ببات، هەر قسىمىك پىويست بوو، لا ببات، هەر شوەبەىەك پىويست بوو، لا ببات، جا بۆيە ئەوە لە رووى زمانىەوە ئىشكالىەتىك دروست دەكات، كاتىك كە دەلىت (المديريات)، ئەلف لامى پىوئە نەبى سىفەتى عمومى نىيە، بەلام ئەلف لامى پىوئە بىت سىفەتى عمومى هەيە، يەئنى هەر مودىريەتىك بتوانى لاى ببات، هەر قسىمىك بتوانى لا ببات، ئەگەر ئەلف لامەكەى نەبىت، يەئنى عموم پەيدا ناكات، چونكە بەپى قاعىدەى عىلمى ئصولى فىقھى، هەر صىغەىەك كە جەمع بىت و ئەلف لامى پىوئە نەبىت سىفەتى عمومى نىيە، جەمعەكە دەبىت ئەلف لامى پىوئە بىت سىفەتى عموم پەيدا دەكات، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار عمر عبدالعزىز فەرموو.

بەرپز عمر عبدالعزىز بەاءالدين:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ئەم برگەىە، من سى تىبىنىم هەيە، يەكەم/ ئەو مەسەلەى تەشكىلاتە، من تى نەگەىشتەم لىرە ئىمە ئەم ياساىەمان دوو فەسلە، فەسلەكيان باسى تەشكىلاتى وەزارەتە، ئىتر ئەو نىزامەى دادەنرىت بۆ باسى

تەشكىلاتى ۋەزەرت مەبەست چىيە؟ يان ئەوۋە لەوئى زىادە باسى مەھام و ئىختىصاصات و تەشكىلاتى ۋەزەرتە، يان ئەگەر باسى عەتف بىت مەھام و ئىختىصاصات و تەشكىلات بىت، ئەم تەشكىلاتەى لەم پرۇژە ياسايە باسمان كر دوو، كر دوومانە بە سەلاحيەتى ياساكە، ئەساسەن چىيە؟ ئەوۋە يەك. دوو/م من پىم باشە بۇ ھەردوۋ بېرگەى دوو و سى، ئىستىجداس و دەمچ و ئىلغا لەگەل ئىصدارى تەعلیمات، ئەو قەيدەى بۇ زىاد بىرئىت (بعد استشارة المجلس)، بۇ ئەوۋەى تۇزىك تۆكەمە تر بىت ئەو بېرارانەى كە دەدرىت، ئەنجومەنى ۋەزەرت راوئىزى لەگەلدا بىرئىت، ئەگەرنا بەراستى ئىلغای مودىريات لە قەقەرەى دوو، يەعنى بەتايبەتى بۇ ئىلغای مودىريات، حەق وايە راوئىزىكى جددى تيا بىرئىت. لە رووى لوغەويشەو، ئەو عەرەبىيە، (او اقسام او شعب) دەبىت ئەويش چاك بىرئىت، زۆر سوپاس.

بەرئىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار ئاراس فەرموو.

بەرئىز د.ئاراس حسين محمود:

بەرئىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەحەقىقەت ئەوۋەى تىبىنىم كر، ھەندىك ئىشكالات ھەبوو دەربارەى وشەى تەشكىلات، من بۇچوونىكەم ھەيە، نازانم تا ج ھەددىك ئەو بۇچوونە مەقبولە، ھەر لە زانستى ئىدارە وشەى تەشكىلات نەماو، دەتوانىن بە وشەيەك كۆتايى پى بىنىن، بەنىسبەت ئەوۋەلەن لە ئەسلى ماددەى شەش (يحدد بنظام مهام واختصاصات الوحدات التنظيمية للوزارة)، يەعنى لەجىياتى تەشكىلات بنووسىن وەحداتى تەنزىمى، وەحداتى تەنزىمىش بەحەقىقەت ھەموو شتىك دەگرىتەوۋە لە ھەر ئاستىكى ئىدارى بىت، مودىريە دەگرىتەوۋە، ئەقسام دەگرىتەوۋە، شوەب دەگرىتەوۋە، ھەر پىشت بەستن بەو مەبدەئە، ئەگەر تەشكىلاتمان كر بە وەحداتى تەنزىمى، كە بە رەئى شەخسى خۆم گونجاوترە، لەگەل عىلمى ئىدارە، ئەو كاتە كە دىينە سەر دوو (للويزر استحداث او دمج او الغاء الوحدات التنظيمية عند الاقتضاء)، ئەو كاتە بە وەحداتى تەنزىمىش كۆتايى پى دىت، مەبدەئەكەش مەبدەئىكى راستە، ھەر لە رووى زانستىوۋە ھىچ تەنزىمىكى سابتان نىيە، ھەموو تەنزىمىك بەپى كات، بەپى شوپن قابىلى گۆرانكارىيە، چ بە زىاد كر، چ بە ئىلغا كر، چ بە دەمچ كر، سوپاس.

بەرئىز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لىزنەى شارەوانى ئاخىر صياغەتان.

بەرئىز احمد سليمان عبدالله(بلال):

بەرئىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو پىشنىارە كە كرا، سەبارەت بە خالى دوو، دوای موشاوەرەى مەجلىس ھەلۋەشانەوۋە لىكدان و ئەو شتانە بىرئىت، ئىمە ئەو پىشنىارەمان پى باشە، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

توخوا روونتری بکهوه، چی لی بکریت؟

بەرپز احمد سلیمان عبدالله (بلال):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

خالی دووم/ وزیر بوی ههیه چهند بهرپوه بهرایه تیهك، یان هۆبهیهك، یان بهشیک، لهگاتی پیویست دروست بکات، یان لیکیان بدات، یان ههلیان بوهشینیتتهوه، دواى موشاوهردی مهجلیسهکه، یهعنی نهو ههلوهشانه وهیه موشاوهردی بکات، موشاوهردش ناکاته ئیجبار، یهعنی دهتوانیت به قسهیان بکات، دهتوانیت به قسهیان نهکات نهو کاته، بهس موشاوهردیه، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لیژنهى یاسای کهرهه بکهه.

بەرپز شپروان ناصح ههیدهری:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بهنیسههت وهزارهه وهکو ههیکهلیک، ئیمه له یاساکه تهشکیلاتی وهزارهه ههتا حدودی مودیریاتی عام تهنزیمان کردوه، بهلام مودیریاتی عامهه مان ورد نهکردوتهوه، دهسهلاتمان داوه به وزیر، به ئیعتیباری وهزیری نهه دهزگایه، نهه وهزارهتهیه، که خوی مافی نهوهی ههبیته مودیریاتی، یان نهقسام، یان شوعهه، یان ئیستهیجداس بکات، یان دههجیان بکات، یان ئیلغایان بکات، نههه شتیکی تهبیعیه بهنیسههت وهزارهه که وهزیر رهئیسى موباشیری نهه وهزارهتهیه، بویه ئیمه نهه واوهی کهله تهشکیلاتهکهیه ههلمانگرتوه، نهوه زور تهبیعیه، نهوهی تر بهراستی ئیمه لهگهه دهقی مادههکهین و ههچ تیبینیهکی وامان نییه لهسهه مادههکه، بویه به فهناعهتی ئیمه خوی مهجلیسهکه ئیستهیشارهه ههه دهوری ئیستهیشاریهه، یان مهشورهتهکهی وهردهگیریت، یان وهرناگیریت، له کوتایی ههه بۆ وهزیر دههگیریتتهوه، به فهناعهتی ئیمه نههههه پیویستی کرد وهزیر ئیستهیشارههیان پی بکات، ههروهکو له یاساکه ئیستهیشارههیان پی دهکات، نهههههه سیفهتی قهههه ههه لهلای وهزیره، زور سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بهپزبان، چونکه له پیشتر نهه مودیریاتانه لهناو قانون باس نهکراوه، بویه لاهردنی دروست نییه، ئیستا نهصی مهشروعکه بهخویننهوه، بۆ نهوهی بهیخهینه دهنگدانهوه.

بەرپز عونی کمال سعید بهزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة السابعة:

اولاً: یحدد بنظام مهام واختصاصات تشكيلات الوزارة.

ثانياً: للوزير استحداث او دمج او الغاء مديریات او اقسام او شعبا عند الاقتضاء.

ثالثاً: للوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

واوی بهینی ئیختیصاصات و تهشکیلاتت نهتخویند، بهئی، ئیستا دهیخه مه دهنگدانهوه، کئی لهگه ئدایه دهستی بهرز بکاتهوه؟ زۆر سوپاس، کئی لهگه ئدا نییه دهستی بهرز بکاتهوه؟ زۆر سوپاس، بهگۆی دهنگ پهسند کرا، ئیستا بۆ ماددهیهکی تر، کههرم بکهن.

بەرپز عونی کمال سعید بهزاز:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

المادة الثامنة: يلغى قانوني وزارة البلديات رقم (2) لسنة 2007 وقانون وزارة السياحة رقم (20) لسنة 2006 الصادرين من برلمان اقليم كوردستان - العراق.

بەرپز د.رؤژان عبدالقادر دزمیی:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ماددهی ههشتهم:

یاسای وهزارهتی شارهوانی ژماره(2)ی سائی 2007 ویاسای وهزارهتی گهشتوگوزار ژماره(20)ی سائی 2006 که له لایه ن پەرلهمانی کوردستانهوه دهرجووه، هه ئدهوه شیندریتهوه.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

لیژنه ی شارهوانی رهئیتان.

بەرپز احمد سلیمان عبدالله(بلال):

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

سهبارت به ماددهی ههشت، که له ئهسلی پرۆژه که ماددهی حهوته، پیمان باشه بکریته دوو بهش، برکه سهرهکیه که ی وهکو له نهسه که هاتووه، وهکو خۆی بمینیتهوه، برکه یهکی بۆ زیاد بکریت، بهم شیوه یه ی خوارهوه:

(دووهم: بهپی ئه یاسایه سهرجه م کهل و پهل و کاروباری کارمهندو فه رمانبه رانی ههردوو وهزارهتی هه ئهوشینراو، دهخریته سه ر وهزارهتی تازه پیکهینراو)، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

لیژنه ی یاسایی رهئیتان.

بەرپز شیروان ناصح حهیدهری:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ئىمە داواى ئىعادەى صياغەى ماددەكەمان كىردوو، داواى ئىزافە كىردىنى فەقەرە دوو، كە بەم شىوہىە دەبىت: (اولاً: يلغى قانون وزارة البلديات رقم (2) لسنة 2007 وقانون وزارة السياحة رقم (20) لسنة 2006 لاقليم كوردستان - العراق).

ثانياً: تؤول جميع حقوق والتزامات وموجودات وملاكات وزارتي البلديات والسياحة الملغيتين الى الوزارة، زور سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

جەناى وەزىر.

بەرپز سەمىر عەبەلله ئاکرەمىي / وەزىرى شارەوانى و گەشتوگوزار:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من لهگەل رهئى لىزنهى ياساييم، كه پيش نهوه باسى نهوهمان كرد بوو، هيچ ئىعتىرازم لهسەر نييه، زور سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان.

ئەوهى دەيهوئى قسه بکات ناويان دەنووسين، کەس نييه، ئىستا لىزنهى ياسايى و شارەوانى تەنسىق لەبەينى هەردوو رهئيهکەتان بکەن، بۆ ئەوهى بيخهينه دەنگدانەوه، يەك رهئين، مودحەده، بەئى، ئىستا ئاخىر جار بيخوينەوه، بۆ ئەوهى بيخهينه دەنگدانەوه.

بەرپز عونى کمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة الثامنة:

اولاً: يلغى قانون وزارة البلديات رقم (2) لسنة 2007 وقانون وزارة السياحة رقم (20) لسنة 2006 لاقليم كوردستان - العراق.

ثانياً: تؤول جميع حقوق والتزامات وموجودات وملاكات وزارتي البلديات والسياحة الملغيتين الى الوزارة.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، ئىستا دەبخەمە دەنگدانەوه، كى لهگەلدايه دەستى بەرز بکاتەوه؟ زور سوپاس، كى لهگەلدا نييه دەستى بەرز بکاتەوه؟ زور سوپاس، بەکۆى دەنگ پەسند کرا، ئىستا بۆ ماددەيهكى تر، کەرەم بکەن.

بەرپز عونى کمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة التاسعة: لايعمل بأي نص قانوني او قرار يتعارض مع احكام هذا القانون.

بەرپز د.رؤزان عەبەلقادر دزمىي:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى نۆيەم: كار بە ھىچ دەقىكى ياسايى، يا بېرپارىك ناكرىت گەر لەگەل ھوكمەكانى ئەم ياسايە ناكۆك بىت.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى شارەوانى.

بەرپىز احمد سليمان عبدالله(بلال):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە پىمانوايە وەكو خۇى بىننىتەو.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياسايى.

بەرپىز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىش ئەوئى رەئى خۇمان بدەين سەبارەت بە ماددەكە، پىشنيار دەكەين، كە ماددەيەك ئىزافە بكرىت، موعالەجەى مەوزوعى.....

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

تكايە كەى چوويىنە ناو ماددەكە، پاشان، دوايى تەسەلسولەكانيان ئىعادە دەكەينەو، ئىستا ئەو ماددەيە تەكميلە بكەن رجائەن.

بەرپىز عونى كمال سعيد بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە وەكو ليژنەى ياسايى لەگەل دەقى ماددەكەين.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، كى دەيەوئىت لەسەر ئەو ماددەيە قسە بكات؟ كاك شىروان كەرەم بكە.

بەرپىز شىروان ناصح حەيدەرى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە داوامان كر دوو بەنيسبەت ئەو ماددەيە بەم شىوئەيە بىت:

(تقترح اللجنة الغاء هذه المادة لعدم الحاجة اليها نظراً لوجود بعض القوانين الخاصة بمجالس البلديات وادارة البلديات وضرورة بقاء احكامها نافذة بما لاتتعارض مع هذا القانون)، زۆر برگەو ماددە ھەيە لەوئى بەراستى تەتبيق دەكرىت، مومكينە لىرە ھەندىكيان ھاتبىت، لەوئىش ھەندىكيان ھاتبىت، بۆيە ئەم برگەيە لىرە، ئىمە بە پەسندى نازانين و داواى ئىلغا كردنى دەكەين، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى شارەوانى جارىكى تر.

بەرپز احمد سلیمان عبداللہ (بلال):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیمە تەئیدی لیژنەى قانونى دەكەين، لەبەر ئەوەى شتىكى قانونییه، ئەوان باشتر شارەزای ئەو مەسەلانەیان هەیه، كە لە كۆئ ئەو نەسانە هاتوون، ئیمە تەئیدیان دەكەين، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابى وهزير.

بەرپز سمير عبدالله ئاکرهیبى / وهزيرى شارەوانى و گەشتوگوزار:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

منيش تەئیدی لیژنەى قانونى دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپزێزان ئەندامانى پەرلەمان.

ئىستا گویتان لى بوو پيشنيارى لیژنەكان و جەنابى وهزير تەئیدی دەكات بۆ ئیلغای ماددهى هەشتم، دەبێخەمە دەنگدانەوه، كى لەگەڵدايه دەستى بەرز بکاتەوه؟ زۆر سوپاس، كى لەگەڵدا نييه دەستى بەرز بکاتەوه؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ پەسند كرا، ئىستا بۆ ماددهيهكى تر، كەرەم بکەن.

بەرپز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

كە ئەو ماددهيه ئیلغا كرا، پيشنيار دەكەين ماددهيهكى تر بێتە جیبى ئەو ماددهيه، ئىستا صياغهكهى دەخوینمەوه بەو شیوهيه:

(تستمر وزارة البلديات والسياحة بادارة كل مايتعلق بالاثار والمواقع الاثرية والبنى التراثية والمخطوطات والمسكوكات لحين تشريع قانون خاص بها في الاقليم).

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەى شارەوانى رهئیتان.

بەرپز احمد سلیمان عبداللہ (بلال):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەى ئەم ماددهيه تازەيه، ئیمە دیراسەمان نەکردوو، بەراستی ئەگەر بێتە بەردەستمان، دواى رهئى خویمان دەدەين، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنى ياسایى رهئیتان.

بەرپز شیروان ناصح حەیدەرى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

مودیریهی عامه‌ی ئاسار له وهزارهتی رۆشنییری نه‌ما، له وهزارهتی سیاحه نه‌ما، ئیستا لهو یاسایه‌ش که وهزارهتی به‌له‌دییات و سیاحه‌یه جیگای نه‌کراوه، که‌واته مودیریهی عامه‌ی ئاسار له فه‌راغه‌کی قانونی ده‌ژی، پ‌یویست ده‌کات، هه‌روه‌کو دو‌پ‌ن‌ی ج‌ه‌ن‌اب‌ی وه‌زیر ئی‌شاره‌تی پ‌ی‌دا، که یاسایه‌ک ده‌ر‌ب‌چ‌یت، به‌ن‌ی‌س‌ب‌ه‌ت چ‌ۆ‌ن‌یه‌تی ئی‌دا‌ره کردنی ئاسار له هه‌ر‌ی‌می کوردستان، که سه‌ر به ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران ده‌ب‌یت، ب‌ۆ‌یه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌و فه‌راغه نه‌م‌ی‌ن‌یتن، واتا ئه‌و یاسایه ده‌ر‌ده‌چ‌یت، حالی حازر وهزارهتی شاره‌وانی و گه‌شتو‌گوزاریش ئی‌ش‌راف ب‌کات له‌سه‌ر ئه‌و دائیره‌یه، تاوه‌کو یاساکه له په‌رله‌مان په‌سند ده‌کر‌یت، ز‌ۆ‌ر سوپاس.

به‌ر‌پ‌ز سه‌ر‌ۆ‌کی په‌رله‌مان:

لیژنه‌ی شاره‌وانی که‌ره‌م ب‌که.

به‌ر‌پ‌ز احمد سلیمان عبدالله (بلال):

به‌ر‌پ‌ز سه‌ر‌ۆ‌کی په‌رله‌مان.

ئیمه‌ش ته‌ئیدی ده‌قی مادده‌که ده‌که‌ین، ته‌نیا (الاثاریه) ب‌کر‌یته (الاثریه).

به‌ر‌پ‌ز سه‌ر‌ۆ‌کی په‌رله‌مان:

ج‌ه‌ن‌اب‌ی وه‌زیر ره‌ئیتان.

به‌ر‌پ‌ز سه‌ر‌ۆ‌کی عبدالله ئاکره‌بی / وه‌زیری شاره‌وانی و گه‌شتو‌گوزار:

به‌ر‌پ‌ز سه‌ر‌ۆ‌کی په‌رله‌مان.

لاریمان نییه له‌سه‌ر ئه‌و پ‌ی‌ش‌ن‌یاره، سوپاس.

به‌ر‌پ‌ز سه‌ر‌ۆ‌کی په‌رله‌مان:

به‌ر‌پ‌ز ئه‌ندامانی په‌رله‌مان.

کی ده‌یه‌ویت له‌سه‌ر ئه‌و مادده‌یه‌ی که پ‌ی‌ش‌ن‌یار کراوه ئی‌زافه ب‌کر‌یت، هه‌ردوو لیژنه‌ش موته‌فیقن، قسه ب‌کات؟ یه‌ک ر‌ی‌زدار کاک عمر عبدالعزیز که‌ره‌م ب‌که.

به‌ر‌پ‌ز عمر عبدالعزیز به‌اء‌الدین:

به‌ر‌پ‌ز سه‌ر‌ۆ‌کی په‌رله‌مان.

واده‌زانم ئه‌و مادده‌یه زیاتر وهزارهتی رۆشنییری، پر‌ۆ‌ژه یاسای وهزارهتی رۆشنییریش له‌به‌رده‌ستمانه، به‌و وهزارهته زیاتر گونجاوتره تا ئه‌م وهزارهته، سوپاس.

به‌ر‌پ‌ز سه‌ر‌ۆ‌کی په‌رله‌مان:

لیژنه‌ی شاره‌وانی و لیژنه‌ی یاسایی، پ‌ی‌ش‌ن‌یاره‌که‌ی ر‌ی‌زدار کاک عمر عبدالعزیز وه‌رده‌گرن، یان نا؟ به‌س ئه‌وه‌نده، شه‌رح نه‌که‌ن.

به‌ر‌پ‌ز احمد سلیمان عبدالله (بلال):

به‌ر‌پ‌ز سه‌ر‌ۆ‌کی په‌رله‌مان.

نەخىر، وەرى ناگرين، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ئىستا دەقەكەى بىخوئىننەو، بۇ ئەوہى بىخەينە دەنگدانەو.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة التاسعة:

تستمر وزارة البلديات والسياحة بإدارة كل مايتعلق بالاثار والمواقع الاثرية والبنى التراثية والمخطوطات والمسكوكات لحين صدور قانون خاص بها في الاقليم.

لەبەر ئەوہى خوئندمەوہ (الاثارية)، چونکہ لە دەستوورى عيراقى بەو تەعبيرە ھاتووە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، ئىستا دەيخەمە دەنگدانەو، كى لەگەندايە دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەندا نىيە دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، يەك كەس لەگەندا نىيە، بەزۆرينەى دەنگ پەسند کرا، ئىستا بۇ ماددەبەكى تر، کەرەم بکەن.

بەرپىز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة العاشرة:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

بەرپىز د.رؤژان عبدالقادر دزىي:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى دەيەم:

دەبى ئەنجومەنى وەزيران و لايەنە پەيوەندىدارەکان حوکمەکانى ئەم ياسايە جى بەجى بکەن.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى شارەوانى.

بەرپىز احمد سليمان عبدالله (بلال):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە لەگەل دەقى ماددەكەين.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياسايى.

بەرپىز شىروان ناصح حەيدەرى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمەش لەگەڵ دەقى ماددەكەين.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

جەنابى وەزىر.

بەرپز سمير عبدالله ئاکرەبى / وەزىرى شارەوانى و گەشتوگوزار:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش لەگەڵ دەقى ماددەكەم.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان.

كەس موداخەلەى نىيە، ئىستا دووبارە بىخوینەوه، بۆ ئەوهى بىخەينە دەنگدانەوه.

بەرپز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة العاشرة:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، ئىستا دىخەمە دەنگدانەوه، كى لەگەڵدايە دەستى بەرز بكاتەوه؟ زۆر سوپاس، كى لەگەڵدا نىيە

دەستى بەرز بكاتەوه؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ پەسند كرا، ئىستا بۆ ماددەيهكى تر، كەرەم بكەن.

بەرپز عونى كمال سعید بەزاز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة الحادية عشرة:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ صدوره وينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كردستان).

بەرپز د.رؤزان عبدالقادر دزەبى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى يازدەم:

ئەم ياسايە لە رۆژى دەرچوونىهوه كارى پى دەكرى و لە رۆژنامەى فەرەمى (وفاقى كوردستان) يشدا بلاو

دەكرىتەوه.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى شارەوانى.

بەرپز احمد سليمان عبدالله (بلال):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

الاسباب الموجبة

نظراً لتشكيل الكابينة السادسة لحكومة اقليم كردستان ودمج وزارتي البلديات والسياحة ببعضها ولتحقيق المصلحة العامة ووضع هيكل مناسب ونشط حسب متطلبات الوقت الحاضر وتقليص النفقات والغاء بعض التشكيلات الادارية وتسهيل تعامل المواطنين مع دوائر الوزارة، فقد صدر هذا القانون.

بهريز سهروكي پەرلهمان:

ليژنه‌ی شاره‌وانی ره‌ئیتان.

بهريز احمد سليمان عبدالله(بلال):

بهريز سهروكي پەرلهمان.

ئيمه دارشته‌كه‌مان ئالوگۆر پي كردوو، هم به عه‌ره‌بی ده‌مانه‌ويت بيخوينينه‌وه، هم به كورديش، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی تۆزێك موفه‌سه‌له، يه‌كه‌م جار به كوردیه‌كه‌ی، به‌م شیوه‌یه دابريژريته‌وه:

هۆیه‌كانی دهرجواندنی ئهم ياسايه

له‌به‌ر ليكدانی هه‌ردوو وه‌زاره‌تی شاره‌وانی و گه‌شت وگوزار له كابينه‌ی شه‌شه‌می حكومه‌تی هه‌ريمی كوردستان و، به مه‌به‌ستی پي‌كه‌ينانی به‌رژه‌وه‌ندی گه‌شتی و هينانه كايه‌ی پي‌كه‌اته‌یه‌کی له‌بارو چالاک، به‌پي پيداويستيه هه‌نووكه‌يه‌كان و كه‌م‌كردنه‌وه‌ی خه‌رجيه‌كان و لابردنی هه‌نديك پي‌كه‌اته‌ی ئيداری و ئاسانكاری له مامه‌له‌كردنی هاوولاتیان له‌گه‌ڵ فه‌رمانگه‌كانی وه‌زاره‌ت، ئهم ياسايه دهرجووينرا.

بهريز سهروكي پەرلهمان:

كه‌ره‌م بکه‌ن به عه‌ره‌بی.

بهريز جمال طاهر ابراهيم:

بهريز سهروكي پەرلهمان.

تقترح اللجنة أن تصاغ الأسباب الموجبة على النحو الآتي:

الاسباب الموجبة

نظراً لدمج وزارتي البلديات والسياحة في تشكيلة الكابينة السادسة لحكومة اقليم كردستان، ولتحقيق المصلحة العامة ووضع هيكل مناسب ونشط حسب متطلبات الوقت الحاضر وتقليص النفقات والغاء بعض التشكيلات الادارية وتسهيل تعامل المواطنين مع دوائر الوزارة، فقد شرع هذا القانون.

بهريز سهروكي پەرلهمان:

ليژنه‌ی ياسايی.

بهريز عونی کمال سعید به‌زاز:

بهريز سهروكي پەرلهمان.

